

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Volební systém České republiky
Bc. Kateřina Frenštátská

Diplomová práce
2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina FRENŠTÁTSKÁ**
Osobní číslo: **E09704**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Volební systém České republiky**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod

1. Základy skupinového rozhodování a veřejné volby
2. Volební systém ČR
3. Analýza volebních výsledků
4. Hlavní poznatky a doporučení

Závěr

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- DVORSKÁ - KRUPKOVÁ, Ladislava. Teorie veřejné volby. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1994. 55 s. ISBN 80-7079-700-2.
FIALA, Petr. Skupinové rozhodování. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1997. 193 s. ISBN 80-7079-044-X.
HAMERNÍKOVÁ, Bojka; KUBÁTOVÁ, Květa. Veřejné finance : učebnice. Praha : Eurolex Bohemia, 1999. 402 s. ISBN 80-902752-1-4.
KREJČÍ, Oskar. Nová kniha o volbách. 1. vydání. Praha : Professional Publishing, 2006. 481 s. ISBN 80-86946-01-0.
MUELLER, Dennis C. . Public choice III. 3. vydání. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 768 s. ISBN 0521894751.
STIGLITZ, Joseph E. Ekonomie veřejného sektoru. 1. vydání. Praha : Grada, 1997. 661 s. ISBN 80-7169-454-1.
Internetové stránky

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Radim Roudný, CSc.**
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání diplomové práce: **17. května 2010**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2011**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 19. května 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 27. 4. 2011

.....
Bc. Kateřina Frenštátská

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat svému vedoucímu diplomové práce doc. Ing. Radimovi Roudnému, CSc., za poskytnuté rady, věnovaný čas a pomoc při zpracování práce. Také děkuji svým rodičům, kteří mě podporovali po celou dobu studia.

Anotace

Diplomová práce se zabývá volebním systémem v České republice. Soustředuje se nejprve na teoretické objasnění veřejné volby a na popis průběhu veřejné volby v České republice. Následně na základě zjištěných údajů porovnává výsledky voleb s výsledky předvolebních průzkumů pomocí statistického šetření.

Klíčová slova

veřejná volba; volby; volební systém; Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky; průzkum

Title

The electoral system in the Czech Republic

Annotation

This thesis deals with the electoral system of the Czech Republic. Firstly it focuses on the theoretical explanation of public choice and on the description of the public elections in the Czech Republic. Subsequently, on the base of gathered data the thesis compares the results of the election with the results of the election polls by statistical surveys.

Keywords

public choice; election; electoral system; Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic; survey

Obsah práce

Seznam tabulek	8
Seznam grafů	8
Seznam obrázků	10
1. Úvod	11
2. Základy skupinového rozhodování a veřejné volby	13
2.1. Historie veřejná volby	13
2.2. Veřejná volba - obecně	13
2.3. Teoretická východiska veřejné volby	15
2.3.1. Pravidlo jednomyslné shody	15
2.3.2. Většinové pravidlo	16
2.3.3. Hlasovací pravidla předcházející vzniku hlasovacího paradoxu.....	20
2.4. Účastníci kolektivního hlasování.....	21
2.4.1. Voliči	21
2.4.2. Politikové	22
2.4.3. Zájmové a nátlakové skupiny.....	24
2.4.4. Byrokraté	25
3. Volební systém v České republice	26
3.1. Volby do Evropského parlamentu	26
3.2. Volby do Parlamentu České republiky	29
3.2.1. Poslanecká sněmovna.....	30
3.2.2. Senát	33
3.3. Volby do zastupitelstev krajů	36
3.4. Volby do zastupitelstev obcí.....	37
3.5. Celostátní referendum.....	39
3.6. Místní referendum	40
3.7. Volby a Český statistický úřad	41
3.7.1. Přehled adres s informacemi o volbách.....	42
3.8. Metody pro přepočítání hlasů na mandáty v České republice	42
3.8.1. Hagenbach – Bishoffova metoda	42
3.8.2. d'Hondtova metoda	44
4. Analýza volebních průzkumů.....	46
4.1. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006 – agentura STEM s.r.o.....	47
4.2. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006 – CVVM.....	53
4.3. Analýza mandátů ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2006	60
4.4. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 – agentura Median s.r.o.	62

4.5. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 – CVVM.....	69
4.6. Analýza mandátů ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010	76
5. Shrnutí a doporučení	79
6. Závěr.....	84
Použitá literatura	86

Seznam tabulek

Tabulka 1: preference voličů.....	18
Tabulka 2: výsledky přímého porovnávání alternativy D s ostatními alternativami	18
Tabulka 3: počet křesel podle politických frakcí k 14. 7. 2009	28
Tabulka 4: počet křesel podle zemí (volební období 2009 - 2014).....	28
Tabulka 5: čeští zástupci v Evropském parlamentu	29
Tabulka 6: volební preference - leden 2006.....	47
Tabulka 7: volební preference - únor 2006	47
Tabulka 8: volební preference - březen 2006.....	48
Tabulka 9: volební preference - duben 2006.....	49
Tabulka 10: volební preference - květen 2006.....	49
Tabulka 11: volební preference - leden 2006.....	54
Tabulka 12: volební preference - únor 2006	54
Tabulka 13: volební preference - březen 2006.....	55
Tabulka 14: volební preference - duben 2006.....	56
Tabulka 15: volební preference - květen 2006.....	56
Tabulka 16: volební preference - leden 2010.....	62
Tabulka 17: volební preference - únor 2010	63
Tabulka 18: volební preference - březen 2010.....	64
Tabulka 19: volební preference - duben 2010.....	64
Tabulka 20: volební preference - leden 2010.....	69
Tabulka 21: volební preference - únor 2010	70
Tabulka 22: volební preference - březen 2010.....	71
Tabulka 23: volební preference - duben 2010.....	71
Tabulka 24: shrnutí STEM s.r.o. - volby 2006.....	79
Tabulka 25: shrnutí CVVM - volby 2006	80
Tabulka 26: shrnutí Median s.r.o. - volby 2010.....	80
Tabulka 27: shrnutí CVVM - volby 2010	81

Seznam grafů

Graf 1: preferenční křivky s jedním a s dvěma vrcholy.....	19
Graf 2: postavení voliče mediána a jeho preference	21
Graf 3: politický cyklus.....	23

Graf 4: volební preference ODS (2006, STEM s.r.o.)	50
Graf 5: volební preference ČSSD (2006, STEM s.r.o.)	51
Graf 6: volební preference KSČM (2006, STEM s.r.o.)	51
Graf 7: volební preference KDU-ČSL (2006, STEM s.r.o.)	52
Graf 8: volební preference SZ (2006, STEM s.r.o.)	52
Graf 9: závislost průzkumu a výsledku voleb pro strany ve sněmovně	53
Graf 10: závislost průzkumu a výsledku voleb pro všechny strany průzkumu	53
Graf 11: volební preference ODS (2006, CVVM)	57
Graf 12: volební preference ČSSD (2006, CVVM)	58
Graf 13: volební preference KSČM (2006, CVVM)	58
Graf 14: volební preference KDU-ČSL (2006, CVVM)	59
Graf 15: volební preference SZ (2006, CVVM)	59
Graf 16: závislost průzkumu a výsledku voleb pro strany ve sněmovně	60
Graf 17: závislost průzkumu a výsledku voleb pro všechny strany	60
Graf 18: počet mandátů stran	61
Graf 19: proporcionalita voleb	61
Graf 20: koeficient spravedlnosti rozdělení mandátů	62
Graf 21: volební preference ODS (2010, Median)	66
Graf 22: volební preference ČSSD (2010, Median)	66
Graf 23: volební preference KSČM (2010, Median)	67
Graf 24: volební preference TOP 09 (2010, Median)	67
Graf 25: volební preference Věci veřejné (2010, Median)	68
Graf 26: závislost průzkumu a výsledku voleb pro strany ve sněmovně	68
Graf 27: závislost průzkumu a výsledku voleb pro všechny strany	69
Graf 28: volební preference ODS (2010, CVVM)	73
Graf 29: volební preference ČSSD (2010, CVVM)	73
Graf 30: volební preference KSČM (2010, CVVM)	74
Graf 31: volební preference TOP 09 (2010, CVVM)	74
Graf 32: volební preference Věci veřejné (2010, CVVM)	75
Graf 33: závislost průzkumu a výsledku voleb pro strany ve sněmovně	75
Graf 34: závislost průzkumu a výsledku voleb pro všechny strany	76
Graf 35: počet mandátů stran	76
Graf 36: proporcionalita voleb	77
Graf 37: koeficient spravedlnosti rozdělení mandátů	78

Seznam obrázků

Obrázek 1: volební obvody	36
Obrázek 2: výsledek celostátního referenda v roce 2003.....	39

1. Úvod

V současné moderní době je velmi důležité stanovit pravidla rozhodování o jednotlivých záležitostech. Jelikož existuje řada možností rozhodnutí, je velmi výhodné mít dobře nastavený volební systém, který značně ulehčí práci. Volební systém je konkrétní způsob, jakým se ve volbách určuje obsazení jednotlivých funkcí, jež jsou voleny, na základě hlasů voličů. Voliči se tedy formou zastupitelské demokracie podílí na rozhodování o chodu země.

Každý občan České republiky by se měl umět orientovat v systému veřejného rozhodování a vědět jak ovlivní svým hlasem výsledek voleb. Proto bylo vybráno téma diplomové práce zaměřené na problematiku voleb. V diplomové práci je nastíněný obecný popis předpokladů fungování veřejné volby a způsoby rozhodování v České republice.

Konkrétní volební systém tedy zahrnuje samotný způsob, jakým volič volí a dále způsob přidělování mandátů kandidátům na základě voliči přidělených hlasů. Proto i práce je zaměřena na tyto stěžejní problémy.

Text diplomové práce je rozdělen obsahově do čtyř kapitol.

V první kapitole diplomové práce je popsána veřejná volba, v obecné rovině. Stručně je zde popsán historický vývoj teorie veřejné volby. Dále je zde objasněn vznik teorie veřejné volby jako samostatné disciplíny a zásadní teoretické koncepce této disciplíny. Tato kapitola je zaměřená na hlasovací pravidla historická i současná a poukazuje i na hlasovací paradox, který může díky špatně zvolenému volebnímu systému nastat. V závěru první kapitoly jsou popsáni jednotliví účastníci veřejné volby a je zde i nastíněný jejich vliv na celkovém výsledku voleb.

V druhé kapitole je konkrétně rozebírán průběh veřejné volby v České republice, a to jak na úrovni státu, tak i na krajských a místních úrovních. Tato kapitola popisuje jednotlivé předpoklady vzniku voleb, průběh i závěr voleb. Neopomíná zmínit i právní předpisy, které s danou problematikou souvisí a metody přepočtu hlasů na mandáty. V této kapitole jsou i zmíněny povinnosti Českého statistického úřadu, který vykonává funkci volebního orgánu.

Třetí kapitola je praktickou kapitolou diplomové práce. V této kapitole jsou zkoumány výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a jsou porovnávány s výsledky předvolebních průzkumů jednotlivých agentur. Konkrétně jsou zde rozebrány volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006 a v roce 2010. Tato část je rozpracovaná do podrobných tabulek a grafů, které znázorňují vývoj předvolebních průzkumů v čase. Pro porovnání je využita statistická metoda, díky níž je vypočítaná hranice přípustných hodnot

(hodnoty maxima a minima). Tato hranice napomáhá zjistit, zda se výsledek voleb nachází v přípustné hranici výzkumu a tudíž zjišťuje, jak je daný průzkum spolehlivý. Pro porovnání spolehlivosti průzkumu jsou za každým výzkumem jednotlivých agentur vytvořené časové grafy, stran, které splnily povinnou hranici vstupu do Poslanecké sněmovny. V závěru každé části této kapitoly je i podrobná analýza přidělování mandátů, podle získaných hlasů společně s výpočtem koeficientu spravedlnosti (což představuje poměr získaných hlasů a získaných mandátů v procentech).

V poslední kapitole probíhá zamýšlení nad fungováním a efektivností volebního systému. Jsou zde nastíněné poznatky, které se v běžném životě dějí a i určité myšlenky, jak dané problémy řešit.

V diplomové práci je využita řada metod pro objasnění dané problematiky. V prvních dvou kapitolách je využíváno popisné funkce, kdy se jedná o literární průzkum daných skutečností. Stěžejní je kapitola třetí, ve které je prováděno značné množství analýz pro rozbor výsledku voleb. Tato kapitola má induktivní charakter, vychází z předvolebních dat vybraných agentur pro veřejné mínění a ze skutečného výsledku voleb, uveřejněného Českým statistickým úřadem. Využívá se zde regresních funkcí a statistických výpočtů pro hranice přípustných hodnot. Pro přehledné znázornění je uplatněno velké množství srovnávacích grafů a názorných tabulek.

Diplomové práce má následující cíle:

- *popsat obecné předpoklady fungování veřejné volby,*
- *popsat veřejnou volbu v České republice,*
- *analyzovat předvolební průzkumy vybraných agentur pro veřejné mínění*
- *porovnat předvolební výsledky agentur s výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky*

2. Základy skupinového rozhodování a veřejné volby

2.1. Historie veřejná volby

Teorie veřejné volby je značně mladá vědecká disciplína. Jako samostatný obor se začala rozvíjet zejména po roce 1948. K jejímu rozvoji do určité míry přispěla hospodářská krize 30. let, kdy docházelo ke značnému selhávání trhu. V tomto období vznikala řada představ o tom, jak by stát mohl nahrazovat cenový systém a alokovat efektivně zboží na trh.

Počátky teorie veřejné volby jsou spojeny se jmény Abram Bergson a Kenneth Arrow, kteří zejména ve svých publikacích zkoumali vlastnosti funkcí společenského blahobytu. Zaměřili se na problémy agregace individuálních preferencí za účelem maximalizace funkce společenského blahobytu, tj. zaměřili se na problém, jaký typ státu by měl být zvolen při daných preferencích jednotlivých voličů.¹

Další zájem ve zkoumání byl z hlediska preferencí, a to jak se skutečně vybírá z daných preferencí a k jakým výsledkům vedou různá volební pravidla. Těmito tezemi se například zabýval M. de Condorcet zhruba v druhé polovině 18. století, nebo C. L. Dodgson v druhé polovině 19. století.

K dalším autorům, kteří svými pracemi přispěli k rozvoji teorie veřejné volby, patří například Eric Lindahl, Richard A. Musgrave, nebo James Buchanan a další.

2.2. Veřejná volba - obecně

Ve veřejném sektoru je řada věcných i finančních záležitostí zahrnuta do oblasti politiky. Trh je zde vyřazen a proto je nutno volit jiné způsoby rozhodování o hospodářských záležitostech.

Nepřímou veřejnou volbou se rozhoduje o tom, do jaké míry bude stát zasahovat v tržním hospodářství a jaké nástroje k tomu použije. Rozhoduje se o rozsahu veřejného sektoru, jaké veřejné statky a pro koho je bude zabezpečovat státní sektor, regionální veřejný sektor, či lokální veřejný sektor. Rozhoduje se však i o zabezpečení veřejných statků formou veřejné zakázky či dalšími formami partnerství veřejného a soukromého sektoru.²

Veřejnou volbou se rozhoduje o státních alokačních netržních činnostech ve smíšené ekonomice a způsobu financování, dále také o alokačních činnostech územní samosprávy na

¹ DVORSKÁ-KRUPKOVÁ, Ladislava. *Teorie veřejné volby*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1994. 55 s. ISBN 80-7079-700-2. str. 7

² PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : úvod do problematiky*. 3., přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2005. 527 s. ISBN 80-7357-049-1(váz.). str. 61

všech jejích stupních. Z čehož se usuzuje i vzájemný vztah mezi soukromou a veřejnou spotřebou.

Veřejná volba slouží i jako nástroj pro rozhodování o míře státního přerozdělování, ale také rozhoduje o intenzitě státních zásahů do vývoje makroekonomických veličin a dosažení stability tohoto vývoje.

Tato teorie je velice významná ve všech oblastech, ve kterých je ekonomický mechanismus rozhodování nahrazen politickým systémem rozhodování. Snaží se o popis politického mechanismu a hledání jeho slabých míst.

V souhrnu můžeme říci, že teorie veřejné volby se zabývá zkoumáním praktických otázek hospodářské politiky a jejich porozuměním.

Přístup teorie veřejné volby je založen na třech předpokladech:

- a) Na určitých behaviorálních předpokladech – jednotlivci uvažují racionálně, s cílem maximalizovat užitek, sledují svůj vlastní prospěch
- b) Často popisuje proces odhalování preferencí jako analogický tržním preferencím – voliči odhalují své preference prostřednictvím hlasování, odhalené preference vystupují jako poptávka
- c) Klade si tytéž otázky jako tradiční teorie cen – „Existuje rovnováha?“, „Je stabilní?“, „Pareto efektivní?“, „jak ji lze dosáhnout?“³

V demokracii může být rozhodování formou:

- přímé demokracie,
- nepřímé demokracie.

Přímá demokracie spočívá v tom, že občané rozhodují přímo, například formou referenda. Je to nejjednodušší volební proces, kdy je tedy vynechán stupeň reprezentantů a rozhodnutí jsou přijímána přímo voliči. Avšak přímá demokracie v praxi se využívá velmi málo, protože vyžaduje velké náklady a je příliš zdlouhavá. Předpokladem například úspěšného referenda je velmi důležité mít přesně definovanou otázku, na kterou má být jednoznačně a výstižně odpovězeno. Zpravidla je referendum využíváno pouze na nižších úrovních samosprávy.

Nepřímá demokracie respektive nepřímá zastupitelská demokracie je značně více využívána v demokratických zemích než přímá demokracie. Nepřímá demokracie je určena pomocí volených zástupců. Občan volí své zástupce, kteří rozhodují za něj. Umožňuje to

³ DVORSKÁ-KRUPKOVÁ, Ladislava. *Teorie veřejné volby*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1994. 55 s. ISBN 80-7079-700-2. str. 8

vyjednávat mezi menším počtem rozhodovatelů, což představuje zejména úsporu času pro voliče i rozhodovatele. Díky tomu se tento systém jeví mnohem výhodnější. Pro rozhodování je velmi důležitý volební systém a způsob zastoupení rozhodovatelů z jednotlivých politických stran ve volených orgánech. Tedy jaká je struktura volených zástupců, jaké voliče zastupují, jaké zájmy a preference svých voličů zastupují a při rozhodování prosazují. Tento způsob veřejného rozhodování je značně spojen s politickým systémem.

V současné době se využívají dva základní systémy zastupitelské demokracie:

- poměrné zastoupení,
- většinové zastoupení.

2.3. Teoretická východiska veřejné volby

V souvislosti s realizací veřejné volby historickým vývojem vznikly dvě základní skupiny pravidel, na jejichž základě se uskutečňuje rozhodovací proces. Jedná se o pravidlo jednomyslné shody a většinové pravidlo.

2.3.1. Pravidlo jednomyslné shody

Užitek z veřejných statků a náklady spojené s produkcí veřejných statků se týkají všech občanů. Je proto třeba přijmout jednomyslnou shodu o alokaci těchto statků. Což je však velice těžké.

Jako první, kdo teoreticky rozpracoval pravidlo jednomyslné shody, byl švédský ekonom Knut Wicksell. Dané pravidlo lze uplatnit, když občané jednají přímo mezi sebou a přímo rozhodují. K rozhodnutí mezi přítomnými účastníky, za dodržení pravidla jednomyslného kompromisu, dojde teprve tehdy, až všichni zúčastnění se shodnou na jednom řešení. Je tedy potřeba souhlasu všech zúčastněných stran. V takovém případě se nikdo necítí poškozen a všichni jsou s rozhodnutím spokojeni. Při dvou účastnících je tento postup nazýván dobrovolnou směnou. Při více účastnících podléhá tento postup pravidlu jednomyslné shody.

Při jednomyslném rozhodování můžeme dospět k efektivnímu řešení. Bod rovnováhy, kterého dosáhneme, je bodem sjednané rovnováhy a zároveň paretoevským optimem.

Existuje zde však řada problémů. Jelikož při velkém množství vyjednávajících stran může být vyjednávání značně nákladné. Každý krok vyžaduje souhlas všech zúčastněných, což může vést k snižování čistého užitku z realizované situace a k protahování jednání. Dále může i nastat vydírání určitým jedincem, který dokáže i zablokovat celé jednání. V závěru můžeme konstatovat, že pro použití v rámci veřejné moci, je pravidlo jednomyslné shody značně nepraktické.

2.3.2. Většinové pravidlo

Mnohem častěji se při veřejné volbě používá většinové pravidlo. Začalo se vyvíjet přibližně od 17. století v Anglii a postupným vývojem se stalo základním pravidlem rozhodování v demokratické společnosti. Toto pravidlo značně eliminuje možnost vydírání jedincem, ale nevylučuje, že většina může zneužít svého dominantního postavení ve svůj prospěch. Většinové pravidlo, přestože je formálně založeno na demokracii, může vést k diskriminaci menšiny. Zároveň většinové pravidlo nezaručuje efektivnost rozhodnutí.

Rozlišujeme dvě alternativy většinového hlasování: Většinové hlasování přímé a většinové hlasování nepřímé. Z historického hlediska nejdříve vzniklo většinové hlasování přímé. Jedná se o druh většinového rozhodování, kdy voliči svým hlasem přímo rozhodují o veřejných záležitostech. Příkladem tomu byla aténská demokracie z období antického Řecka, kdy lidé žili v městských státech zvaných polis. Veřejné mínění požadovalo na občanech, aby projevovali zájem o státní záležitosti a směřovali ke společnému prospěchu a dobru. Svobodní bezúhonní občané starší 20 let se shromažďovali asi čtyřicetkrát do roka na pravidelných shromážděních (ekklésiiá). Na nich se rozhodovalo o otázkách války, míru, ustanovovaly se zákony, volili se úředníci, udělovala se občanská práva. Jednání ekklésiiá bylo oznamováno pět dní předem, přičemž byly probírány otázky, které již předtím prozkoumala rada. O návrzích rady dával hlasovat její předsedající. V některých případech se o otázce rokovalo, řečníci i občané pronášeli své názory. Shromáždění občané hlasovali tabulkami nebo zdvižením ruky. Usnesení bylo zapsáno, archivováno a obvykle ve formě desky veřejně vystaveno.⁴

Dalším příkladem může být Francie v napoleonském období, kde voliči mohli přímým hlasováním vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas se zákony.

Na přelomu 19. a 20. století se vyvinulo referendum, které má už současnou podobu. Určitá forma referenda v některých zemích zakotvila přímo v ústavě. Hojně je v dnešní době referendum využíváno ve Švýcarsku nebo USA.

Další variantou většinového hlasování je většinové hlasování nepřímé, které se v praxi využívá častěji. Při většinovém hlasování nepřímém občané volí své zástupce (reprezentanty, zákonodárce), kteří pak při hlasování zastupují své voliče. Ti pak při hlasování mohou používat různá pravidla většinového hlasování a různé varianty voleních systémů. Avšak vyskytuje se zde problém při jejich použití, a to jak shrnout veškeré preference jednotlivých voličů do jedné části. Proto existují různé způsoby.

⁴ OCHRANA, František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Vyd. 1. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X. str. 127

Mezi základní většinová pravidla a alternativní volební systémy například patří:

- Pravidlo (volební systém) prosté většiny.
- Pravidlo (volební systém) relativní většiny.
- Pravidlo (volební systém) kvalifikované většiny.

Pravidlo (volební systém) prosté většiny je jedno z více používaných pravidel. Při použití tohoto mechanismu volič hlasuje svým jediným hlasem pro jednu preferovanou alternativu. Ta alternativa, která získá více než 50%, vítězí. Platí vztah:

$$V = \frac{N-q}{2} + 1 \quad (2-1)$$

Kde:

V – jednoduchá většina

N – počet voličů

q – binární proměnná nabývající hodnoty 0, když je N sudé číslo a 1, když je N liché

Vítězem se stává alternativa, která získá nadpoloviční počet hlasů. V případě, že existují tři alternativy (a více), může se stát, že žádná z variant nezíská více než 50 % hlasů. V tomto případě tedy neexistuje vítěz. Proto tento způsob hlasování je vhodné používat, jen tam kde se rozhoduje o dvou alternativách.⁵

Dalším používaným většinovým pravidlem je **pravidlo (volební systém) relativní většiny**. Zde se vítězným návrhem nebo kandidátem stává, ten který získá relativně nejvíce hlasů, i když je daná většina menší než většina absolutní. Tedy vítězná alternativa tak může zvítězit před druhou variantou jen třeba o pouhý jeden hlas. A to například, když absolutní většina je 6 hlasů. A při použití pravidla relativní většiny se vítězem stane ten návrh, který obdrží například pouze 2 hlasy, ale to jen za předpokladu, že ostatní návrhy získají pouze 1 hlas.

Avšak pravidlo relativní většiny má i své slabé stránky, a to v tom, že bere na zřetel pouze nejvyšší (první) preference voličů. Jelikož předpokládá, že volič preferuje pouze tu svou danou preferenci a k ostatním alternativám mají voliči lhostejný postoj. Může tedy hrozit nebezpečí, že extrémní skupina voličů může získat většinu jediného hlasu, a to i za předpoklad, že by ji ve skutečnosti většina ostatních voličů odmítla.

⁵ OCHRANA, František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Vyd. 1. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X. str. 129

Dále mezi používaná pravidla kolektivního rozhodování patří tzv. **pravidlo (volební systém) kvalifikované většiny**. Kde kvalifikovaná většina je větší než většina absolutní.

V tomto případě vyhrává alternativa, která získá např. 3/5 hlasů. Příkladem je hlasování o ústavních změnách či hlasování v různých expertních a poradních komisích ministerských orgánů. Mezi výhodou takového hlasování patří, že bere na zřetel názor velké části voličů. Avšak zásadní nevýhodou je, že navrhované změny mohou být zablokovány z důvodu nezískání potřebného množství hlasů.

Mezi účinná většinová pravidla, která můžeme použít ve veřejném rozhodování, patří i **Condorcetovo kritérium**. Jeho podstatou je párové porovnávání jednotlivých variant. Tudíž je vybrána ta alternativa, která v přímém porovnávání zvítězí nad každou ze zbývajících alternativ. Dané kritérium vysvětlíme na následujícím příkladě:

Tabulka 1: preference voličů

Skupina I. 32 voličů	Skupina II. 28 voličů	Skupina III. 20 voličů	Skupina IV. 12 voličů	Skupina V. 8 voličů
A	E	B	D	C
D	D	C	E	B
C	C	D	C	A
B	B	E	B	D
E	A	A	A	E

Zdroj: OCHRANA, František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Vyd. 1. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X.

Porovnáváme tedy každou alternativu s každou. Ta z alternativ, která získá prostou většinu, se stává alternativou vítěznou. Z uvedené tabulky, se stává vítěznou variantou, alternativa D, která v přímém porovnávání poráží variantu A i variantu B, C a E. Výsledky zapíšeme do následující tabulky:

Tabulka 2: výsledky přímého porovnávání alternativy D s ostatními alternativami

Porovnávaná dvojice	Skupiny hlasující pro alternativu D	Skupiny hlasující proti alternativě D	Výsledek hlasování
D versus A	II., III., IV.	I., V.	D > A
D versus B	I., II., IV.	III., V.	D > B
D versus C	I., II., IV.	III., V.	D > C
D versus E	I., III., IV., V.	II.	D > E

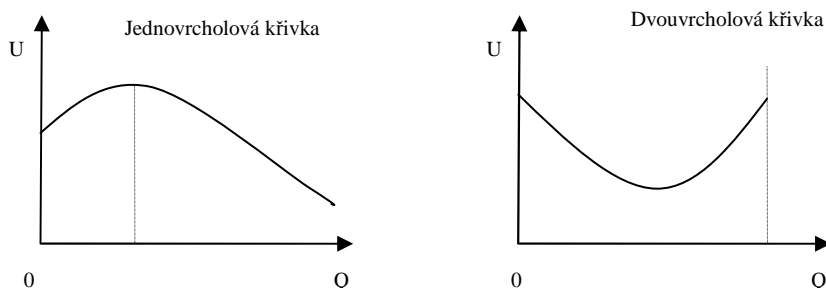
Zdroj: OCHRANA, František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Vyd. 1. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X.

Z uvedených analýz je zřejmé, že Condorcetovo kritérium je relativně dokonalým volebním pravidlem i způsobem veřejné volby, neboť při něm dochází k úplnému zachycení uspořádání preferencí jednotlivých voličů. Jak je z výsledku zřejmé, nemusí zvítězit alternativa, která se nachází na prvním místě preferencí každého voliče, ale ta alternativa, která je v průměrném hodnocení voličů vysoko.⁶

Avšak ani Condorcetovo kritérium není dokonalé, protože při jeho použití není zaručeno, že zvítězí efektivní alternativa. Jelikož může při něm docházet k manipulaci s pořadím.

Při použití Condorcetova kritéria může za určitých podmínek dojít k tzv. hlasovacímu paradoxu. Hlasovací paradox vzniká, pokud žádná z navrhovaných nejméně tří alternativ rozhodnutí nemůže získat většinu oproti ostatním návrhům. A také v případě, kdy se jedná o tzv. nestandardního voliče, tedy voliče s vícevrcholovou preferencí. Díky tomu může vznikat nebezpečí nekonečných cyklických voleb a strategického manipulování s pořadím voleb. Nakonec ve volbách vždy někdo vyhraje, ale velmi záleží na pořadí hlasování. Jelikož může být při každém hlasování výsledek různý. Tato situace je velmi častá při rozhodování mezi více variantami. Potom v závěru vznikají cyklické volby.

Graf 1: preferenční křivky s jedním a s dvěma vrcholy

Zdroj: PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : úvod do problematiky*. 3., přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2005. 527 s. ISBN 80-7357-049-1(váz.).

Tedy při rozhodování, je velmi důležité splnit podmínku jednovrcholové struktury preference voličů. Jen tak při většinovém hlasování nastává rovnováha a vždy dojdeme k jednoznačnému rozhodnutí, bez ohledu na tom, v jakém pořadí jednotlivé alternativy porovnáváme.

Většinové pravidlo podrobil kritické analýze K. J. Arrow. Dospěl k názoru, že: „Neexistuje politický mechanismus mimo diktaturu, který by bez omezování preferencí voličů

⁶ OCHRANA, František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Vyd. 1. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X. str. 135

efektivně řešil problémy kolektivního rozhodování a který by zaručil, že většinové hlasování bude konsistentní a optimální. Neexistuje žádná hlasovací metoda na principu většinového pravidla, která zaručuje efektivnost, respektuje individuální preference a nezávisí na jednacím pořádku, a to při vícevrcholové struktuře preferencí.“ To je tzv. **Arrowův teorem nemožnosti**.

Mezi další problémy většinového hlasování patří i tzv. politické smlouvání neboli „logrolling“. Politické smlouvání neboli logrolling je převážně založeno na různých zákulisních jednáních rozhodovatelů, respektive politických stran, které může mít různé dopady na prosazování určitých návrhů. Příkladem tohoto vyjednávání může být, že jedna politická strana (Z) podpoří návrh jiné politické strany (X) za podmínky, že ta (X) jí to oplátí a podpoří ji (Z) v jiném rozhodování, a tím umožní prosadit její návrh.

2.3.3. Hlasovací pravidla předcházející vzniku hlasovacího paradoxu

Vedle většinového hlasování existují pravidla, při nichž hlasovací paradox nevzniká. Tedy v případě, že vyloučíme i jednomyslnou shodu, díky níž lze také hlasovacímu paradoxu předejít. Jedná se o pluralitní hlasování, hlasování na základě přidělování bodů a hlasování na základě váženého pořadí. Tyto metody se například využívají při rozhodování o alternativních veřejných výdajových programech.

Při **pluralitním hlasování** se postupuje tak, že každý volič má k dispozici tolik bodů, kolik je variant. Té variantě, kterou daný volič preferuje nejvýše, přidělí jeden bod, druhé v pořadí dva body, třetí v pořadí tři body atd. Volby variant se za všechny voliče sčítají a vítězí ta varianta, která získá nejmenší počet bodů.⁷ Využívá se i řada obměn. Například v jednotlivých kolech se vždy vyřadí varianta s největším počtem bodů. Při hlasování o dvou variantách je výsledek shodný s výsledkem většinového hlasování, při více variantách se výsledek může lišit.

Dalším možným pravidlem, kterým lze předejít hlasovacímu paradoxu, je **hlasování na základě přidělování bodů**. U tohoto pravidla má každý volič – rozhodovatel určitý počet bodů rovný počtu návrhů. Body přiděluje podle svých preferencí jedné či jednotlivým variantám. Zvítězí ta varianta, která získá největší počet bodů. Při tomto způsobu hlasování je silný vliv intenzity preferencí rozhodovatelů. Výsledek rozhodování se může velmi lišit od předchozích způsobů.⁸

⁷ OCHRANA, František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Vyd. 1. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X. str. 142

⁸ PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : úvod do problematiky*. 3. přepracované vydání. Praha : ASPI, 2005. 527 s. ISBN 80-7357-049-1. str. 71

Autorem **hlasování na bázi váženého uspořádání** je J. Ch. Borda. Při použití tohoto pravidla se postupuje tak, že jednotlivým preferencím (pořadím) je přiřazena určitá váha a vážené hlasy se sčítají. Vítězí alternativa s největším ziskem vážených hlasů.

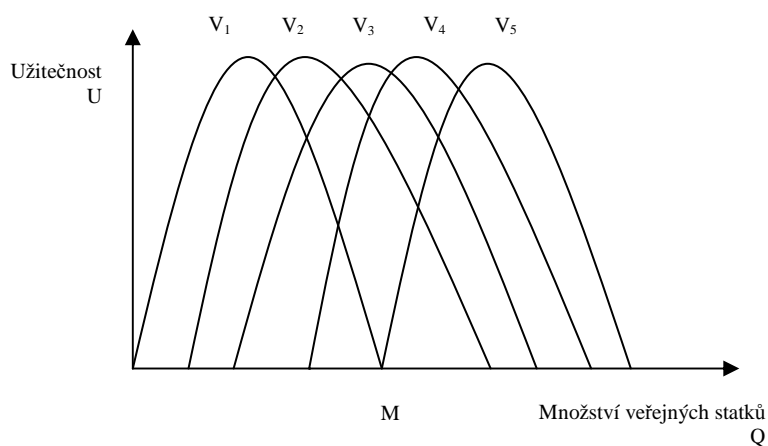
2.4. Účastníci kolektivního hlasování

2.4.1. Voliči

Voliče můžeme také jinak nazvat jako – občany, spotřebitelé veřejných statků či daňové poplatníky. Podle toho z jakého pohledu je bereme, odlišujeme i jejich individuální preference spotřeby veřejných statků. Veřejné statky u jednotlivých voličů se liší strukturou, kvantitou, ale i kvalitou. U většinové volby jsou velice důležité preference tzv. voliče mediána (M).

Volič – medián je takový volič, pro něhož počet jednotlivců, kteří preferují vyšší úroveň výdajů (tj. počet jednotlivců, kteří mají vyšší příjem) je vlastně roven počtu jednotlivců, kteří preferují nižší úroveň výdajů (tj. počet jednotlivců, kteří mají nižší příjem). Z toho vyplývá, že rovnovážná úroveň výdajů (úroveň výdajů, za které nastává rovnováha) za použití většinového pravidla je taková úroveň, kterou nejvíce preferuje volič – medián.⁹

Graf 2: postavení voliče mediána a jeho preference

Zdroj: PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : úvod do problematiky*. 3., přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2005. 527 s. ISBN 80-7357-049-1(váz.).

Velmi důležitým faktorem při rozhodování je také, z jaké sociální vrstvy volič medián pochází. Proto bývá někdy považován za pozičního diktátora. Jelikož bude-li pocházet z chudší části obyvatel, bude zejména preferovat maximum veřejných statků, ale také zároveň nebude ochoten na veřejné statky platit vyšší daně. Naopak bude-li pocházet z bohaté vrstvy obyvatel, při progresivním zdanění bude muset platit vysoké daně. A díky velkému daňovému

⁹ DVORSKÁ-KRUPKOVÁ, Ladislava. *Teorie veřejné volby*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1994. 55 s. ISBN 80-7079-700-2. str. 29

zatížení nebude moc preferovat veřejné statky. Jelikož bude mít dostatečné finanční prostředky na nákup soukromých statků na trhu. Proto je velmi důležité, aby volič medián pocházel ze střední vrstvy.

Z hlediska chování voliče, můžeme určit dva modely, a to model, kdy volič se chová jako racionální subjekt a model voliče, vystupujícího jako racionální ignorant.

Volič, který se chová, jako racionální subjekt si klade otázku, zda volit či nevolit. Vychází z předpokladu, že účast v demokratických volbách je základní občanskou povinností, tudíž by měl volit. Avšak na druhé straně zvažuje, zda jeho hlas nemá pouze zanedbatelný vliv na výsledek voleb. V tomto případě využije svého volebního práva pouze tehdy, bude-li mít jeho hlas vysokou rozhodovací hodnotu. Volič, který racionálně uvažuje, si uvědomuje, že možnost ovlivnit konečný volební výsledek je zcela zanedbatelný, přičemž ještě účast ve volbách přináší určité náklady. A to například v podobě ztraceného času nebo ušlého zisku. Obecně lze říci, že náklady voliče, který je členem velkého souboru voličů, převyšují jeho přínos z účasti ve volbách. Tudíž voliči dávají přednost variantě nevolit, a díky tomu se shledáváme s nízkou účastí ve volbách.

V případě voliče, který vystupuje jako racionální ignorant, můžeme říci, že volič-ignorant si uvědomuje, že existuje možnost objektivizovat veřejnou volbu z hlediska vlastního zájmu za předpokladu, že by získal potřebné informace.¹⁰ Proto i důvody pro racionální neúčast ve volbách spočívají zejména ve skutečnostech, že volič si uvědomuje nutnost získat informace. Díky nimž se může přesně rozhodnout a následně jít volit ve svém vlastním zájmu. Ale jelikož získání potřebných informací je velmi nákladné a konečný volební výsledek je velmi nejistý, volič zaujímá zdánlivě paradoxně „aktivní postoj“ tím, že ignoruje získání potřebných informací pro svou rozhodovací účast ve volbách. A volí například podle první varianty, která se mu naskytne.

2.4.2. Politikové

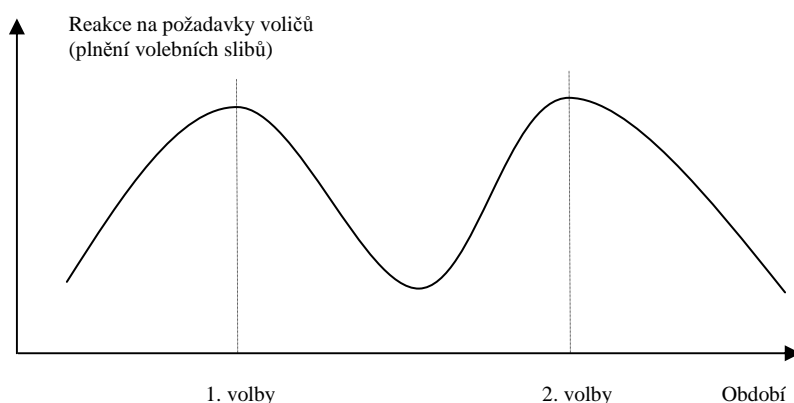
Politikové představují zástupce občanů ve volených orgánech, a to např. v zákonodárném sboru, či v obecním zastupitelstvu a jiných. V těchto sborech vystupují prostřednictvím vítězných stran, případně koalic. Následně pomocí hlasování, většinou většinovým, rozhodují např. o intenzitě daňového zatížení, o struktuře, velikosti a kvalitě veřejných statků a způsobu jejich financování apod.

¹⁰ OCHRANA, František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Vyd. 1. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X. str. 154

Při hlasování zejména však zvažují takové možnosti, které se zavděčí určité skupině občanů. Díky tomu si zajistí politické přežití nebo maximalizují své volební šance v dalších volbách.

Existuje tzv. volební cyklus, který bývá zpravidla krátkodobý, při němž vítězná strana (respektive koalice) těsně po volbách přijímá nepřilíš populární opatření (jako jsou například škrty v sociálních výdajích, zvýšení některých daní apod.). A následně jakmile se blíží termín dalších voleb, strany se snaží získat další voliče nebo se snaží si udržet své pozice, vydáváním atraktivnějších rozhodnutí. Zaměřuje se tedy převážně na volební vítězství a utrácí státní peníze prostřednictvím volebních kampaní a volebních meetingů. Dále také zveřejňují své volební programy, jejichž hlavní částí tvoří ekonomické sliby, například, že sníží daně, zvýší sociální výdaje nebo výdaje na veřejný sektor apod. Převážně tedy přijímají a hlasují pro populární ekonomická opatření, která jsou většinou krátkodobá.

Graf 3: politický cyklus

Zdroj: PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : úvod do problematiky*. 3., přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2005. 527 s. ISBN 80-7357-049-1(váz.).

Vlády často podporují pouze program s „krátkou dobou návratnosti“, aby bylo možné voliče přesvědčit o splnění programů a získat voličské hlasy. Se stejným cílem prosazují současnou spotřebu na úkor budoucí spotřeby. Důsledkem je, že se vyhýbají programům s „dlouhou dobou návratnosti“ (např. ekologické investice apod.). Tak se mechanismus politického rozhodování dostává do rozporu se zákonitostmi hospodářského cyklu. Často se hovoří o tzv. politickém hospodářském cyklu.¹¹

¹¹ PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : úvod do problematiky*. 3. přepracované vydání. Praha : ASPI, 2005. 527 s. ISBN 80-7357-049-1. str. 73

2.4.3. Zájmové a nátlakové skupiny

Nátlakové a zájmové skupiny mohou ovlivňovat ve svém zájmu jak chování voličů, tak i jejich reprezentantů. Dále také státní administrativy či vládnoucí politiky. Jedná se zpravidla o sdružení lidí se stejnými zájmy.

Zájmovou skupinu lze charakterizovat jako organizovanou skupinu jednotlivců, kteří sdílejí shodné cíle a snaží se ovlivnit veřejné záležitosti. Je tvořena účelově k prosazení konkrétního opatření a snaží se akumulovat politickou moc. Jejich působení jde většinou napříč politickými stranami a probíhá v reálném čase.¹²

Využívají různých taktik jako je například zastrašování, podplácení, aféry atd. Jedná se zpravidla o ovlivňování v jejich vlastní prospěch. Například mohou ovlivňovat zadávání veřejný zakázek apod.

Převažující aktivity zájmových skupin můžeme charakterizovat následovně:

- zapojování členů do politického života,
- prezentace zájmů na veřejnosti,
- šíření cíleně orientovaných informací,
- monitorování vládního programu, veřejná kontrola exekutivy,
- finanční podpora politických stran,
- organizace rozmanitých akcí,
- lobování.

Za zmínění stojí **lobbying**. Jelikož stát nemá dostatek informací a dokonce ani nemá možnost si je nějak opatřit, je nadšen z aktivit zájmových skupin, neboli s tzv. lobbyistů, kteří mu potřebné informace zajistí. Lobbyisté jsou placenými členy zájmových skupin, kteří reprezentují tuto skupinu před vládou. Jedná se o lidi, kteří využívají svých konexí a kteří se dovedou pohybovat v prostředí vládních kruhů.

Jejich činnost spočívá v osobním kontaktu se členy parlamentu, s vládními úředníky, státní administrativou a politickými osobnostmi. Úkolem lobbyistů je především to, aby prostřednictvím svých kontaktů a styků s volenými členy a s úředníky vládních administrativy přesvědčovali členy legislativních orgánů anebo administrace, aby rozhodovali s ohledem na potřeby těch zájmových skupin, které zastupují. Otázkou však je, jaké metody použijí. Můžou využít prostředky, které jsou pro společnost přijatelné anebo naopak aplikují nezákonné prostředky. Například jak již jsem zmiňovala např. podplácení, zastrašování atd.

¹² ROUDNÝ, Radim , et al. *Korupce : Boj proti korupci ve veřejné správě*. Praha : Ministerstvo vnitra, 2001. 143 s. ISBN 80-7194-314-2. str. 41

Mezi nátlakové skupiny také patří odbory, které svojí sílu projevovanou např. při vyjednávání pracovních podmínek mohou uplatnit také v politické oblasti. Síla nátlakových skupin se může projevovat pomocí tří mechanismů:

- a) Skupiny mohou snižovat náklady na získání informací a volební náklady zvláště u těch voličů, jejichž podpora je pravděpodobná.
- b) Politici mohou mít problémy se zjišťováním preferencí potencionálních voličů a nátlaková skupina mu tyto informace může opatřit, stejně jako speciální odborné, např. technické informace potřebné pro rozhodování. Tyto skupiny jsou tedy pro politiky významným zdrojem informací a díky tomu mohou užívat svůj vliv.
- c) Může ovšem dojít i k přímému a nepřímému podplácení. Přímé podplácení je méně časté (vzhledem k „nákladům“ spojeným s přistižením), zatímco pro nepřímé podplácení se objevuje řada možností.¹³

První mechanismus je spojen s ovlivňováním voličů, druhý mechanismus s ovlivňováním volených reprezentantů a třetí je spojen s ovlivňováním byrokratů a vládnoucích politiků.

2.4.4. Byrokraté

Byrokraté jsou tedy úředníci, kteří ve výkonných orgánech veřejné správy rozhodují, resp. realizují rozhodnutí volených orgánů v praxi. Velmi záleží, jak byrokraté připraví vládě a parlamentu příslušný návrh zákona a návrh zdůvodní, teda jak kvalitně poskytnou informace vládě a parlamentu. Převážně mají monopol na informace, mnohdy na rozdíl od rozhodovatelů i odborné znalosti. V některých případech jsou byrokraté profesionálně zdatní manažeři. Někdy se však snaží, poskytnou pouze takové informace, které neohrozí postavení jejich úřadu či jejich funkci.

¹³ DVORSKÁ-KRUPKOVÁ, Ladislava. *Teorie veřejné volby*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1994. 55 s. ISBN 80-7079-700-2. str. 51

3. Volební systém v České republice

3.1. Volby do Evropského parlamentu

Evropský parlament je jeden z orgánů Evropské unie. Má tři pracoviště: Brusel, Lucemburk a Štrasburk. V Lucemburku sídlí administrativní složky tj. generální sekretariát. Zasedání všech členů Parlamentu, známá jako „plenární zasedání“, se koná ve Štrasburku a v Bruselu. Schůze parlamentních výborů se konají v Bruselu. Mezi základní úkoly Evropského parlamentu patří:

- a) Společně s Radou rovnocenně **schvaluje evropské právní předpisy** v mnohých politických oblastech. Avšak u některých oborů (např. zemědělství, hospodářská politika, víza a imigrační politika) má legislativní pravomoc jen Rada, která však musí danou problematiku konzultovat společně s Parlamentem. Skutečnost, že Evropský parlament je přímo volený občany, pomáhá garantovat demokratickou legitimitu evropského práva.
- b) Parlament vykonává **demokratický dohled** nad ostatními orgány EU, zvláště pak nad Komisí. Jelikož Komise je politicky odpovědná Parlamentu. Parlament disponuje pravomocí schválit nebo zamítnout jmenování komisařů a má také právo odvolat Komisi jako celek.
- c) Posledním úkolem Parlamentu je **rozpočtová pravomoc**. Tuto pravomoc sdílí společně s Radou. Díky ní mohou ovlivňovat výdaje EU a v poslední fázi procedury přijímá nebo odmítá celkový rozpočet.

Evropský parlament je volen občany Evropské unie, aby reprezentoval jejich zájmy. Jeho počátky jsou z období padesátých let a vzniku zakládajících smluv. Poslanci Parlamentu jsou voleni přímou volbou každých pět let. První přímé volby do Evropského parlamentu byly v červnu 1979.

Právo volit a kandidovat má každý občan EU bez ohledu na to, v které části EU žije. Poslanci v jednotlivých zemích EU jsou voleni podle zásad poměrného zastoupení v tajné volbě všemi občany EU, jednotlivé volební systémy se však liší. Například v Belgii, Lucembursku, Řecku a na Maltě jsou volby pro občany povinné.

Osoba může volit nebo být volena v členském státě pobytu při splnění těchto náležitostí:

- a) občanství EU,
- b) bydliště v členském státě, kde se hlasuje nebo kde dotčená osoba kandiduje,
- c) splnění předpisů platných pro státní příslušníky členského státu pobytu, pokud jde o volební právo nebo právo být volen (zásada rovnosti mezi voliči-státními příslušníky státu a jinými voliči EU).

Voliči EU nesmí být zapsáni na seznam voličů členského státu pobytu, pokud s tím předtím výslovně nesouhlasí. Pokud jsou volby v zemi pobytu povinné, jsou voliči EU, kteří jsou zapsáni v seznamu voličů této země, povinni přijít k volbám.

Parlament vyjadřuje demokratickou vůli občanů Unie (více než 490 milionů lidí) a zastupuje jejich zájmy při jednání s ostatními orgány EU. Současný parlament má 736 členů ze všech 27 členských zemí EU. Počet zástupců z jednoho státu je určen Smlouvou o Evropském společenství (Maastrichtská smlouva), kde jsou uvedena obecná ustanovení. Další ustanovení jsou rozvedena ve Směrnici Rady 93/109/ES ze dne 6. prosince 1993, kterou se stanoví základní pravidla pro výkon práva volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu občanů, kteří mají bydliště v některém členském státě a nejsou jeho státními příslušníky. Dalším důležitým dokumentem je i Smlouva z Nice, která zvýšila maximální počet poslanců a změnila početní zastoupení jednotlivých zemí, aby tak vytvořila místo pro budoucí nové členy EU.

V rámci České republiky podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu při volbách do Evropského parlamentu jsou ustanoveny v zákoně číslo 62/2003 Sb. o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů.

Volit může každý občan České republiky, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku 18 let nebo občan jiného členského státu EU, který alespoň druhý den voleb dosáhl věku 18 let a pobývá v České republice nejméně 45 dnů. Poslancem Evropského parlamentu může být zvolen každý občan České republiky či občan jiného členského státu Unie, který pobývá na území České republiky nejméně 45 dnů. Pro volby byl vybrán systém poměrného zastoupení, strany musí překročit pětiprocentní klauzuli a mandáty jsou poté přiděleny podle d'Hondtovy metody.

Poslední volby se konaly v červnu 2009. Novým předsedou EP byl 14. července 2009 zvolen Jerzy Buzek, který v této funkci setrvá 2,5 roku (do ledna 2012). Členové Evropského

parlamentu nezasedají v rámci národních bloků, nýbrž v rámci sedmi celoevropských politických frakcí. Politické skupiny (frakce) si volí předsedu (v některém případě i dva předsedy) a místopředsedy. V jednacím sále zasedají poslanci podle politické příslušnosti, a to zleva doprava. Dohromady zastupují všechny názory na evropskou integraci, od silně profederalistických až po otevřeně euroskeptické. Rozhodují o agendě plenárního zasedání a předkládají pozměňovací návrhy, o nichž se bude společně hlasovat. Tzv. koordinátoři skupiny působí jako kontaktní osoby mezi skupinami a výbory a hledají podporu při hlasování o návrzích.

Tabulka 3: počet křesel podle politických frakcí k 14. 7. 2009

Politická frakce	Zkratka	Počet křesel
Skupina Evropské lidové strany (Křesťanských demokratů)	EPP	265
Skupina progresivní aliance socialistů a demokratů v Evropském parlamentu	S&D	184
Skupina Aliance liberálů a demokratů pro Evropu	ALDE	84
Skupina Zelených/Evropské svobodné aliance	Greens/EFA	55
Evropská konzervativní a reformní skupina	ECR	55
Skupina konfederace Evropské sjednocené levice a Severské zelené levice	GUE/ NGL	35
Evropa Svobody a Demokracie	EFD	32
Nezařazení poslanci	NA	26
Celkem		736

Zdroj: *EUROPA : Oficiální internetové stránky EU* [online]. 2004 [cit. 2011-02-02]. Orgány o ostatní instituce EU. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/parliament/index_cs.htm>.

Tabulka 4: počet křesel podle zemí (volební období 2009 - 2014)

Země	Počet křesel	Země	Počet křesel
Belgie	22	Malta	5
Bulharsko	17	Německo	99
Česká republika	22	Nizozemsko	25
Dánsko	13	Polsko	50
Estonsko	6	Portugalsko	22
Finsko	13	Rakousko	17
Francie	72	Řecko	22
Irsko	12	Rumunsko	33
Itálie	72	Slovensko	13
Kypr	6	Slovinsko	7
Litva	12	Španělsko	50
Lotyšsko	8	Spojené království	72
Lucembursko	6	Švédsko	18
Maďarsko	22	Celkem	736

Zdroj: *EUROPA : Oficiální internetové stránky EU* [online]. 2004 [cit. 2011-02-02]. Orgány o ostatní instituce EU. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/parliament/index_cs.htm>.

Tabulka 5: čeští zástupci v Evropském parlamentu

Strana	Počet křesel	Procenta hlasů
Občanská demokratická strana (ODS)	9	31,45
Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)	7	22,38
Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)	4	14,18
Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU-ČSL)	2	7,64

Zdroj: *Euroskop.cz* [online]. 2004 [cit. 2011-02-02]. Evropský parlament. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/95/sekce/cesti-zastupci-v-evropskem-parlamentu/>>.

V roce 2009 Češi podruhé volili ve volbách do Evropského parlamentu celkem 22 zástupců - o dva méně než v roce 2004. Volební účast byla 28, 22 procent.

3.2. Volby do Parlamentu České republiky

Parlament České republiky je dvoukomorový zákonodárny orgán České republiky, vymezený Ústavou ČR. Je tvořen Poslaneckou sněmovnou (dolní komora) a Senátem (horní komora). Obě komory Parlamentu mají autonomní postavení. Vznikají na základě odlišného volebního systému. Ústava zakotvuje neslučitelnost současného členství v obou komorách Parlamentu a dále funkce poslance nebo senátora s funkcí prezidenta republiky, soudce a dalšími funkcemi, které stanoví zákon.

Výhradní pravomocí Parlamentu České republiky je moc zákonodárná, ale má v kompetenci i další pravomoci, jako jsou například dávat souhlas k některým mezinárodním smlouvám, volit prezidenta republiky a právo měnit Ústavní pořádek České republiky.

Volby do Parlamentu České republiky vyhlašuje prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Voliči jsou zapsáni ve stálých seznamech voličů, popřípadě ve zvláštních seznamech voličů. Zvláštní seznam je určen pro osoby, které nemohou volit v místě svého trvalého bydliště, je veden také při zastupitelských úřadech pro občany žijící v zahraničí. Každý volič může být zapsán pouze v jednom seznamu voličů.

Volby se konají ve dvou dnech, kterými jsou pátek a sobota. První den voleb začíná hlasování v 14.00 hodin a končí ve 22.00. Druhý den voleb začíná v 8.00 a končí v 14.00 hodin.

3.2.1. Poslanecká sněmovna

Obecné vymezení

Poslanecká sněmovna je dolní komora Parlamentu České republiky. Tvoří ji 200 poslanců volených na čtyři roky v rámci poměrného volebního systému. Poslanecká sněmovna vznikla k 1. lednu 1993 přejmenováním dosavadní České národní rady.

Sněmovna sídlí v hlavním městě Praze ve Sněmovní ulici na Malé Straně. Mezi pravomoci Poslanecké sněmovny například patří vyslovovat důvěru nebo nedůvěru vládě ČR, schvalovat rozpočet vlády na příští rok a projednává státní závěrečný účet roku minulého, v souladu se zákonem o volbách do zastupitelstev v obcích a místním referendu vyhláší volby do zastupitelstev v obcích apod.

V současné době používá Poslanecká sněmovna jako svůj jednací řád Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Pro hlasování o běžných usneseních musí mít Sněmovna minimálně třetinové obsazení, tedy alespoň 67 poslanců se musí účastnit hlasování. Pro schvalování je až na výjimky nutná vždy nadpoloviční většina přítomných. V případě přehlasování prezidentského veta nebo vyslovení nedůvěry vládě je třeba 101 hlasů bez ohledu na počet přítomných, podobně pro schválení ústavních zákonů, pro rozpuštění Sněmovny nebo pro ratifikaci některých mezinárodních smluv je nutná třípětinová většina, tedy 120 hlasů.

Ústava určuje obligatorní a fakultativní orgány Poslanecké sněmovny. Obligatorními orgány Poslanecké sněmovny jsou funkcionáři sněmovny (předseda a místopředsedové), výbory a komise. Jako fakultativní může Poslanecká sněmovna zřídit pro vyšetření věci veřejného zájmu vyšetřovací komisi, navrhne-li to nejméně pětina (tj. 40) poslanců.

Zasedání Poslanecké sněmovny po volbách svolává prezident republiky tak, aby bylo zahájeno nejpozději třicátý den po dni voleb. Neučiní-li tak prezident republiky, sejde se Poslanecká sněmovna třicátý den po dni voleb. Zasedání komory může být usnesením přerušeno, ne však na dobu delší než 120 dnů v roce celkem. V době přerušování zasedání může předseda Poslanecké sněmovny svolat komoru ke schůzi před stanoveným termínem. Musí tak učinit vždy, požádá-li jej o to prezident republiky, vláda nebo nejméně pětina členů komory. Zasedání Poslanecké sněmovny končí uplynutím jejího volebního období nebo jejím rozpuštěním.

Rozpustit Poslaneckou sněmovnu může prezident republiky v taxativně vymezených případech: jestliže Poslanecká sněmovna nevyslovila důvěru nově jmenované vládě, jejíž předseda byl prezidentem republiky jmenován na návrh předsedy Poslanecké sněmovny;

jestliže se Poslanecká sněmovna neusnese do tří měsíců o vládním návrhu zákona, s jehož projednáním spojila vláda otázku důvěry; bylo-li zasedání Poslanecké sněmovny přerušeno po dobu delší než je přípustné; jestliže Poslanecká sněmovna nebyla po dobu delší tří měsíců způsobilá se usnášet, ačkoliv nebylo její zasedání přerušeno a ačkoliv byla v této době opakovaně svolána ke schůzi. Poslaneckou sněmovnu nelze rozpustit tři měsíce před skončením jejího volebního období.

Volby do Poslanecké sněmovny

Ústavní úprava České republiky určuje, že poslanci Poslanecké sněmovny jsou voleni na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad **poměrného zastoupení** na čtyři roky.

Základní právní úprava voleb do Poslanecké sněmovny:

- a) Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 243/1999 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 64/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 37/2002 Sb., zákona č. 171/2002 Sb., zákona č. 230/2002 Sb., zákona č. 62/2003 Sb., zákona č. 418/2004 Sb., zákona č. 323/2006 Sb. a zákona č. 480/2006 Sb.
- b) Vyhláška č. 233/2000 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 212/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 243/1999 Sb. a zákona č. 204/2000 Sb., ve znění vyhlášky č. 80/2002 Sb., vyhlášky č. 188/2002 Sb., vyhlášky č. 401/2002 Sb., vyhlášky č. 565/2002 Sb. a vyhlášky č. 251/2006 Sb.
- c) Vyhláška č. 118/2006 Sb., kterou se určují zastupitelské úřady, kterým budou při volbách do Poslanecké sněmovny hlasovací lístky dodány, a zastupitelské úřady, kterým bude hlasovací lístek zaslán k vytištění nebo rozmnožení přenosovou technikou
- d) Vyhláška č. 396/2003 Sb., kterou se stanoví bližší podmínky způsobu složení a vrácení kauce a složení a vrácení příspěvku na volební náklady v souvislosti s konáním voleb do Parlamentu České republiky, ve znění vyhlášky č. 345/2006 Sb.

Právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let. Překážkou výkonu volebního práva je omezení z důvodu ochrany zdraví lidu a zbavení občana způsobilosti k právním úkonům. Volební právo mají všichni občané České republiky, bez ohledu na to, zda

mají bydliště na území státu či nikoli. Pro volby do Poslanecké sněmovny je umožněno občanům volit na zastupitelských úřadech ČR. Právo být zvolen má každý občan starší 21 let s aktivním volebním právem.

V rámci voleb do Poslanecké sněmovny jednotlivé politické strany, které se chtějí zúčastnit voleb, musí odevzdat kandidátní listiny okresním úřadům v sídle volebního kraje. Kandidátní listina musí obsahovat:

- název politické strany
- jméno, věk, zaměstnání a bydliště kandidátů
- pořadí kandidátů na kandidátní listině

Nejvyšší počet kandidátů pro každý volební obvod je stanoven zákonem. Úřad zaregistruje kandidátní listinu přinejmenším 45 dní přede dnem voleb a oznámí to politické straně. Proti nezaregistrování je možno se domáhat rozhodnutí krajského soudu.

Na kandidátní listině musí být uvedeno: název volebního kraje, název politické strany, politického hnutí nebo koalice a její složení, jména a příjmení kandidátů, věk, jejich povolání, obec, kde jsou přihlášení k trvalému pobytu, název politické strany nebo politického hnutí, jehož jsou členy, nebo údaj, že kandidát není členem žádné politické strany nebo politického hnutí, pořadí kandidáta na kandidátní listině, vyjádřené pomocí arabského čísla, jméno a příjmení zmocněnce politické strany, politického hnutí nebo koalice s uvedením místa, kde je přihlášen k trvalému pobytu; politická strana, politické hnutí a koalice má právo navrhnout náhradníka zmocněnce a uvede jeho jméno a příjmení a místo, kde je přihlášen k trvalému pobytu, jde-li o koalici, název politické strany nebo politického hnutí, které kandidáta navrhlo, podpis zmocněnce politické strany, politického hnutí nebo koalice, jméno a příjmení, označení funkce a podpis osoby oprávněné jednat jménem politické strany nebo politického hnutí; v případě koalice jména a příjmení, označení funkcí a podpisy všech osob oprávněných jednat jménem všech politických stran a politických hnutí, které ji tvoří. Ke kandidátní listině musí být přiloženo vlastnoručně podepsané prohlášení kandidáta, že souhlasí se svou kandidaturou, že mu nejsou známy překážky volitelnosti, popřípadě tyto překážky pominou ke dni voleb do Poslanecké sněmovny a že nedal souhlas k tomu, aby byl uveden na jiné kandidátní listině pro volby do Poslanecké sněmovny. Na prohlášení kandidát dále uvede místo, kde je přihlášen k trvalému pobytu, a rodné číslo. Kandidátní listina musí být v příslušném volebním kraji podána nejpozději 66 dnů před vyhlášeným datem konání voleb.¹⁴

¹⁴ *Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna* [online]. 2000 [cit. 2011-02-03]. Volby do Parlamentu České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/texts/elections.html>>.

Pro hlasování do Poslanecké sněmovny je vytvořeno 14 volebních krajů, které jsou shodné s vyššími územně samosprávnými celky. Hlasování probíhá ve stálých volebních okrscích vytvořených podle zákona o volbách do zastupitelstev v obcích. Volby jsou řízeny Státní volební komisí. V okrscích je hlasování organizováno okrskovými volebními komisemi.

Po sečtení hlasů se vyřadí kandidující subjekty, jejichž celostátní podíl hlasů nepřekročil stanovenou uzavírací klauzuli (5 % pro samostatně kandidující strany). Pro koalice politických stran platí následující pravidlo: koalice dvou stran musí získat nejméně 10% hlasů, koalice tří stran musí získat nejméně 15% hlasů, koalice čtyř a více stran musí získat nejméně 20% hlasů. Volební výsledky se vyhodnocují zvlášť po jednotlivých obvodech. Celkový počet rozdělovaných mandátů (200) se rozdělí v poměru podle počtu odevzdaných platných hlasů v těchto krajích a následně se začnou hlasy v každém kraji zvlášť přepočítávat na mandáty. Rozdělování mandátů probíhá na základě d'Hondtova systému (viz. jiná kapitola). Počet mandátů v jednotlivých obvodech není předem znám, určuje se až po volbách. Výsledky voleb zpracovává Český statistický úřad.

3.2.2. Senát

Obecné vymezení

Senát je horní komorou Parlamentu České republiky. Jeho postavení je upraveno v Ústavě České republiky, přijaté roku 1992. První volby do Senátu se konaly v listopadu 1996 a ustaven byl v prosinci 1996. Senát má 81 členů, kteří jsou voleni na dobu šest let. Je trvalou ústavní institucí a nemůže být rozpuštěn, každé dva roky je z jedné třetiny obnovován. Senát sídlí ve Valdštejnském paláci v Praze.

Mezi základní kompetence Senátu patří:

- projednává návrhy zákonů postoupené Poslaneckou sněmovnou (může je schválit, zamítnout či vrátit s pozměňovacími návrhy); ústavní a volební zákony není možné přijmout bez jeho výslovného souhlasu,
- navrhuje zákony,
- vyjadřuje se k návrhům legislativních aktů a dalším dokumentům Evropské unie,
- přijímá zákonná opatření, je-li Poslanecká sněmovna rozpuštěna,
- dává souhlas k ratifikaci mezinárodních smluv,
- spolu s Poslaneckou sněmovnou vyhláší válečný stav, vyslovuje souhlas s pobytím cizích vojsk na území ČR či s vysláním ozbrojených sil mimo území ČR,
- volí prezidenta republiky na společné schůzi obou komor,

- vyslovuje souhlas se jmenováním soudců Ústavního soudu,
- volí členy Rady Ústavu pro studium totalitních režimů,
- pouze Senát může podat žalobu na prezidenta republiky Ústavnímu soudu pro velezradu (čl. 65 odst. 2 Ústavy),
- předkládá prezidentu republiky návrhy na propůjčení nebo udělení státních vyznamenání,
- navrhuje Poslanecké sněmovně 2 kandidáty na funkci Veřejného ochránce práv a 2 kandidáty na funkci jeho zástupce,
- navrhuje prezidentu republiky kandidáty na funkci předsedy a inspektorů Úřadu pro ochranu osobních údajů.¹⁵

Na první schůzi po každých volbách do Senátu senátoři volí předsedu a místopředsedy Senátu. Předseda Senátu zastupuje Senát navenek. Mezi jeho pravomoci patří svolávání, zahajování, přerušování a ukončování schůze Senátu; podepisování usnesení Senátu. V případě rozpuštění Poslanecké sněmovny podepisuje zákonná opatření Senátu. V případě neobsazené funkce prezidenta a současného rozpuštění Poslanecké sněmovny vykonává část pravomocí prezidenta svěřenou předsedovi Poslanecké sněmovny. Je volen Senátem vždy po nových volbách do třetiny Senátu. Místopředsedové Senátu zastupují předsedu Senátu. Střídají se v řízení schůze Senátu.

Dále Senát na počátku každého funkčního období zřizuje, kromě zákonem předpokládaného Organizačního a Mandátového a imunitního výboru, další výbory. Jejich počet, název a náplň práce nejsou zákonem stanoveny, rozhoduje o tom Senát na své schůzi.

Výbory projednávají věci, které jsou jim přikázány, a věci, na jejichž projednávání se usnesou. S výjimkou Organizačního výboru a Mandátového a imunitního výboru může být senátor členem pouze jednoho výboru. Předseda a místopředsedové Senátu jsou členy jen Organizačního výboru. Členové vlády mohou být zároveň poslanci nebo senátoři, nemohou však být předsedou či místopředsedou Senátu ani členem výborů či komisí Senátu. Pro řešení určité problematiky může výbor zřídit se souhlasem Senátu podvýbor. Jejich členy mohou být i senátoři z jiných výborů.

Dále Senát zřizuje Komise. Ty zřizuje zejména tehdy, jedná-li se o úkoly dotýkající se působnosti více orgánů Senátu anebo o úkoly, které nejsou v působnosti žádného ze Senátem zřízených orgánů. Členy komisí mohou být kromě senátorů i další osoby. Na počátku

¹⁵ *Senát Parlamentu České republiky* [online]. 2002 [cit. 2011-02-08]. Informace o Senátu. Dostupné z WWW: <http://www.senat.cz/informace/infocentrum_informace_o_senatu.php?ke_dni=08.02.2011&O=8>.

funkčního období Senát jako první bere na vědomí ustavení Volební komise. Senát má také možnost ustanovit některé dočasné komise.

Senát rovněž volí své zástupce do meziparlamentních organizací. Tyto stálé delegace jsou společné s Poslaneckou sněmovnou. Senátoři se mohou sdružovat v senátorských klubech podle příslušnosti k politickým stranám a politickým hnutím, za něž kandidovali ve volbách. Senátorský klub mohou zřídit i senátoři, kteří ve volbách kandidovali jako nezávislí či senátoři nominovaní stranami nesplňující podmínku potřebného počtu senátorů pro ustavení klubu. Každý senátor může být členem jen jednoho senátorského klubu. K ustanovení senátorského klubu je třeba nejméně pěti senátorů.

Volby do Senátu

Volby do Senátu Parlamentu České republiky upravuje zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, v platném znění. Konají se tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Volby vyhlašuje v zákonem stanovených lhůtách prezident České republiky.

Právo volit má každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let. Překážkou výkonu volebního práva je omezení z důvodu ochrany zdraví lidu a zbavení občana způsobilosti k právním úkonům. Volební právo mají všichni občané České republiky, bez ohledu na to, zda mají bydliště na území státu či nikoli.

Do Senátu může být zvolen každý občan ČR starší 40 let, který má právo volit. Senátoři jsou voleni **podle zásad většinového systému** v 81 jednomandátových volebních obvodech na šest let. Kromě kandidátů politických stran, hnutí a koalic může kandidovat i nezávislý kandidát, který musí získat nejméně 1 000 podpisů voličů z daného volebního obvodu (a složit kauci 20 000 Kč).

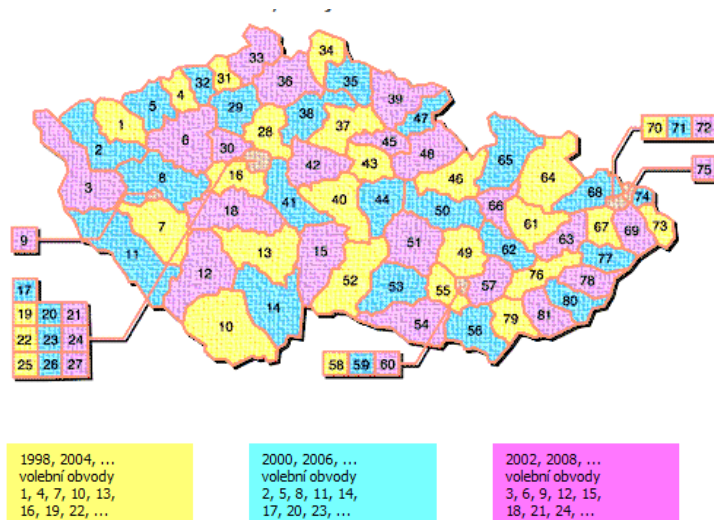
Občané volí 81 konkrétních osob, tedy v každém obvodě jednoho kandidáta. Každé dva roky probíhají volby ve třetině volebních obvodů. Tedy mění se pouze jedna třetina senátorů. Volby se konají ve dvou kolech. Senátor však může být zvolen již v 1. kole, získá-li nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů. Pokud však kandidáti nezískají nadpoloviční většinu, probíhá druhé kolo, do něhož však postupují už jen dva nejúspěšnější kandidáti. V druhém kole vítězí kandidát, který získá většinu hlasů. Volby se opakují, pokud se kandidát postupující do 2. kola vzdal kandidatury, pozbyl práva volit, zemřel, byl odvolán anebo byla volba shledána neplatnou.

Dále se můžou konat doplňovací volby, které probíhají, pokud v průběhu volebního období mandát senátora zanikl. Senátor zvolený v doplňovacích volbách je zvolen jen na

zbytek volebního období ze zaniklého mandátu. Doplňovací volby se nekonají rok před skončením volebního období.

Každý zvolený senátor obdrží osvědčení od volební komise o řádném a právoplatném zvolení a na první schůzi Senátu, která následuje po volbách, složí senátorský slib.

Obrázek 1: volební obvody

Zdroj: *Senát Parlamentu České republiky* [online]. 2002 [cit. 2011-02-08]. Jak se volí do Senátu. Dostupné z WWW: <http://www.senat.cz/volby/jsv.php?ke_dni=08.02.2011&O=8>.

3.3. Volby do zastupitelstev krajů

Zastupitelstvo kraje je jedním z orgánů kraje. Působnost a pravomoci zastupitelstva kraje jsou vymezeny v Zákoně č. 129/2000 Sb., o krajích. Zastupitelstvo se skládá z členů zastupitelstva, jejich počet se odvíjí od počtu obyvatel v kraji. Nejméně může mít 45 členů a nejvíce 65 členů. Rozhodující pro stanovení počtu členů zastupitelstva je počet obyvatel kraje k 1. lednu daného roku, v němž se konají volby.

Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti. Ve věcech přenesené působnosti zastupitelstvo rozhoduje, pouze stanoví-li tak zákon. Schází se podle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Zasedání zastupitelstva písemně svolává a řídí zpravidla hejtman. Zastupitelstvo se může platně usnášet za přítomnosti nadpoloviční většiny všech členů a k platnému přijetí usnesení, rozhodnutí nebo volbě je též potřebná nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva.

Zastupitelstvu je vyhrazeno: předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně, vydávat obecně závazné vyhlášky kraje, schvalovat rozpočet kraje a schvalovat závěrečný účet kraje a další pravomoci, jež jsou uvedeny ve výše zmíněném Zákoně o krajích.

Funkce člena zastupitelstva je veřejnou funkcí. Podmínky vzniku a zániku mandátu člena zastupitelstva upravuje Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a dále Vyhláška č. 152/2000 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů.

Funkční období zastupitelstev krajů je čtyřleté. Volby do zastupitelstev krajů se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení, které je založeno na D'Hondtově metodě s modifikovaným první dělitelem řady dělitelů. (začíná číslem 1,42 a pokračuje řadou přirozených čísel 2, 3, 4, 5 atd.)

Volby do zastupitelstev krajů vyhlašuje prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Konají ve 2 dnech, kterými jsou pátek a sobota. Hlasování začíná v 14.00 hodin a končí ve 22.00 hodin prvního dne voleb. Druhý den voleb začíná hlasování v 8.00 hodin a končí v 14.00 hodin ve všech krajích.

Právo volit do zastupitelstva kraje má státní občan České republiky, který alespoň ve druhý den voleb dosáhl věku nejméně 18 let a je přihlášen k trvalému pobytu v obci, která náleží do územního obvodu kraje. Překážkou výkonu volebního práva je omezení z důvodu ochrany zdraví lidu a zbavení občana způsobilosti k právním úkonům.¹⁶

Právo být volen má každý občan, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva. Kandidátky jsou vázané, voliči mají možnost udělit až 4 preferenční hlasy různým kandidátům na jedné kandidátce.

Vždy se volí zastupitelstvo jako celek, nekonají se doplňovací volby jen některého člena. Uzavírací klauzule pro politické strany, politická hnutí a koalice je 5%. Kandidovat mohou jen politické strany, hnutí a jejich koalice. Pořadí kandidátů pro přidělování mandátů je určeno pořadím kandidátů na kandidátní listině. Jestliže však kandidát obdrží alespoň 10 % přednostních hlasů z celkového počtu hlasů, které získala strana, je mu mandát přidělen přednostně. Ke vzniku samostatné politické strany nejsou vyžadovány žádné náročné požadavky, a tedy mohou vznikat i regionálně odlišné krajské politické strany jako volební strany pro účel kandidatury do zastupitelstva kraje.

3.4. Volby do zastupitelstev obcí

Zastupitelstvo obce je základním orgánem obce. Základní vymezení zastupitelstva je v Zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích. Zastupitelstvo obce je složeno z členů zastupitelstva obce, jejichž počet na každé volební období, se stanovuje podle počtu obyvatel a velikosti

¹⁶ Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů

územního obvodu. Nejméně jich může být 5 a nejvíce 55. Rozhodující pro stanovení počtu členů zastupitelstva obce je počet obyvatel obce k 1. lednu roku, v němž se konají volby.

Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce. Mezi jeho pravomoci například patří: schvalovat program rozvoje obce, schvalovat rozpočet obce a závěrečný účet obce, vydávat obecně závazné vyhlášky obce, rozhodovat o vyhlášení místního referenda a další.

Obecní zastupitelstvo se schází dle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Svolává je starosta obce, který také řídí zasedání. Ta jsou, na rozdíl od rady obce, veřejná. Pro schválení usnesení je potřeba nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva. Zastupitelstvo obce může jako své pomocné orgány zřídit výbory, přičemž vždy povinně zřizuje dva - finanční a kontrolní. Navíc v případě, že v dané obci žije více než 10 % obyvatel jiné národnosti než české, zřizuje i výbor pro národnostní menšiny.

Funkce člena zastupitelstva obce je veřejnou funkcí. Základním pramenem pro volení členů zastupitelstva je Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů. Tento zákon upravuje podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb do zastupitelstev obcí a rozsah soudního přezkumu pro volby do zastupitelstev obcí. Mezi další prameny také patří Vyhláška č. 59/2002 Sb., o provedení některých ustanovení zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.

Funkční období zastupitelstev obcí je čtyřleté. Volby do zastupitelstev obcí se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení. Volby do zastupitelstev obcí vyhlašuje, nestanoví-li tento zákon jinak, prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Volby do zastupitelstev obcí se konají ve 2 dnech (opět pátek a sobota) ve všech obcích, městech, městech se zvláštním postavením, hlavním městě Praze, městských obvodech a městských částech.

Právo volit do zastupitelstva obce, města nebo hlavního města Prahy má občan obce za předpokladu, že jde o státního občana České republiky, který alespoň v den voleb, dosáhl věku nejméně 18 let, a je přihlášen k trvalému pobytu. Dále právo volit má státní občan jiného státu, který dosáhl věku nejméně 18 let a je přihlášen k trvalému pobytu a jemuž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv.¹⁷ V obou případech, aby bylo uděleno volební právo, nesmí být splněny zákonem stanovené překážky výkonu volebního práva.

¹⁷ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

Členem zastupitelstva obce může být zvolen každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva. Členem zastupitelstva městského obvodu nebo městské části územně členěného statutárního města nebo městské části hlavního města Prahy může být zvolen ten volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva a který je v den voleb v tomto městském obvodu nebo městské části přihlášen k trvalému pobytu.¹⁸

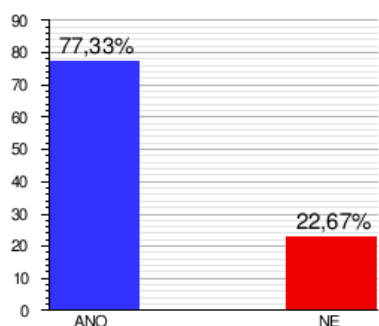
3.5. Celostátní referendum

Referendum je, prostředek přímé demokracie tzn., že občané mají právo přímo rozhodovat o důležitých politických otázkách prostřednictvím lidového hlasování, tedy nezávisle na přání vlády či parlamentu. Hlasování vychází z vlastní iniciativy občanů, nebo je zakotveno v ústavě jako závazné pro určité politické rozhodnutí.

Z prostředků přímé demokracie je u nás uzákoněno obecným zákonem pouze **místní referendum**. Celostátní referendu se v České republice konalo pouze jednou, a to v roce 2003, kdy se rozhodovalo o vstupu České republiky do Evropské unie. Dané celostátní referendum však nebylo na základě obecného zákona o možnosti konat lidové hlasování, ale pouze díky zvláštnímu ústavnímu zákonu č. 515/2002 Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii. Referendum proběhlo 13. a 14. června 2003. Přes 77 % voličů členství podpořilo, ČR do EU vstoupila 1. května 2004. Otázka pro referendum zněla: *"Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?"* Právo hlasovat v referendu měl každý občan České republiky, který dosáhl věku 18 let.

Obrázek 2: výsledek celostátního referenda v roce 2003

Celkem voličů	Neplatných hlasů	Volební účast (%)	Pro (%)	Proti (%)
8 259 525	100 754	4 557 960 (55,21)	3 446 758 (77,33)	1 010 448 (22,67)

Zdroj: Český statistický úřad

¹⁸ Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

V případě nutnosti vyhlášení celostátního referenda je tedy zatím vždy nutné přijmout speciální zákon. Pokusy na uzákonění celostátního referenda, zatím vždy ztroskotaly na odmítnutí tohoto zákona některými politickými stranami. Již od roku 1993 bylo předloženo sněmovně několik návrhů zákonů o celostátním referendu. Ani jeden však dosud nebyl schválen. Část návrhů předkládala vláda, zbytek navrhli poslanci. Pouze jeden návrh z těchto návrhů v roce 2002, Vládní návrh ústavního zákona o referendu, se dostal za hranice sněmovny do Senátu. Senát však návrh na první schůzi zamítl.

3.6. Místní referendum

V České republice jediným realizovatelným nástrojem přímé demokracie je místní referendum. Řídí se především zákonem o místním referendu č. 22/2004 Sb.

Místním referendem rozhodují oprávněné osoby formou souhlasu či nesouhlasu o konkrétně položených otázkách, které patří do samostatné působnosti obce, města, statutárního města, není-li územně členěno, městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města a městské části hlavního města, a hlavního města Prahy a územně členěného statutárního města.¹⁹

Pro platnost daného referenda je velmi důležité dobře formulovat otázku, aby nenastaly případné pochybnosti. Právo hlasovat v místním referendu má každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce, z toho vyplívají i případná práva a povinnosti. Referendum se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva.

K platnosti rozhodnutí v místním referendu je třeba účasti alespoň 35 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných osob. Rozhodnutí v místním referendu je závazné, hlasovala-li pro ně nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily, a alespoň 25 % oprávněných osob zapsaných v seznamech oprávněných voličů.²⁰

Příklady uskutečněných místních referend:

- a) První místní referendum uskutečněné v České republice bylo v Táboře, týkalo se nové silnice přes botanickou zahradu a konalo se v listopadu 2000.
- b) Největší místní referendum bylo v Brně, které se týkalo odsunu hlavního nádraží a konalo se 9. 10. 2004.

¹⁹ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

²⁰ Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

3.7. Volby a Český statistický úřad

Český statistický úřad je ústředním orgánem státní správy České republiky. Byl zřízen dne 8. ledna 1969 zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy. Působnost ČSÚ je vymezena zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě.

Hlavním úkolem Českého statistického úřadu je vypracovávání závazného systému zjišťování a zpracování výsledku voleb, případně výsledku hlasování v celostátním referendu, a zajišťování vyhotovení příslušného programového vybavení pro účel zpracování a poskytování výsledků voleb a referenda.²¹

V rámci tohoto úkolu dále:

- zabezpečuje technicky systém zpracování výsledků voleb na pracovištích vytvářených u pověřených obecních úřadů, případně také u krajských úřadů, u Státní volební komise nebo u Ministerstva zahraničních věcí; při tom s těmito volebními orgány spolupracuje,
- zpracovává výsledky voleb, vyhotovuje zápisy o výsledcích voleb, zpracovává celkové výsledky a vyhotovuje podklady pro zápis Státní volební komise,
- technicky zajišťuje dostupnost a poskytování průběžných a celkových výsledků voleb,
- po vyhlášení celkových výsledků voleb na vyžádání poskytuje informace o výsledcích voleb v požadovaném územním členění,
- předává souhrnné informace o výsledcích voleb v písemné formě kandidujícím volebním stranám, obdobné informace předává i v elektronické formě,
- vyhotovuje registry a číselníky kandidátů a kandidujících volebních stran a číselníky volebních území,
- sděluje případné duplicity kandidujících politických subjektů a kandidátů příslušnému volebnímu orgánu,
- pro jednotlivá volební pracoviště zabezpečuje zaměstnance ČSÚ pověřené zjišťováním a zpracováním výsledků voleb, jakož i potřebný počet dalších osob, nezbytných pro plnění úkolů těchto pracovišť, a provádí jejich školení,
- provádí školení určených členů okrskových volebních komisí k systému zjišťování a zpracování výsledků hlasování,
- vydává okrskovým volebním komisím písemný doklad osvědčující, že výsledky z volebního okrsku byly do dalšího zpracování převzaty bezchybně,
- předává zápisy o průběhu a výsledku hlasování, převzaté od okrskových volebních komisí, do úschovy příslušnému pověřenému obecnímu úřadu,

²¹ Český statistický úřad [online]. c2011, 2007 [cit. 2011-02-21]. Působnost ČSÚ ve volbách a v referendu . Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pusobnost_csu_ve_volbach_a_v_referendu>.

- řeší stížnosti na funkci technických zařízení a příslušného programového vybavení, použitých při zpracování výsledků voleb.²²

3.7.1. Přehled adres s informacemi o volbách

Volební server s výsledky, uloženými v rámci závazného systému zjišťování a zpracování. Zároveň jsou zde dostupné informace o počtu a struktuře politických subjektů a jednotlivých kandidátů, v těchto volbách kandidujících: <http://www.volby.cz>.

Publikace ČSÚ s výsledky voleb a referend:

<http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/aktual/ep-4>.

Segment „Volby“ veřejné databáze:

http://vdb.czso.cz/vdbvo/maklist.jsp?kapitola_id=21&expand=1.

Časové řady základních ukazatelů volební statistiky:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/casove_rady_zakladnich_ukazatelu_volebni_statistiky.

Základní informace o jednotlivých volbách, konaných od roku 1990 (tzv. dvoulisty):

http://www.czso.cz/redakce.nsf/i/mimoradne_komunalni_volby_2002_2010.

Statistická ročenka ČR: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/0001-09>.

3.8. Metody pro přepočítání hlasů na mandáty v České republice

Ve volební praxi se uplatňují dva hlavní volební systémy. Prvním z nich je systém většinový, který se v České republice používá jen při volbách do Senátu a druhým z nich je systém poměrného zastoupení, který se používá v ostatních volbách. V systému poměrného zastoupení můžeme dále rozlišit dvě hlavní skupiny metod.

První skupina používá k převedení počtu získaných hlasů stranou na mandáty tzv. **volební číslo**, které vyjadřuje hodnotu minimálního počtu hlasů, které strana musí získat, aby jí bylo možné přidělit mandát.

Druhá skupina metod pracuje se systémem tzv. **volebních dělitelů**, jejichž matematický základ vychází z teorie, že žádná strana nemůže získat mandát dříve, než ta strana, která v daný okamžik procesu rozdělování mandátů disponuje větším počtem hlasů.

3.8.1. Hagenbach – Bishoffova metoda

Hagenbach – Bishoffova metoda je jednou z metod používaných v systémech poměrného zastoupení. Původně tato metoda byla využívána pro Volby do Poslanecké sněmovny České

²² Český statistický úřad [online]. c2011, 2007 [cit. 2011-02-21]. Působnost ČSÚ ve volbách a v referendu . Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pusobnost_csu_ve_volbach_a_v_referendu>.

republiky, avšak díky zákonu č. 204/2000 Sb. se ustoupilo od Hagenbach-Bishoffovy metody a přijala se d'Hondtova metoda.

Pro Hagenbach – Bishoffovu metodu je typický princip volebního čísla. Volební číslo se zde získá vydělením počtu všech hlasů odevzdaných na volebním obvodu, kde se stanovený počet mandátů rozděluje, počtem těchto mandátů zvětšeným o jednu.

Důsledkem je zpravidla skutečnost, že mandáty nejsou přiděleny v prvním skrutiniu a k úplnému rozdělení všech mandátů je třeba minimálně dvou skrutinií. Po prvním skrutiniu také zůstávají vyšší zbytky hlasů pro strany, na které již nemohl být přidělen mandát. Všechny takto zbylé hlasy se převádějí do druhého skrutinia.

Příklad:

Počet rozdělovaných mandátů: 20

Počet odevzdaných hlasů: 754803

Volební číslo: 35943 (754803/21)

Princip poměrného zastoupení se zde uplatní tak, že každá strana obdrží tolik mandátů, kolikrát je volební číslo obsaženo v počtu stranou získaných hlasů.

Příklad:

Strana A: hlasy: 243811, mandáty: 6 (243811/35943)

Strana B: hlasy: 194583, mandáty: 5 (194583/35943)

Strana C: hlasy: 127625, mandáty: 3 (127625/35943)

Strana D: hlasy: 188784, mandáty: 5 (188784/35943)

Celkem rozděleno mandátů: 19

Je zřejmé, že v tomto skrutiniu se nepodařilo rozdělit všechny mandáty a také nejsou využity všechny hlasy odevzdané pro jednotlivé strany. Stranám zůstaly relativně velké zbytky hlasů:

Příklad:

Zbytek hlasů pro stranu A: 28153

Zbytek hlasů pro stranu B: 14868

Zbytek hlasů pro stranu C: 19796

Zbytek hlasů pro stranu D: 9069

Pokud by nebyla stanovena další kritéria, jeden mandát by zůstal neobsazen. V případě, aplikovaném v ČR, se zbytky hlasů podle stran v jednotlivých volebních obvodech a

nerozdělené mandáty převáděly do druhého skrutinia, kde byly sečteny na republikové úrovni a opět s využitím volebního čísla a stejné metody byly zbylé mandáty rozděleny.²³

3.8.2. d'Hondtova metoda

Tato přepočítávací metoda je v současnosti v praxi nejpoužívanější a má řadu modifikací. V ČR se používá od roku 1990 k výpočtu rozdělení mandátů v obecních zastupitelstvech, od roku 2000 ve volbách do zastupitelstev krajů, od roku 2002 ve volbách do Poslanecké sněmovny a od roku 2004 ve volbách do Evropského parlamentu. d'Hondtova metoda rozděluje všechny disponibilní mandáty v jednom skrutiniu.

Příklad:

Počet rozdělovaných mandátů: 4

Počet hlasů pro stranu A: 21529

Počet hlasů pro stranu B: 64583

Počet hlasů pro stranu C: 21527

Počet hlasů pro stranu D: 16124

Podstata metody spočívá v tom, že se počet hlasů pro každou stranu jednotlivě dělí postupně čísly ze stanovené číselné řady (tzv. „volební dělitel“), počet vypočtených podílů je limitován počtem kandidátů této strany.

Příklad:

Řada dělitelů – 1,2,3,4

Za předpokladu, že každá strana nominovala 4 kandidáty, byly vypočtené podíly následující:

Podíly A: 21529, 10765, 7177, 5383

Podíly B: 64583, 32292, 21528, 16146

Podíly C: 21527, 10764, 7176, 5382

Podíly D: 16124, 8062, 5375, 4031

Tyto podíly se posléze seřadí od nejvyššího k nejnižšímu a vznikne tak řada tolika podílů, kolik se v daném volebním obvodu rozděluje mandátů. Mandáty se přidělí stranám v pořadí, v jakém jsou seřazeny hodnoty „jejich“ vypočtených podílů hlasů.

²³ Český statistický úřad [online]. c2011, 11. 1. 2010 [cit. 2011-02-21]. Metody pro přepočet hlasů na mandáty. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty>.

Příklad:

Seřazené podíly podle velikosti a strana, které náleží:

1. 64583 B
2. 32292 B
3. 21529 A
4. 21528 B

Hlavní modifikace d'Hondtovy metody se od sebe liší použitím řady čísel, kterými se hlasy postupně dělí, tedy odlišnost je v použití volebního dělitele. Pro komunální volby až do roku 2001 se používala řada dělitelů přirozených lichých čísel, která počínala od čísla 1 (řada 1, 3, 5, 7 atd.). Od roku 2001 se pro komunální volby používá, stejně jako pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a do Evropského parlamentu, řada přirozených po sobě jdoucích čísel, která začíná číslem 1 (řada 1, 2, 3, 4 atd.). Pro volby do zastupitelstev krajů se používá řada dělitelů počínající číslem 1,42 (cca $\sqrt{2}$) a pokračující řadou přirozených celých čísel (řada 1.42, 2, 3, 4 atd.).²⁴

²⁴ Český statistický úřad [online]. c2011, 11. 1. 2010 [cit. 2011-02-21]. Metody pro přepočítání hlasů na mandáty. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty>.

4. Analýza volebních průzkumů

V rámci analýzy volebních výsledků se vybrala dvě volební období do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, která se zkoumala. Jedná se o rok 2006 (kdy se volby konaly 2. – 3. 6. 2006) a rok 2010 (kdy se volby konaly 28. – 29. 5. 2010).

V jednotlivých volebních obdobích, se porovnávaly výsledky voleb s výsledky agentur, které provádí předvolební průzkumy. Konkrétně v této práci jsou zahrnuty výsledky tří agentur, a to Median s.r.o., STEM s.r.o. a CVVM (Centrum pro výzkum veřejného mínění). Agentury sbíraly data v předcházejících měsících před volbami a zpracovávaly možné výsledky voleb.

Hlavním cílem této práce je zjistit do jaké míry lze vycházet z výsledků předvolebních průzkumů, a zda tedy výsledky agentur jsou srovnatelné s výsledky voleb. Pro tyto účely se

využíval vztah:

$$\Delta p = 1,96 \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}} \quad (4-1)$$

Kde p je procento průzkumu za jednotlivé měsíce

Δp je variabilita jednotlivých průzkumů

a n je počet dotazovaných v daném měsíci.

Pro zjištění rozpětí hranice přípustných hodnot, byl využit následující vztah:

$$\pi = p \pm 1,96 \sqrt{\frac{p(1-p)}{n}} \quad (4-2)$$

4.1. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006 – agentura STEM s.r.o.

Tabulka 6: volební preference - leden 2006

<i>Volební preference - STEM - leden 2006</i> <i>1646 respondentů</i>							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	28,6	71,4	2,18	30,78	26,42	35,38	1,24
ČSSD	27,2	72,8	2,15	29,35	25,05	32,32	1,19
KSČM	13,2	86,8	1,64	14,84	11,56	12,81	0,97
SZ	6,7	93,3	1,21	7,91	5,49	6,29	0,94
KDU-ČSL	3,4	96,6	0,88	4,28	2,52	7,22	2,12
NEZAVISLÍ	1	99	0,48	1,48	0,52	0,61	X
SNK ED	0,8	99,2	0,43	1,23	0,37	2,08	X
US – DEU	0,5	99,5	0,34	0,84	0,16	0,30	X
NezDem	0,3	99,7	0,26	0,56	0,04	0,68	X
Ostatní	1	99	0,48	1,48	0,52	2,18	X
Nerohodní	9,3	90,7	1,40	10,70	7,90	x	X
Žádnou	6,7	93,3	1,21	7,91	5,49	x	X
	100						

Zdroj: data agentura STEM s.r.o., zbytek vlastní zpracování

Agentura STEM provedla na začátku měsíce ledna v roce 2006 průzkum na rozsáhlém souboru 1646 občanů, reprezentující obyvatelstvo České republiky starší 18 let, tedy s právem volit.

V porovnání s výsledky voleb se v oblasti přípustných hodnot (tedy v rozmezí maxima a minima podle vypočítané variability) nacházejí pouze dvě strany, a to KSČM a SZ. V průzkumu za měsíc leden je shoda s výsledky voleb ve 20 %.

Tabulka 7: volební preference - únor 2006

<i>Volební preference - STEM - únor 2006</i> <i>1716 respondentů</i>							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	28,6	71,4	2,14	30,74	26,46	35,38	1,24
ČSSD	24,5	75,5	2,03	26,53	22,47	32,32	1,32
KSČM	15,3	84,7	1,70	17,00	13,60	12,81	0,84
SZ	6,4	93,6	1,16	7,56	5,24	6,29	0,98
KDU-ČSL	5,6	94,4	1,09	6,69	4,51	7,22	1,29
NEZAVISLÍ	1	99	0,47	1,47	0,53	0,61	x
SNK ED	0,5	99,5	0,33	0,83	0,17	2,08	x
US – DEU	0,3	99,7	0,26	0,56	0,04	0,30	x
NezDem	0,2	99,8	0,21	0,41	-0,01	0,68	x
Ostatní	0,4	99,6	0,30	0,70	0,10	2,18	x
Nerohodní	8,9	91,1	1,35	10,25	7,55	x	x
Žádnou	6,7	93,3	1,18	7,88	5,52	x	x
	100						

Zdroj: data agentura STEM s.r.o., zbytek vlastní zpracování

V průzkumu agentury STEM s.r.o. za měsíc únor bylo dotazováno 1716 obyvatel České republiky, starších 18 let. V tomto měsíci se preference velkých stran příliš nezměnily, ale porostly preference malých stran, jako je KSČM a KDU-ČSL v průměru o dvě procenta.

V porovnání s výsledky voleb v oblasti přípustných hodnot se nachází pouze jedna strana, a to Strana Zelených. Tedy **v měsíci únoru je shoda s výsledky voleb v 10 %.**

Tabulka 8: volební preference - březen 2006

Volební preference - STEM - březen 2006 1699 respondentů							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	$\frac{p^{reál}}{p^{průzkum}}$
ODS	26,7	73,3	2,10	28,80	24,60	35,38	1,33
ČSSD	21,8	78,2	1,96	23,76	19,84	32,32	1,48
KSČM	12,4	87,6	1,57	13,97	10,83	12,81	1,03
SZ	9,4	90,6	1,39	10,79	8,01	6,29	0,67
KDU-ČSL	6,1	93,9	1,14	7,24	4,96	7,22	1,18
NEZAVISLÍ	1	99	0,47	1,47	0,53	0,61	x
SNK ED	0,7	99,3	0,40	1,10	0,30	2,08	x
US – DEU	0,3	99,7	0,26	0,56	0,04	0,30	x
NezDem	0,1	99,9	0,15	0,25	-0,05	0,68	x
Ostatní	0,4	99,6	0,30	0,70	0,10	2,18	x
Nerozhodní	9,8	90,2	1,41	11,21	8,39	x	x
Žádnou	11,1	88,9	1,49	12,59	9,61	x	x
	100						

Zdroj: data agentura STEM s.r.o., zbytek vlastní zpracování

V březnu byl proveden průzkum na začátku měsíce března, bylo dotazováno 1699 respondentů, ve věku starších 18 let, tedy s volebním právem.

V porovnání s výsledky voleb se v oblasti přípustných hodnot (tedy v rozmezí maxima a minima podle vypočítané variability) nacházejí dvě strany, a to KSČM a KDU-ČSL. Výrazně posílila v průzkumu SZ, která však už se značně odlišuje od výsledku voleb. Naopak stále jsou mírně podceňované velké strany (ODS, ČSSD), které ve výsledku voleb zastávají oproti průzkumu značně vyšší čísla. V průzkumu **za měsíc březen je shoda s výsledky voleb ve 20 %.**

Tabulka 9: volební preference - duben 2006

Volební preference - STEM - duben 2006 1690 respondentů							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	26,8	73,2	2,11	28,91	24,69	35,38	1,32
ČSSD	21,3	78,7	1,95	23,25	19,35	32,32	1,52
KSČM	13,3	86,7	1,62	14,92	11,68	12,81	0,96
SZ	10,6	89,4	1,47	12,07	9,13	6,29	0,59
KDU-ČSL	4,9	95,1	1,03	5,93	3,87	7,22	1,47
NEZAVISLÍ	0,5	99,5	0,34	0,84	0,16	0,61	x
SNK ED	1,1	98,9	0,50	1,60	0,60	2,08	x
US – DEU	0,5	99,5	0,34	0,84	0,16	0,30	x
NezDem	0,1	99,9	0,15	0,25	-0,05	0,68	x
Ostatní	0,4	99,6	0,30	0,70	0,10	2,18	x
Nerozhodní	8,4	91,6	1,32	9,72	7,08	x	x
Žádnou	12	88	1,55	13,55	10,45	x	x
	100						

Zdroj: data agentura STEM s.r.o., zbytek vlastní zpracování

V průzkumu agentury STEM s.r.o. za měsíc duben bylo dotazováno 1690 obyvatel České republiky, starších 18 let. V tomto měsíci preference velkých stran značně klesly, ODS i ČSSD se liší od výsledku voleb zhruba o 10 %. Tato situace může být zejména ovlivněná špatnou předvolební kampaní nebo případně nějakým skandálem strany, což odrazuje voliče od volby těchto stran.

V porovnání s výsledky voleb v oblasti přípustných hodnot se nachází pouze jedna strana, a to KSČM. Tedy v měsíci duben je shoda s výsledky voleb v 10 %.

Tabulka 10: volební preference - květen 2006

Volební preference - STEM - květen 2006 1638 respondentů							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	26,7	73,3	2,14	28,84	24,56	35,38	1,33
ČSSD	25,2	74,8	2,10	27,30	23,10	32,32	1,28
KSČM	13	87	1,63	14,63	11,37	12,81	0,99
SZ	7,1	92,9	1,24	8,34	5,86	6,29	0,89
KDU-ČSL	5,4	94,6	1,09	6,49	4,31	7,22	1,34
NEZAVISLÍ	0,4	99,6	0,31	0,71	0,09	0,61	x
SNK ED	0,9	99,1	0,46	1,36	0,44	2,08	x
US – DEU	0,3	99,7	0,26	0,56	0,04	0,30	x
NezDem	0,2	99,8	0,22	0,42	-0,02	0,68	x
Ostatní	0,9	99,1	0,46	1,36	0,44	2,18	x
Nerozhodní	8,4	91,6	1,34	9,74	7,06	x	x
Žádnou	11,3	88,7	1,53	12,83	9,77	x	x
	100						

Zdroj: data agentura STEM s.r.o., zbytek vlastní zpracování

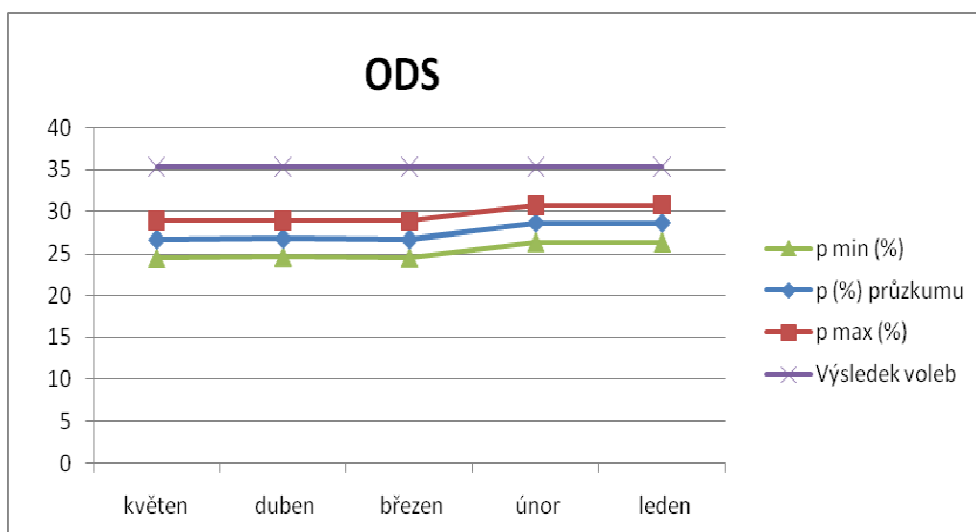
Měsíc květen, je měsíc těsně před volbami. V tomto období bylo dotazováno 1638 občanů České republiky, starších 18 let.

U velkých stran je opět značný propad oproti skutečnému výsledku voleb, vyjadřuje to značnou nedůvěru voličů. Co se týče porovnání průzkumu a výsledku voleb, opět **úspěšnost shody je 20 %**. Tudiž v oblasti přípustných hodnot podle výpočtů se nachází pouze dvě strany.

V závěru můžeme říci, že výsledky za jednotlivé měsíce se nepříliš moc shodují se skutečnými výsledky voleb. Za pět měsíců, které předcházely volbám do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, byla shoda s výsledky voleb v 16 %, což je velmi malá shoda. Může to být však důsledek toho, že agentura zahrnovala do svého průzkumu, i nerozhodné voliče a voliče, kteří by nevolili žádnou stranu, z daného počtu oslovených voličů. Jedná se tedy o podíly osob, které preferují určitou stranu, ze souboru všech oprávněných voličů. Součet 100 % tvoří příznivci jednotlivých stran, lidé, kteří hodlají volit, ale zatím nevědí, koho, a také lidé, kteří volit nechtějí. V případě že by tyto voliče agentura vyloučila a prováděla průzkum pouze z počtu voličů, kteří vědí, jakou stranu budou volit, dané výsledky budou jiné.

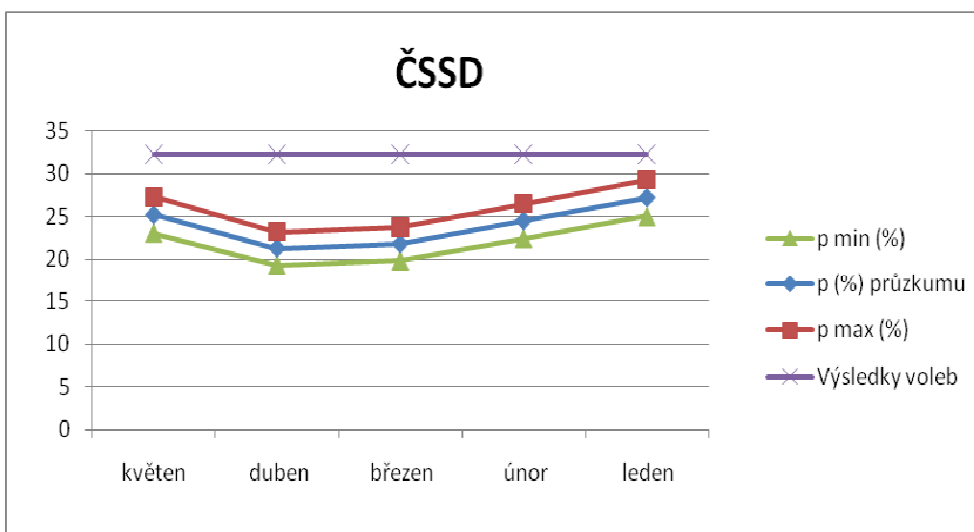
Následující grafy názorně ukazují, kdy výsledky voleb byly podle výpočtů v oblasti přípustných hodnot. **U velkých stran shoda nenastala ani v jednom případě.** Pouze u **KSČM** byly výsledky průzkumu skoro shodné s výsledky voleb, a to zejména díky stálých příznivců dané strany.

Graf 4: volební preference ODS (2006, STEM s.r.o.)

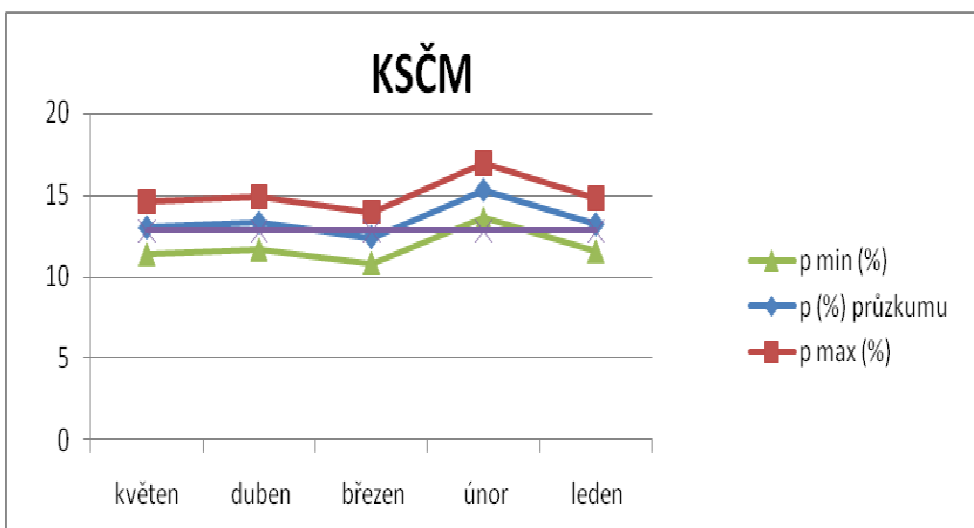
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 5: volební preference ČSSD (2006, STEM s.r.o.)

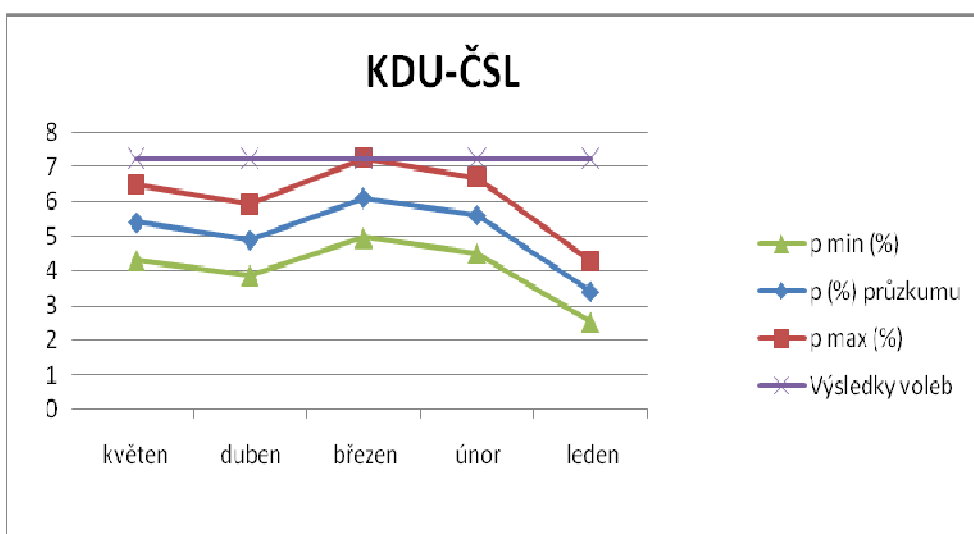
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 6: volební preference KSČM (2006, STEM s.r.o.)

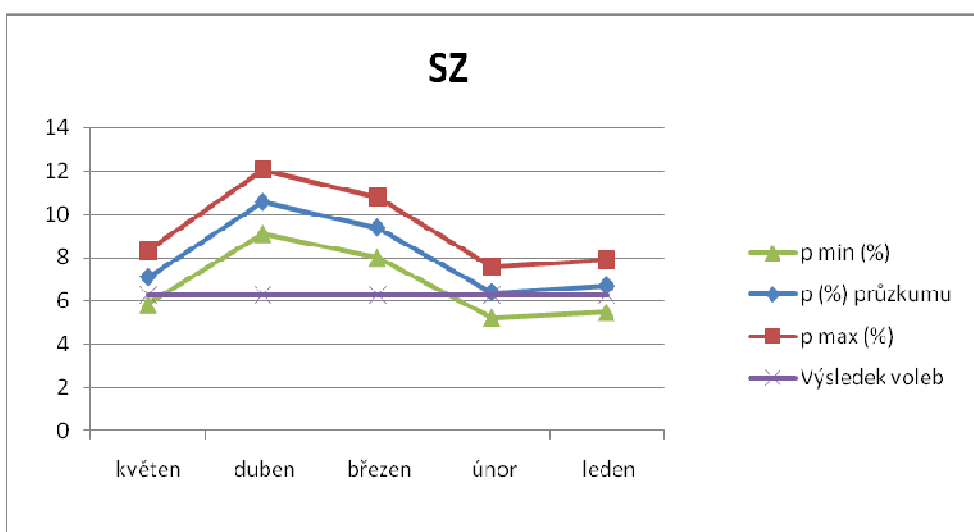
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 7: volební preference KDU-ČSL (2006, STEM s.r.o.)

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 8: volební preference SZ (2006, STEM s.r.o.)

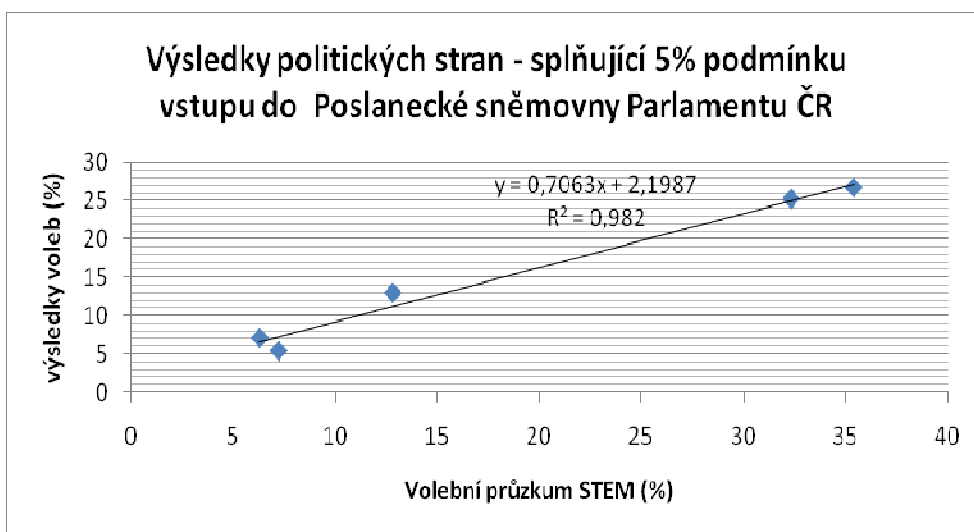

Zdroj: vlastní zpracování

Dále lze posoudit výsledky průzkumu a výsledky voleb z hlediska regresní lineární závislosti. Posuzuje se zejména koeficient determinace R^2 a strmost regresní křivky. Koeficient determinace leží v intervalu $(0,1)$ a udává, jaký podíl rozptylu v pozorování závislé proměnné se podařilo regresí vysvětlit (větší hodnoty znamenají větší úspěšnost regrese).

Následující graf číslo 9 vyjadřuje závislost výsledku voleb a výsledku průzkumu v měsíci květnu, tedy těsně před volbami, v lineární regresii. Výsledky grafu jsou uvedeny pro strany, které postoupily do Poslanecké sněmovny, jelikož splnily 5 % hranici. Koeficient je značně vysoký, tudíž můžeme konstatovat, že regrese byla úspěšná. Avšak hodnota strmosti je pod hodnotou jedna, je tedy zřejmé, že výsledky voleb jsou lehce odlišné od výsledku průzkumu.

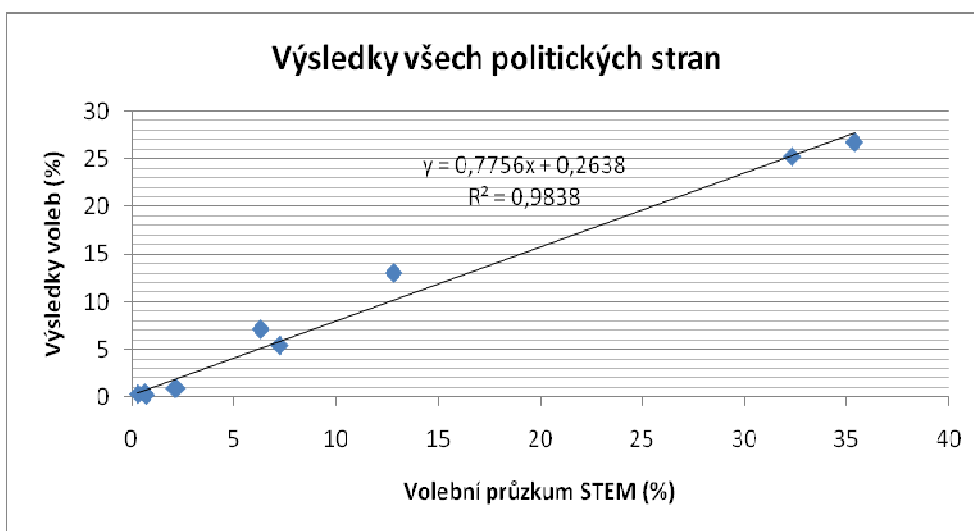
Graf 9: závislost průzkumu a výsledku voleb pro strany ve sněmovně

Zdroj: vlastní zpracování

Obdobná situace je i v následujícím grafu lineární regrese závislosti, který je uveden pro všechny strany v měsíci květen.

Graf 10: závislost průzkumu a výsledku voleb pro všechny strany průzkumu

Zdroj: vlastní zpracování

4.2. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006 – CVVM

Následující agentura – CVVM (Centrum pro výzkum veřejného mínění), uvádí již přesnější výsledky volebních průzkumů, jelikož data vykazuje bez nevoličů a nerozhodnutých. Tedy z dotázaných respondentů, je průzkum uveden pouze z voličů, kteří už jsou přesvědčení, že se voleb zúčastní a vědí, jakou stranu budou volit. Proto dané výsledky jsou značně srovnatelnější s výsledky voleb. A také více odpovídají výsledku voleb.

Tabulka 11: volební preference - leden 2006

Volební preference - CVVM - leden 2006 969 respondentů z toho 800 by volilo (rozhodnutí voliči)							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	36	64	3,33	39,33	32,67	35,38	0,98
ČSSD	35	65	3,31	38,31	31,69	32,32	0,92
KSČM	14,5	85,5	2,44	16,94	12,06	12,81	0,88
KDU-ČSL	8	92	1,88	9,88	6,12	7,22	0,90
SZ	3	97	1,18	4,18	1,82	6,29	2,10
"nezávislí"	1	99	0,69	1,69	0,31	0,61	0,61
US-DEU	1	99	0,69	1,69	0,31	0,30	0,30
ED	0,5	99,5	0,49	0,99	0,01	2,08	4,16
Jiné strany	1,0	99,0	0,69	1,69	0,31	2,18	

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

Centrum pro výzkum veřejného mínění provedlo na začátku měsíce ledna výzkum s 969 účastníky, kteří disponovali volebním právem, tedy dosáhli věku 18 let. Výzkum však zahrnuje 800 občanů, kteří již jsou rozhodnutí, jakou stranu by volili.

Již v lednu agentura správně odhadla zvolení čtyř stran z pěti. Tedy čtyři strany byly v oblasti přípustných hodnot. Jednalo se o stranu ODS, ČSSD, KDU-ČSL a KSČM, pouze u SZ byl výsledek výzkumu značně menší než výsledek skutečných voleb. Dále u strany „nezávislých“ byl také odhad vcelku správný. Tedy **výsledek průzkumu byl shodný s výsledkem voleb v cca 55,6 %**.

Tabulka 12: volební preference - únor 2006

Volební preference – CVVM – únor 2006 972 respondentů z toho 800 by volilo (rozhodnutí voliči)							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	36	64	3,33	39,33	32,67	35,38	0,98
ČSSD	29	71	3,14	32,14	25,86	32,32	1,11
KSČM	14,5	85,5	2,44	16,94	12,06	12,81	0,88
KDU-ČSL	10	90	2,08	12,08	7,92	7,22	0,72
SZ	8	92	1,88	9,88	6,12	6,29	0,79
Nezávislí demokraté	0,5	99,5	0,49	0,99	0,01	0,68	1,36
„nezávislí“	0,5	99,5	0,49	0,99	0,01	0,61	1,22
US-DEU	0,5	99,5	0,49	0,99	0,01	0,30	0,60
ED	0,5	99,5	0,49	0,99	0,01	2,08	4,16
Jiné strany	0,5	99,5	0,49	0,99	0,01	2,18	

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

Za měsíc únor Centrum pro výzkum veřejného mínění provedl průzkum s 972 obyvateli České republiky s volebním právem. Z toho 800 občanů tvořilo rozhodnuté voliče.

V tomto období v oblasti přípustných hodnot se nacházely tři strany, které rovněž byly zvoleny do Poslanecké sněmovny. Jednalo se o stranu ODS, KSČM, SZ. Oproti průzkumu z minulého měsíce si značně pohoršila strana ČSSD a vylepšila si svou pozici Strana Zelených, a to až o celých 5 %. Naopak u KSČM je stabilní procento příznivců. **Celkový výsledek průzkumu je shodný s výsledkem voleb v 30 %.** (Nachází se v oblasti přípustných hodnot.)

Tabulka 13: volební preference - březen 2006

Volební preference - CVVM - březen 2006 970 respondentů z toho 768 by volilo (rozhodnutí voliči)							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} / p ^{průzkum}
ODS	32,5	67,5	3,31	35,81	29,19	35,38	1,09
ČSSD	26,5	73,5	3,12	29,62	23,38	32,32	1,22
KSČM	16	84	2,59	18,59	13,41	12,81	0,80
KDU-ČSL	8	92	1,92	9,92	6,08	7,22	0,90
SZ	13	87	2,38	15,38	10,62	6,29	0,48
"nezávislí"	2	98	0,99	2,99	1,01	0,61	0,31
US-DEU	0,5	99,5	0,50	1,00	0,00	0,30	0,60
ED	0,5	99,5	0,50	1,00	0,00	2,08	4,16
Jiné strany	1	99	0,70	1,70	0,30	2,18	

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

Centrum pro výzkum veřejného mínění provedlo na začátku měsíce března výzkum s 970 respondenty, kteří disponovali volebním právem, tedy dosáhli věku 18 let. Výzkum je však tvořen ze 768 občanů, kteří již jsou rozhodnutí, jakou stranu by volili.

V tomto měsíci se v oblasti přípustných hodnot nachází pouze dvě strany, které následně byly zvoleny do Poslanecké sněmovny, a to ODS a KDU-ČSL. Stále si svoji pozici udržuje ODS, u níž zatím výsledek průzkumu byl vcelku podobný s výsledkem voleb, avšak oproti minulým měsícům, zaznamenala lehký propad ve svých preferencích. U ČSSD je neustálá tendence k poklesu preferencí. Jak již bylo zmíněno, může to být důsledkem špatné politické kampaně nebo díky určitého skandálu, který vyplynul na povrch, což samozřejmě odrazuje případné voliče. **Celková shoda u průzkumu za měsíc březen činí 33,3 %.** Jelikož i u malé strany US-DEU, která nepřekročila hranici 5 %, byla shoda. (Hodnota výzkumu byla v oblasti přípustných hodnot výsledku voleb)

Tabulka 14: volební preference - duben 2006

Volební preference - CVVM - duben 2006 961 respondentů z toho 817 by volilo (rozhodnutí voliči)							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	31,5	68,5	3,19	34,69	28,31	35,38	1,12
ČSSD	27	73	3,04	30,04	23,96	32,32	1,20
KSČM	15,5	84,5	2,48	17,98	13,02	12,81	0,83
KDU-ČSL	11,5	88,5	2,19	13,69	9,31	7,22	0,63
SZ	12	88	2,23	14,23	9,77	6,29	0,52
"nezávislí"	0,5	99,5	0,48	0,98	0,02	0,61	1,22
Jiné strany	2	98	0,96	2,96	1,04	2,18	

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

Za měsíc duben Centrum pro výzkum veřejného mínění provedl průzkum s 961 obyvateli České republiky s volebním právem. Z toho 817 občanů tvořilo rozhodnuté voliče.

Pro tento měsíc je výsledek hodně špatný pro strany, jež se dostaly do Poslanecké sněmovny. Velké strany zaznamenaly zpravidla pokles preferencí, jakožto ODS a ČSSD. Naopak malé strany, jako např. SZ, získaly spíše více preferencí ve výzkumu než ve skutečném výsledku. Z toho plyne, že žádná ze stran nebyla blízko skutečnému výsledku. Pouze u malých stran, které ani nezískali potřebných 5 %, byl poměr mezi průzkumem a výsledkem relativně shodný. Tedy v měsíci dubnu je shoda s výsledky voleb v 28 %.

Tabulka 15: volební preference - květen 2006

Volební preference - CVVM - květen 2006 835 respondentů z toho 652 by volilo (rozhodnutí voliči)							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	32	68	3,58	35,58	28,42	35,38	1,11
ČSSD	28	72	3,45	31,45	24,55	32,32	1,15
KSČM	15,5	84,5	2,78	18,28	12,72	12,81	0,83
KDU-ČSL	5,5	94,5	1,75	7,25	3,75	7,22	1,31
SZ	10,5	89,5	2,35	12,85	8,15	6,29	0,60
Nezávislí demokraté	1	99	0,76	1,76	0,24	0,68	0,68
"nezávislí"	2	98	1,07	3,07	0,93	0,61	0,31
Pravý blok	0,5	99,5	0,54	1,04	-0,04	0,30	0,60
Strana zdravého rozumu	0,5	99,5	0,54	1,04	-0,04	0,30	0,60
US-DEU	0,5	99,5	0,54	1,04	-0,04	0,30	0,60
Národní strana	0,5	99,5	0,54	1,04	-0,04	0,30	0,60
ED	2,5	97,5	1,20	3,70	1,30	2,08	0,83
Jiné strany	1	99	0,76	1,76	0,24	2,18	

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

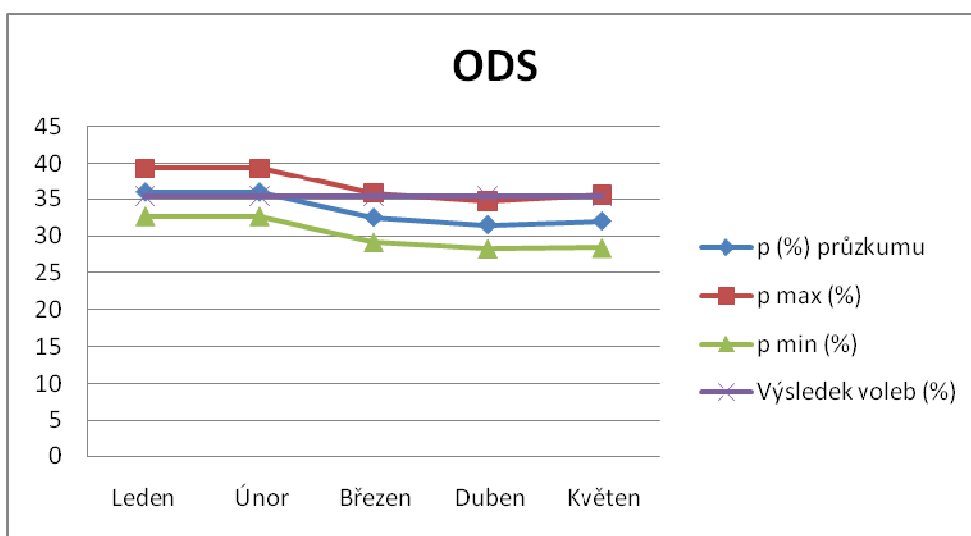
V měsíci květnu, tedy v měsíci těsně před volbami, byl uskutečněný průzkum s 835 občany České republiky, kteří dosáhli věku 18 let, tedy občany s volebním právem. Z tohoto počtu bylo však 652 voličů, kteří již byli rozhodnutí, jakou stranu budou volit.

V tomto měsíci byl průzkum značně úspěšný, jelikož i strany, které se dostaly do Poslanecké sněmovny, měli výsledek průzkumu značně blízký výsledku voleb. Kromě tedy ČSSD a SZ. Kdy ČSSD byla podhodnocená a naopak SZ nadhodnocená. I u stran, které nesplňovaly 5 – ti procentní hranici, byl výsledek průzkumu značně spolehlivý. **Úspěšnost průzkumu v měsíci květen dosahovala 69%**, což je značně dobrý výsledek.

Centrum pro výzkum veřejného mínění podávalo značně lepší výsledky než agentura STEM s.r.o., a to zejména díky tomu, že do svých průzkumů již nezahrnovala nerozhodnuté voliče a nevoliče. Vycházela již z počtu občanů, kteří věděli, kterou stranu budou volit. V podstatě CVVM byla úspěšná v 45,8 %, což je celkem uspokojivý výsledek. Jako předchozí agentura CVVM odhadla správně, které strany splní 5 % hranici vstupu do Poslanecké sněmovny, avšak i zde výsledek průzkumu voleb byl v jednotlivých měsících značně proměnlivý. Nejméně vypovídající výzkum byl v měsíci duben, kdy u ani jedné strany, která se probojovala do Poslanecké sněmovny, nebyl výsledek výzkumu v oblasti přípustných hodnot, často však se výsledek pohyboval lehce za možnou hranici. Tento jev je zejména spojen s nerozhodností voličů, kteří často mění své preference.

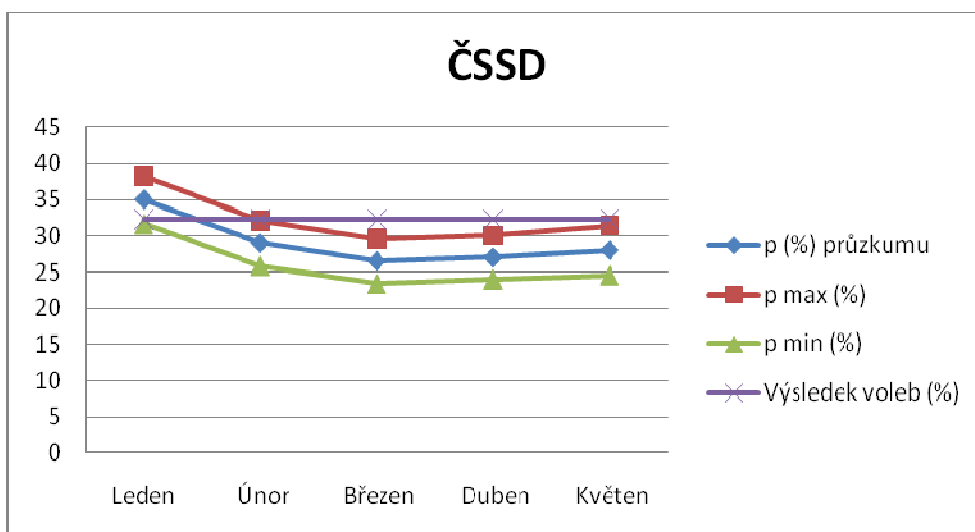
V následujících grafech je opět znázorněno, u stran, jež se probojovaly do Poslanecké sněmovny, jak se odlišovaly hodnoty průzkumu a hodnoty výsledku voleb včetně jednotlivých hranic přípustných hodnot. **Ze všech stran byl nejlepší odhad volebních výsledku u ODS.**

Graf 11: volební preference ODS (2006, CVVM)

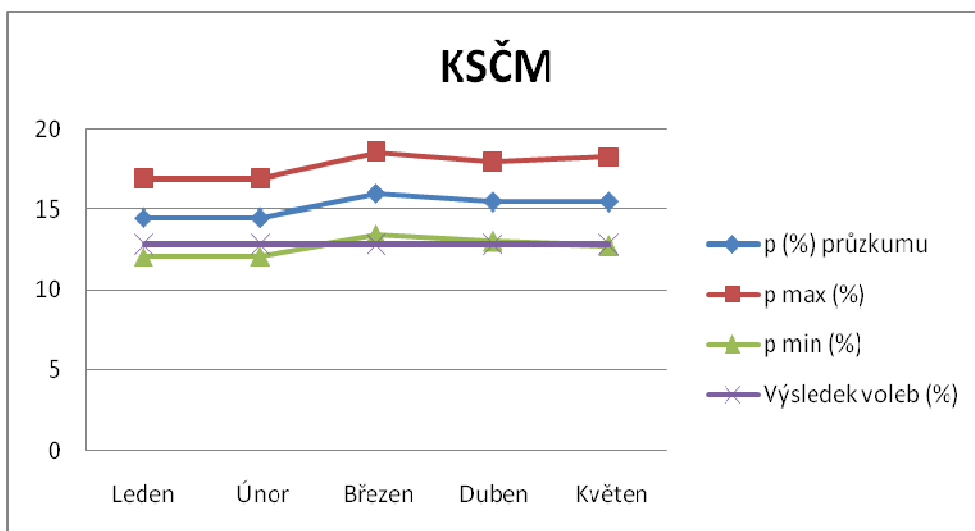
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 12: volební preference ČSSD (2006, CVVM)

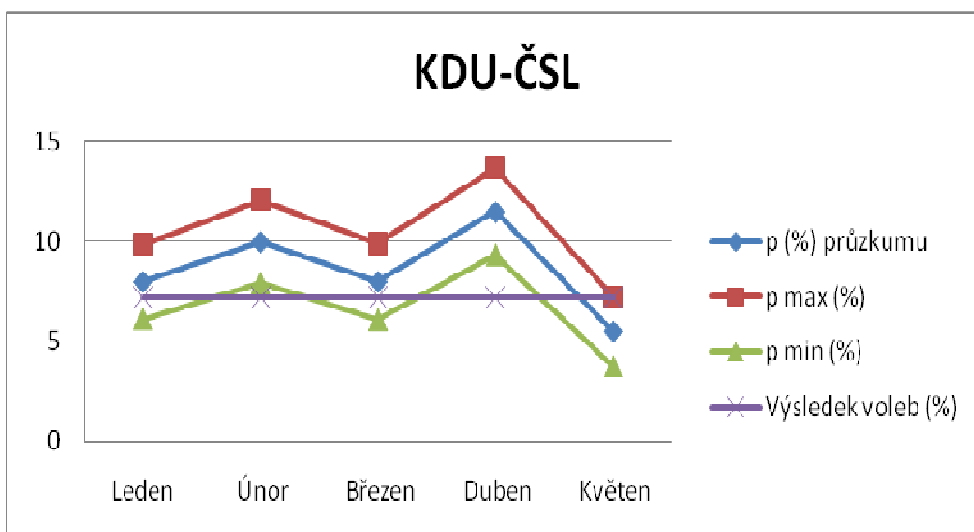
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 13: volební preference KSČM (2006, CVVM)

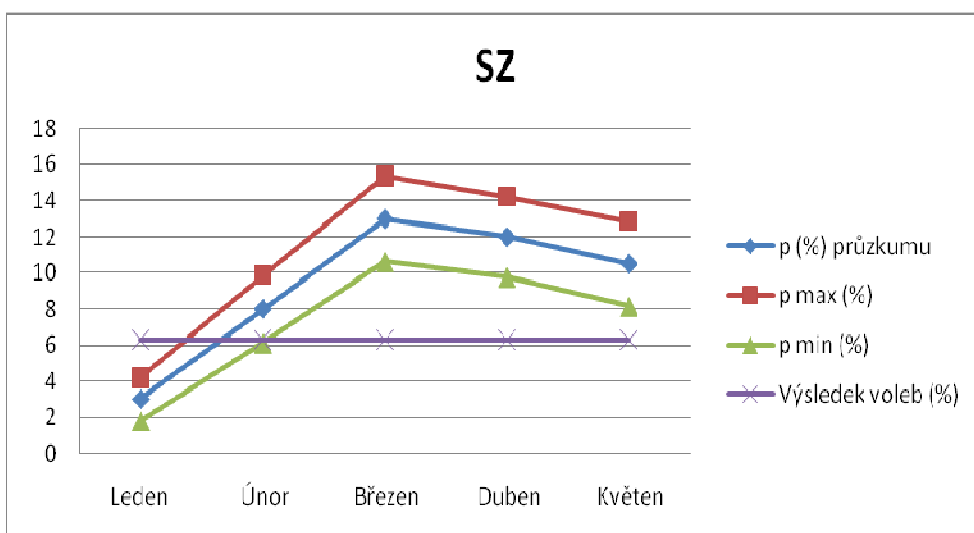
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 14: volební preference KDU-ČSL (2006, CVVM)

Zdroj: vlastní zpracování

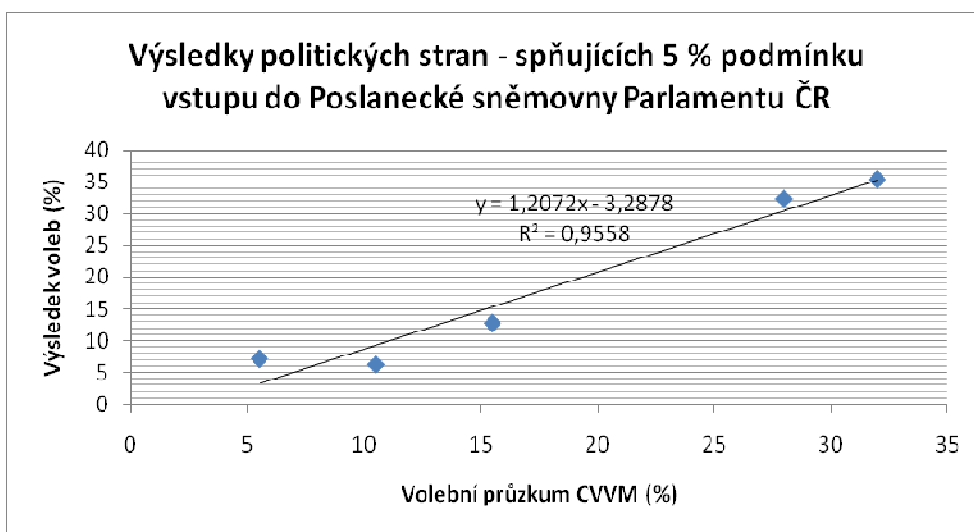
Graf 15: volební preference SZ (2006, CVVM)

Zdroj: vlastní zpracování

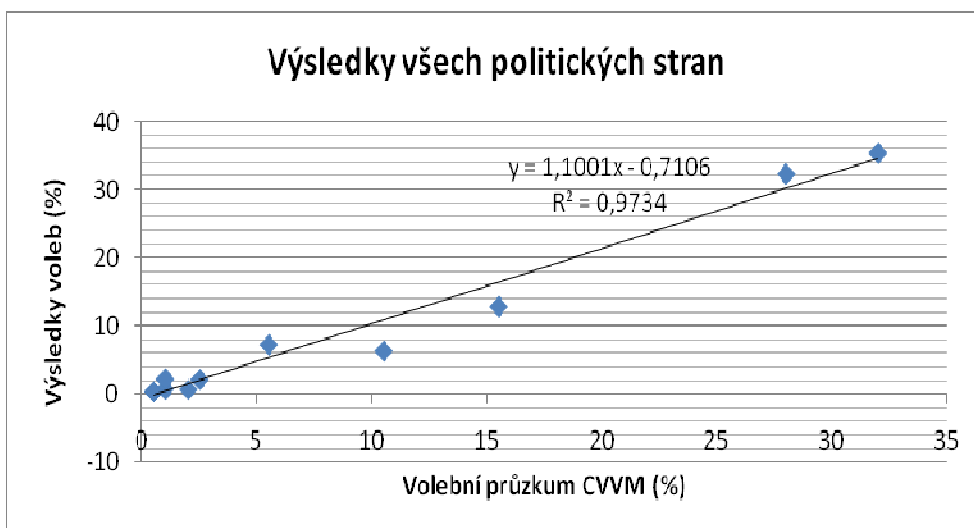
V následujících grafech opět lze vidět lineární regresní závislost výsledku průzkumu a výsledku voleb za poslední měsíc před volbami, tedy za květen. V grafech jsou nyní zakomponované výsledky průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění.

Graf 16: závislost průzkumu a výsledku voleb pro strany ve sněmovně

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 17: závislost průzkumu a výsledku voleb pro všechny strany

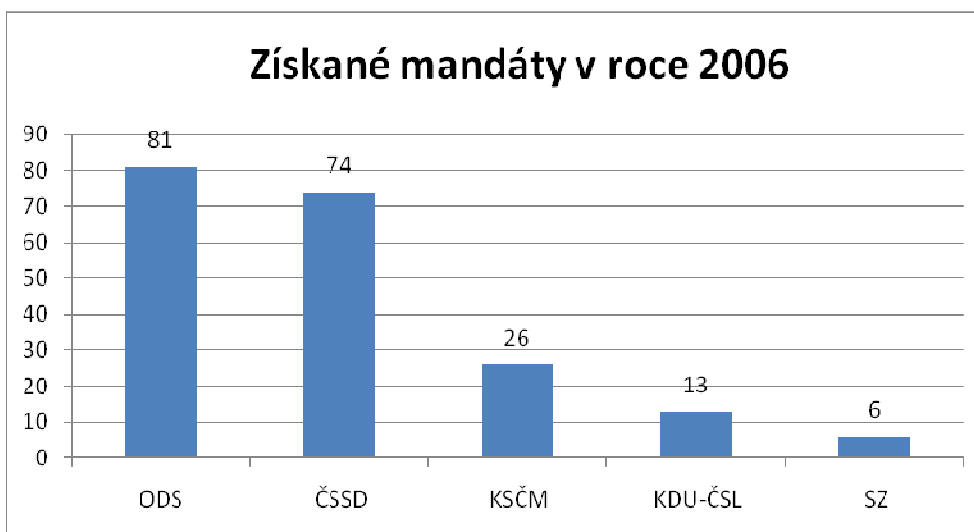

Zdroj: vlastní zpracování

4.3. Analýza mandátů ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2006

Na základě výsledku voleb se po skončení voleb přepočítávají hlasy na počet získaných mandátů v Poslanecké sněmovně, z celkového počtu 200 mandátů. V současné době se k přepočtu využívá d'Hondotovy metody, která je již popsána výše. Nutnou hranici 5 % pro získání mandátů v Poslanecké sněmovně splnilo celkem 5 stran ve volbách v roce 2006. Následující graf zobrazuje počet získaných mandátů jednotlivých stran.

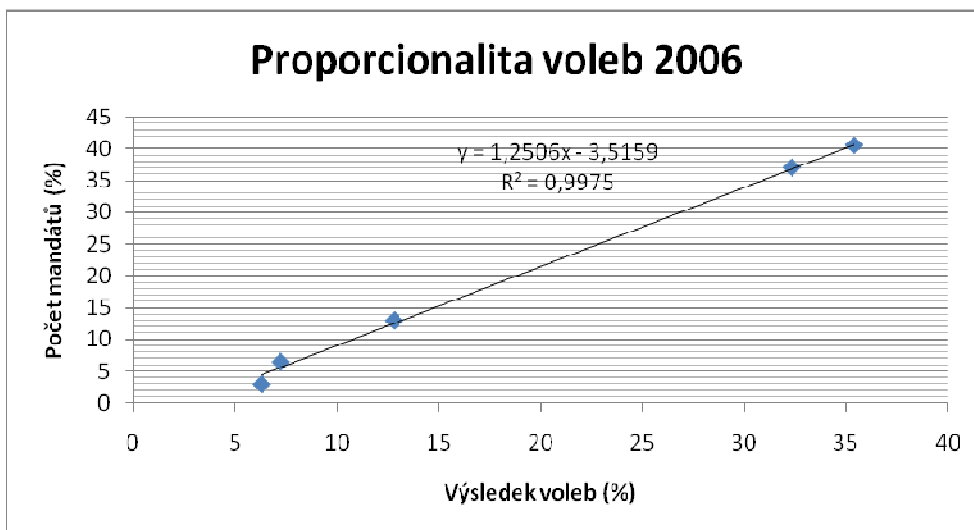
Graf 18: počet mandátů stran

Zdroj: vlastní zpracování

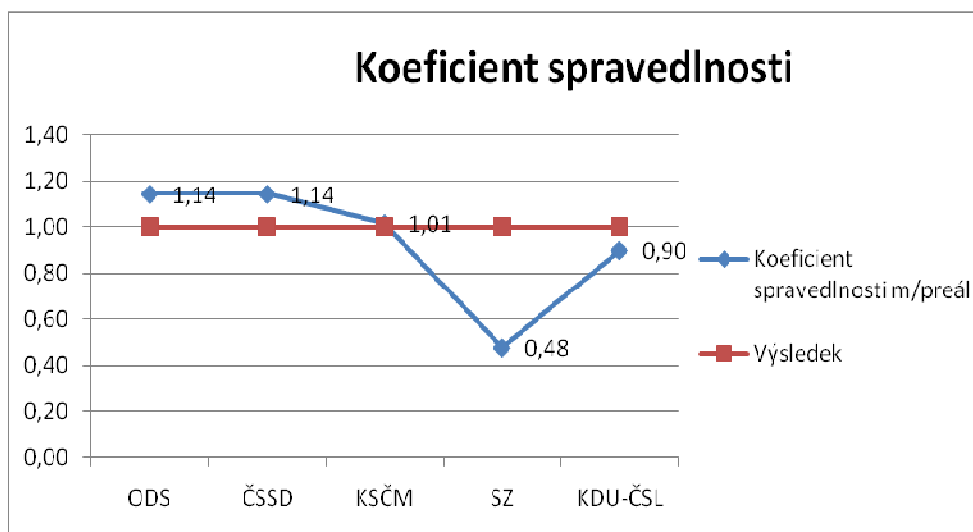
Díky však d'Hondotovy metodě přepočítávání hlasů, může být vyslovena teorie, že tato **metoda zejména zvýhodňuje větší strany, tedy strany s větším počtem hlasů**. Protože zejména tzv. propadlé hlasy se při přidělování mandátů nepočítají, což zvětšuje poměr mezi slabými a silnými stranami ve prospěch stran silných. Důkazem může být následující graf, který vyjadřuje proporcionalitu voleb (tedy poměr mezi procentem výsledku voleb a procentem získaných mandátů), z něhož vyplývá značně vyšší strmost.

Graf 19: proporcionalita voleb

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 20: koeficient spravedlnosti rozdělení mandátů

Zdroj: vlastní zpracování

V posledním grafu lze názorně vidět jednoznačnou výhodu větších stran před menšími stranami. Čísla uvedená v grafu jsou vyjádřením podílu mandátů (v procentech) a výsledku voleb (v procentech).

4.4. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 – agentura Median s.r.o.

Tabulka 16: volební preference - leden 2010

Volební preference - MEDIAN - leden 2010 781 respondentů z toho 476 by volilo (tj. 61 %)							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	$\frac{p^{reál}}{p}$
ODS	27,8	72,2	4,02	31,82	23,78	20,22	0,73
ČSSD	32	68	4,19	36,19	27,81	22,08	0,69
KSČM	12,8	87,2	3,00	15,80	9,80	11,27	0,88
KDU-ČSL	7,4	92,6	2,35	9,75	5,05	4,39	0,59
TOP 09	9,3	90,7	2,61	11,91	6,69	16,70	1,80
SZ	4,3	95,7	1,82	6,12	2,48	2,44	0,57
Věci veřejné	2,4	97,6	1,37	3,77	1,03	10,88	4,53
Ostatní	4,00	96,00	1,76	5,76	2,24		

Zdroj: data Median s.r.o., zbytek vlastní zpracování

Agentura Median s.r.o. prováděla šetření předvolebních výsledků. Bylo dotazováno 781 občanů České republiky, starších 18 let, tedy s právem volit. Z výsledného počtu

dotazovaných, byl výzkum proveden ze 476 účastníky, kteří již byli rozhodnutí, jakou stranu by volili.

Měsíc leden vykazoval nepříliš shodné výsledky s výsledky voleb, tato skutečnost může být daná malým počtem dotazovaných. Pouze u strany KSČM se výsledek voleb nacházel v hranici přípustných hodnot (tedy v rozmezí mezi maximem a minimem). U ostatních stran, které se probojovaly do Poslanecké sněmovny, byly výsledky značně rozdílné. Například u stálých stran, jako je ODS a ČSSD výsledek průzkumu značně převyšuje výsledek voleb. Naopak u nově vznikajících stran, např. u Věci veřejných nebo TOP 09 je projevena nedůvěra voličů vůči novým stranám, vyjádřena malými preferencemi. Což se přibližujícími volbami již značně měnilo.

Celková shoda výsledku voleb a výsledku průzkumu (tedy, kdy se daná hodnota nacházela v oblasti přípustných hodnot) **je 12,5 %.**

Tabulka 17: volební preference - únor 2010

<i>Volební preference - MEDIAN - únor 2010 1051 respondentů z toho 652 by volilo (tj. 62 %)</i>							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	$\frac{p^{reál}}{p^{průzkum}}$
ODS	20,7	79,3	3,11	23,81	17,59	20,22	0,98
ČSSD	34,5	65,5	3,65	38,15	30,85	22,08	0,64
KSČM	13,9	86,1	2,66	16,56	11,24	11,27	0,81
KDU-ČSL	5,5	94,5	1,75	7,25	3,75	4,39	0,80
TOP 09	9,6	90,4	2,26	11,86	7,34	16,70	1,74
SZ	4,8	95,2	1,64	6,44	3,16	2,44	0,51
Věci veřejné	5,2	94,8	1,70	6,90	3,50	10,88	2,09
Ostatní	5,70	94,30	1,78	7,48	3,92		

Zdroj: data Median s.r.o., zbytek vlastní zpracování

V měsíci únoru, bylo dotazováno 1051 respondentů s právem volit, z toho 652 občanů již bylo rozhodnuto, jakou stranu bude volit. V tomto měsíci byl průzkum značně úspěšnější, **celková shoda činila 37,5 %**. Vcelku přesný průzkum byl pro stranu ODS, která oproti předchozímu měsíci si značně v preferencích pohoršila. Naopak u ČSSD je výsledek průzkumu stále ve vysokých hodnotách. Podle průzkumu v únoru, by se do Poslanecké sněmovny měla dostat i KDU-ČSL, která však bohužel v koncovém výsledku voleb neuspěla. Dále je zřejmé, že již nové strany získávají na úspěchu, jejich preference se postupně zvětšují.

Tabulka 18: volební preference - březen 2010

<i>Volební preference - MEDIAN - březen 2010</i> <i>1085 respondentů z toho 662 by volilo (tj. 61 %)</i>							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	21,2	78,8	3,11	24,31	18,09	20,22	0,95
ČSSD	27	73	3,38	30,38	23,62	22,08	0,82
KSČM	16,8	83,2	2,85	19,65	13,95	11,27	0,67
KDU-ČSL	7,4	92,6	1,99	9,39	5,41	4,39	0,59
TOP 09	7,5	92,5	2,01	9,51	5,49	16,70	2,23
SZ	4,8	95,2	1,63	6,43	3,17	2,44	0,51
Věci veřejné	4,3	95,7	1,55	5,85	2,75	10,88	2,53
Ostatní	11,00	89,00	2,38	13,38	8,62		

Zdroj: data Median s.r.o., zbytek vlastní zpracování

Za měsíc březen agentura Median s.r.o. provedla průzkum s 1085 obyvateli České republiky s volebním právem. Z toho 662 občanů tvořilo rozhodnuté voliče.

Pro tento měsíc opět nejsou výsledky příliš vykazující pro konečný výsledek voleb. V oblasti přípustných hodnot se nachází jen jedna strana, a to ODS. **Celková shoda činí 12,5 %**. Nově vzniklé strany, Věci veřejné a TOP 09, stále ještě mají preference o polovinu menší než skutečný výsledek voleb. Ale oproti předcházejícím měsícům se jejich popularita značně zvýšila. Vysoké a relativně stále preference má strana KSČM, převážně díky stálým příznivcům.

Tabulka 19: volební preference - duben 2010

<i>Volební preference - MEDIAN - duben 2010</i> <i>914 respondentů z toho 585 by volilo (tj. 64 %)</i>							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	19	81	3,18	22,18	15,82	20,22	1,06
ČSSD	26,2	73,8	3,56	29,76	22,64	22,08	0,84
KSČM	13,3	86,7	2,75	16,05	10,55	11,27	0,85
KDU-ČSL	7,5	92,5	2,13	9,63	5,37	4,39	0,59
TOP 09	10,7	89,3	2,50	13,20	8,20	16,70	1,56
SZ	3,5	96,5	1,49	4,99	2,01	2,44	0,70
Věci veřejné	7,6	92,4	2,15	9,75	5,45	10,88	1,43
SPO - Zemanovci	6,8	93,2	2,04	8,84	4,76	4,33	0,64
Ostatní	5,30	94,70	1,82	7,12	3,48		

Zdroj: data Median s.r.o., zbytek vlastní zpracování

Následuje poslední průzkum, a to průzkum v měsíci duben. Tento průzkum, je poslední před uskutečněnými volbami. Průzkumu v měsíci duben se účastnilo 914 občanů České republiky, s právem volit, tedy starších 18 let. Avšak jen 585 občanů bylo rozhodnuto, jakou stranu by volilo.

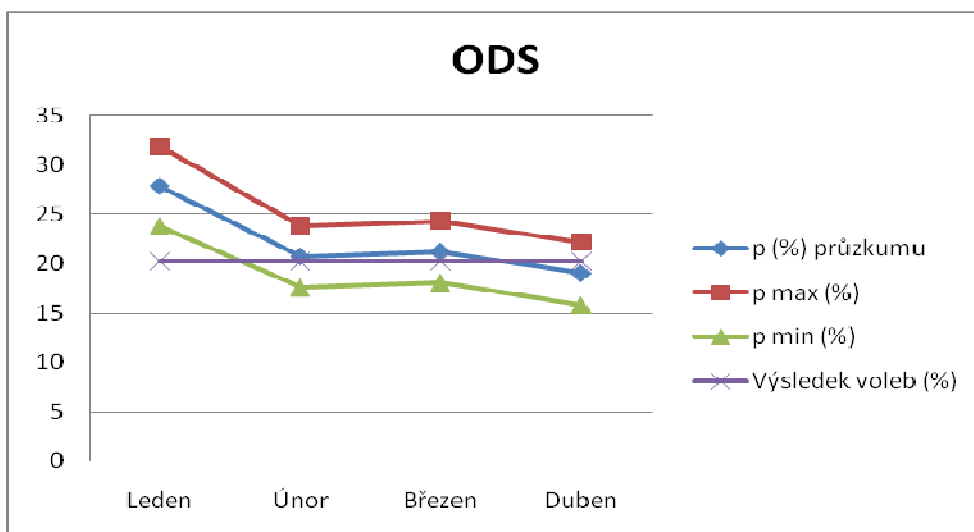
Těsně před volbami v hranici přípustných hodnot se nacházely 3 strany, a to ODS, KSČM a SZ. **Shoda činní cca 33,3 %**. Podle průzkumu by se do Poslanecké sněmovny mělo dostat celkem sedm stran, což bylo velmi optimistické. V konečném výsledku bylo do Poslanecké sněmovny připuštěno stran pět.

V závěru lze říci, že podle průzkumu stále měly hlavní slovo stávající strany, jako je ODS, ČSSD, KDU-ČSL a KSČM a u nově vznikajících stran popularita pomalinku rostla, ale stejně nedosahovala vysokých preferencí, jako v konečném výsledku voleb. Proto je překvapující, že výsledek voleb, byl značně odlišný od výsledku průzkumu. Celková shoda za čtyři měsíce u agentury Median s.r.o. (kdy výsledky průzkumu se nacházely v rozmezí mezi přípustným maximem a minimem) byla cca ve 24,24 %. Tato skutečnost může být zapříčiněná malým počtem dotazovaných občanů.

V určení stran, které postupují do Poslanecké sněmovny, se bohužel průzkum neshodl. Podle průzkumů pěti procentní hranici nutnou k postupu do poslanecké sněmovny splnila v každém měsíci KDU-ČSL, která ve výsledku voleb získala preference pod hranici pěti procent. Totéž platí i pro nově vzniklou stranu Zemanovci, která v měsíci duben získala hlasy nutné pro postoupení do Poslanecké sněmovny, ale v závěru, skončila těsně pod hranici pěti procent.

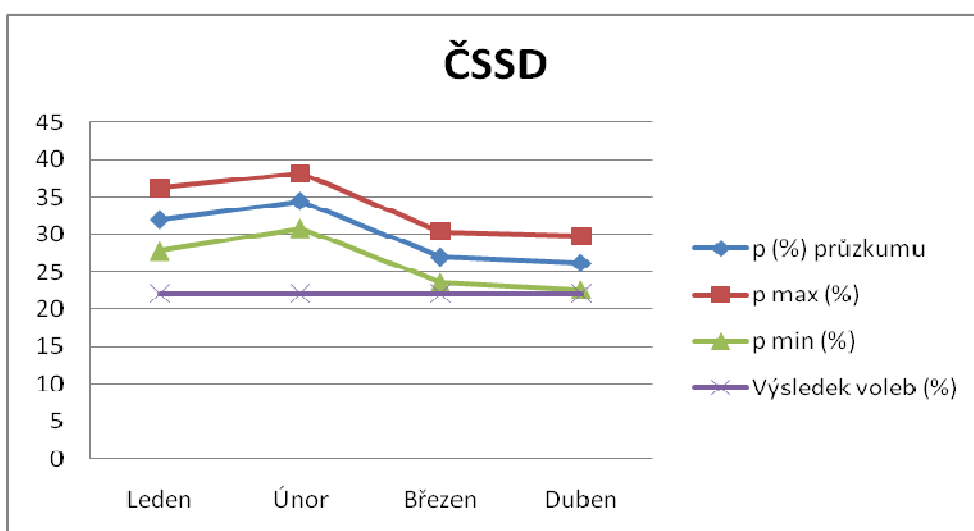
V následujících grafech je znázorněno, u stran, jež se probojovaly do Poslanecké sněmovny, jak se odlišovaly hodnoty průzkumu a hodnoty výsledku voleb včetně jednotlivých hranic přípustných hodnot. **Ze všech stran byl nejlepší odhad volebních výsledku u ODS.**

Graf 21: volební preference ODS (2010, Median)

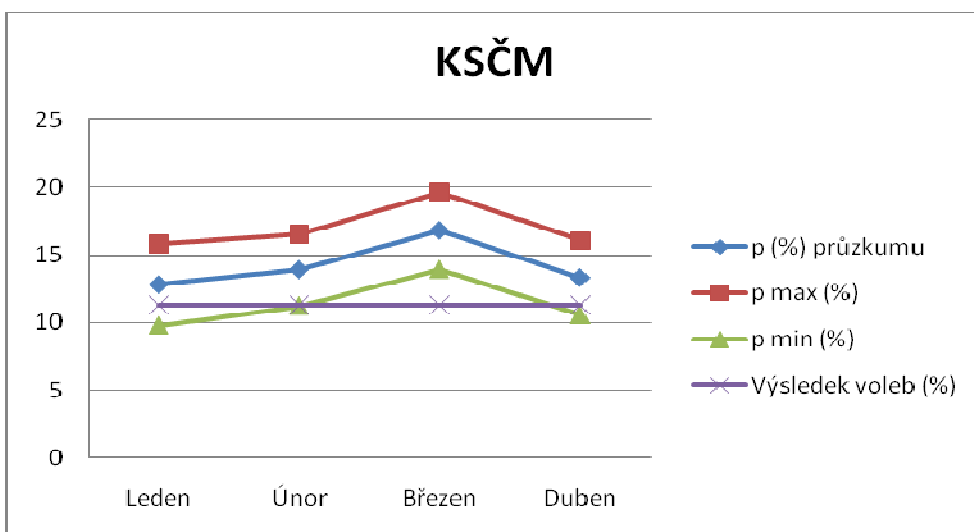
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 22: volební preference ČSSD (2010, Median)

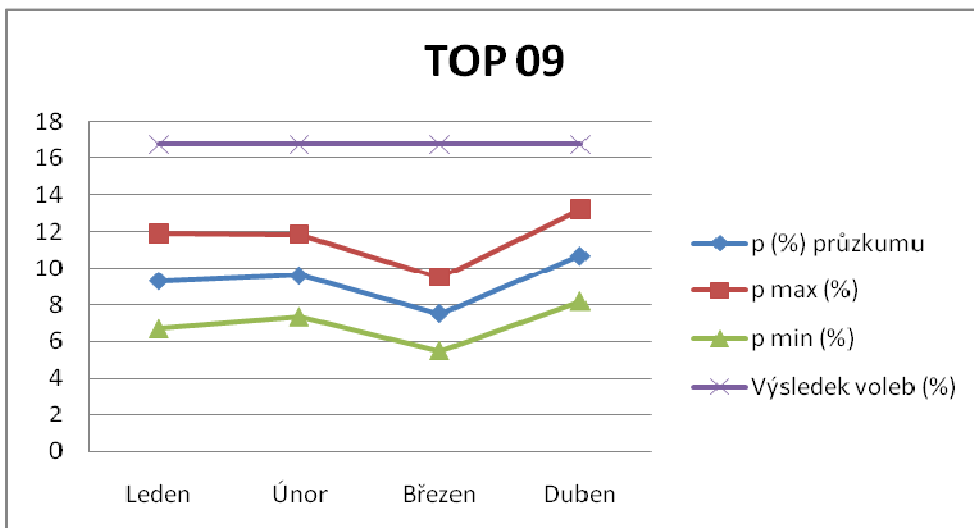
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 23: volební preference KSČM (2010, Median)

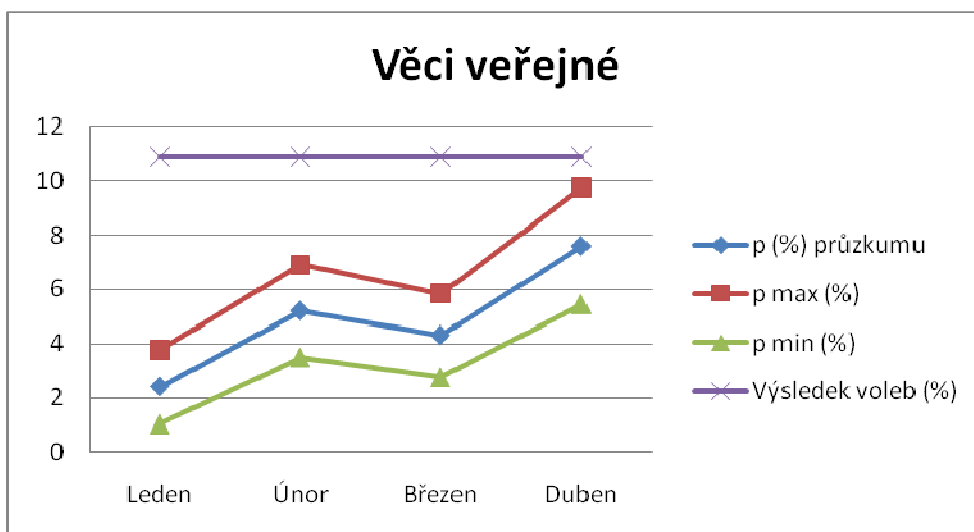
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 24: volební preference TOP 09 (2010, Median)

Zdroj: vlastní zpracování

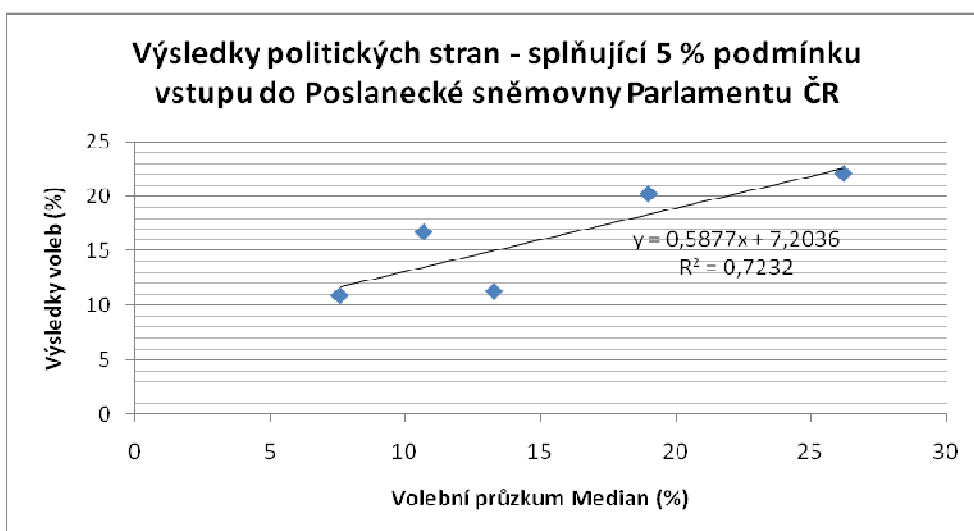
Graf 25: volební preference Věci veřejné (2010, Median)

Zdroj: vlastní zpracování

Následující graf číslo 26 vyjadřuje závislost výsledku voleb a výsledku průzkumu v měsíci dubnu, tedy těsně před volbami, v lineární regresi. Výsledky grafu jsou uvedeny pro strany, které postoupily do Poslanecké sněmovny, jelikož splnily 5 % hranici. Koeficient determinace je poměrně uspokojivý, avšak oproti výzkumům z roku 2006 je značně nižší, tudíž můžeme konstatovat, že průzkum v roce 2006 byl spolehlivější. Co se týče hodnoty strmosti, nachází se celkem mimo od hodnoty jedna, což je důsledkem toho, že výsledek voleb, jak již bylo popsáno výše, je poměrně odlišný od výsledku voleb. Ale jak bylo také popsáno, může to být způsobené malým počtem dotazovaných respondentů.

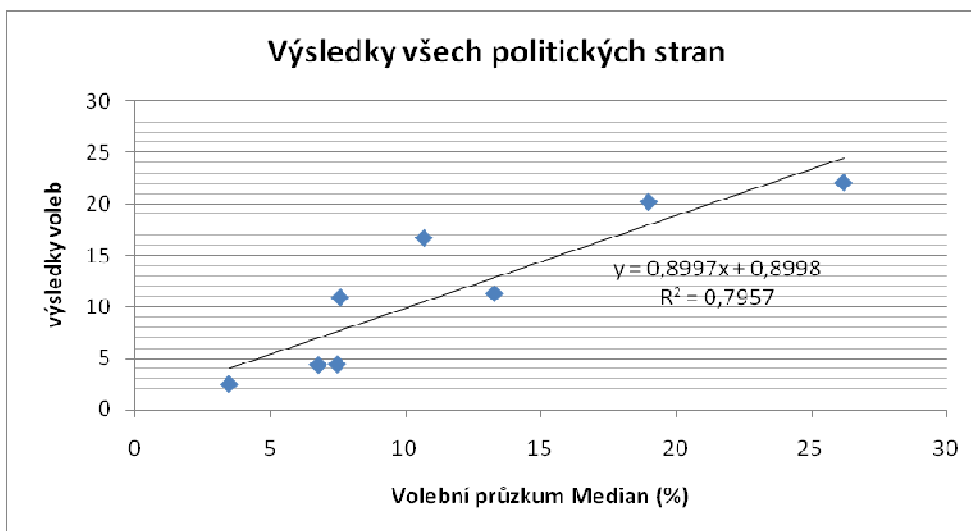
Graf 26: závislost průzkumu a výsledku voleb pro strany ve sněmovně

Zdroj: vlastní zpracování

Další graf opět vyjadřuje lineární regresní závislost volebního průzkumu a výsledku voleb za poslední měsíc průzkumu, avšak pro všechny strany, tedy i pro ty, které nesplnily 5 % hranici vstupu do Poslanecké sněmovny. Situace je podobná jako u předchozího grafu.

Graf 27: závislost průzkumu a výsledku voleb pro všechny strany

Zdroj: vlastní zpracování

4.5. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 – CVVM

Tabulka 20: volební preference - leden 2010

<i>Volební preference - CVVM - leden 2010</i> <i>1011 respondentů z toho 670 by volilo (rozhodnutí voliči)</i>							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	25,5	74,5	3,30	28,80	22,20	20,22	0,79
ČSSD	28	72	3,40	31,40	24,60	22,08	0,79
KSČM	12	88	2,46	14,46	9,54	11,27	0,94
KDU-ČSL	7	93	1,93	8,93	5,07	4,39	0,63
TOP 09	13	87	2,55	15,55	10,45	16,70	1,28
SZ	6	94	1,80	7,80	4,20	2,44	0,41
SPO - Zemanovci	1,5	98,5	0,92	2,42	0,58	4,33	2,89
DS	1,5	98,5	0,92	2,42	0,58	4,33	2,89
Věci veřejné	4	96	1,48	5,48	2,52	10,88	2,72
Ostatní	1,5	98,5	0,92	2,42	0,58		

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

Centrum pro výzkum veřejného mínění provedlo na začátku měsíce ledna výzkum s 1011 účastníky, kteří disponovali volebním právem, tedy dosáhli věku 18 let. Výzkum však zahrnuje jen 670 občanů, kteří již jsou rozhodnutí, jakou stranu by volili.

Výzkum ve srovnání s výsledky voleb je celkem odlišný, jako u předchozí agentury. Stále jsou ještě za měsíc leden zjištěné poměrně vysoké preference stálým stranám, jako je ODS a ČSSD. I Strana Zelených podle výzkumu splňuje nutnou pěti procentní hranici vstupu do Poslanecké sněmovny, avšak podle výsledku voleb se následně nachází hluboko pod pěti procentním minimem. Už v měsíci leden má i překvapivě vysoké preference nově vzniklá strana TOP 09, kdy tato strana již disponovala s 13 % preferencemi, což je velmi optimistický výhled. Avšak **celkový výsledek průzkumu je shodný s výsledkem voleb v 10 %.**

Tabulka 21: volební preference - únor 2010

Volební preference - CVVM - únor 2010 1054 respondentů z toho 715 by volilo (rozhodnutí voliči)							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} / p ^{průzkum}
ODS	20,5	79,5	2,96	23,46	17,54	20,22	0,99
ČSSD	33	67	3,45	36,45	29,55	22,08	0,67
KSČM	14,5	85,5	2,58	17,08	11,92	11,27	0,78
KDU-ČSL	5	95	1,60	6,60	3,40	4,39	0,88
TOP 09	12,5	87,5	2,42	14,92	10,08	16,70	1,34
SZ	5	95	1,60	6,60	3,40	2,44	0,49
Věci veřejné	6	94	1,74	7,74	4,26	10,88	1,81
SPO - Zemanovci	2	98	1,03	3,03	0,97	4,33	2,17
Ostatní	1,5	98,5	0,89	2,39	0,61		

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

Za měsíc únor Centrum pro výzkum veřejného mínění provedl průzkum s 1054 obyvateli České republiky s volebním právem. Z toho 715 občanů tvořilo rozhodnuté voliče.

Jako u předchozí agentury, lze vidět prudký pokles preferencí ODS, oproti minulému měsíci. Kdy z 25,5 % preferencí klesly preference na 20,5 %. Tato hodnota je však už velmi shodná s výsledky voleb. Co se týče ČSSD, preference jsou stále velmi vysoké, dosahují až 33 %. Mírný pokles zaznamenala strana TOP 09, naopak nově vzniklá strana Věci veřejné postupně zvyšuje svou popularitu. Celkově v hranici přípustných hodnot se nachází dvě strany, a to ODS a KDU-ČSL, tudíž **shoda s výsledky voleb je cca 22,22 %.**

Tabulka 22: volební preference - březen 2010

<i>Volební preference - CVVM - březen 2010</i> <i>1027 respondentů z toho 692 by volilo (rozhodnutí voliči)</i>							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	25,5	74,5	3,25	28,75	22,25	20,22	0,79
ČSSD	32	68	3,48	35,48	28,52	22,08	0,69
KSČM	12	88	2,42	14,42	9,58	11,27	0,94
KDU-ČSL	4,5	95,5	1,54	6,04	2,96	4,39	0,98
TOP 09	10	90	2,24	12,24	7,76	16,70	1,67
SZ	4,5	95,5	1,54	6,04	2,96	2,44	0,54
Věci veřejné	7	93	1,90	8,90	5,10	10,88	1,55
SPO - Zemanovci	3	97	1,27	4,27	1,73	4,33	1,44
Ostatní	2	99	0,91	2,41	0,59		

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

V březnu byl proveden průzkum s 1027 respondenty, občany České republiky s volebním právem. Z toho 692 občanů bylo rozhodnuto, jakou stranu by volilo.

Výsledek průzkumu opět nepříliš vypovídá o výsledku voleb. **Celková shoda** (tedy kdy hodnoty se nacházely v hranici přípustných hodnot) **činní cca 22,22 %**. Stále si drží svou pozici KSČM, která má každý měsíc poměrně vyrovnaný počet preferencí. Za tento měsíc byly již odhadnuty správně všechny strany, které postupují do Poslanecké sněmovny.

Tabulka 23: volební preference - duben 2010

<i>Volební preference - CVVM - duben 2010</i> <i>1002 respondentů z toho 713 by volilo (rozhodnutí voliči)</i>							
Volená strana	p (%) průzkumu	100-p (%)	Δp (%)	p max (%)	p min (%)	Výsledek voleb p ^{reál} (%)	p ^{reál} /p ^{průzkum}
ODS	22,5	77,5	3,07	25,57	19,43	20,22	0,90
ČSSD	30	70	3,36	33,36	26,64	22,08	0,74
KSČM	13	87	2,47	15,47	10,53	11,27	0,87
KDU-ČSL	4	96	1,44	5,44	2,56	4,39	1,10
TOP 09	11,5	88,5	2,34	13,84	9,16	16,70	1,45
SZ	4	96	1,44	5,44	2,56	2,44	0,61
Věci veřejné	9	91	2,10	11,10	6,90	10,88	1,21
SPO - Zemanovci	3	97	1,25	4,25	1,75	4,33	1,44
Ostatní	3	97	1,25	4,25	1,75		

Zdroj: data CVVM, zbytek vlastní zpracování

Za poslední měsíc před volbami, tedy za měsíc duben se průzkumu zúčastnilo 1002 občanů České republiky, starších 18 let, tedy s volebním právem. 713 respondentů tvořilo již rozhodnuté občany ČR.

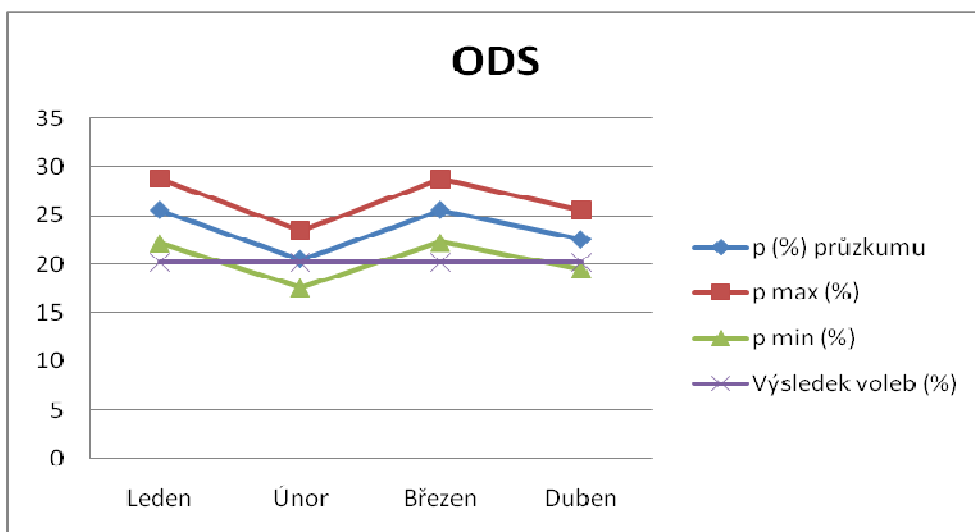
Oproti předchozím měsícům tento průzkum, již poměrně hodně vypovídal o skutečném výsledku voleb. Kromě ČSSD, kdy výsledek průzkumu byl stále ještě velmi optimistický. **Celková shoda za měsíc duben činila 44,44 %**. Tento průzkum i přesně odhadl, které strany překročí nutnou pěti procentní hranici vstupu do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Tedy SZ i KDU-ČSL nepřekročili hranici 5 % jak v průzkumu tak, i ve skutečném výsledku voleb.

V celkovém zhodnocení byl daný průzkum nejvíce úspěšný v měsíci duben, tedy před volbami. Jako u předchozí agentury, byl průběh vývoje preferencí jednotlivých stran vcelku stejný. Ze začátku roku nejprve v preferencích vedly stávající strany, jako je ODS, ČSSD a KSČM. ODS následně zaznamenala celkem propad v preferencích, avšak u ČSSD bylo celkové procento preferencí stále vysoké, oproti skutečnému výsledku voleb. Nejlepší průběh vývoje zaznamenaly Věci veřejné, které od ledna značně zvyšovaly svou popularitu, kdy ze 4 % se dostaly až na 9 %.

Celková shoda s výsledky voleb (tedy kdy se hodnoty nacházely v přípustné oblasti) činila cca 24,32 %. Což je podobný výsledek jako u agentury Median s.r.o., kdy zde shoda byla 24,24 %. Na rozdíl však od Medianu, Centrum pro výzkum veřejného mínění v posledních dvou měsících dobře odhadla strany, které postoupí do Poslanecké sněmovny a které ne.

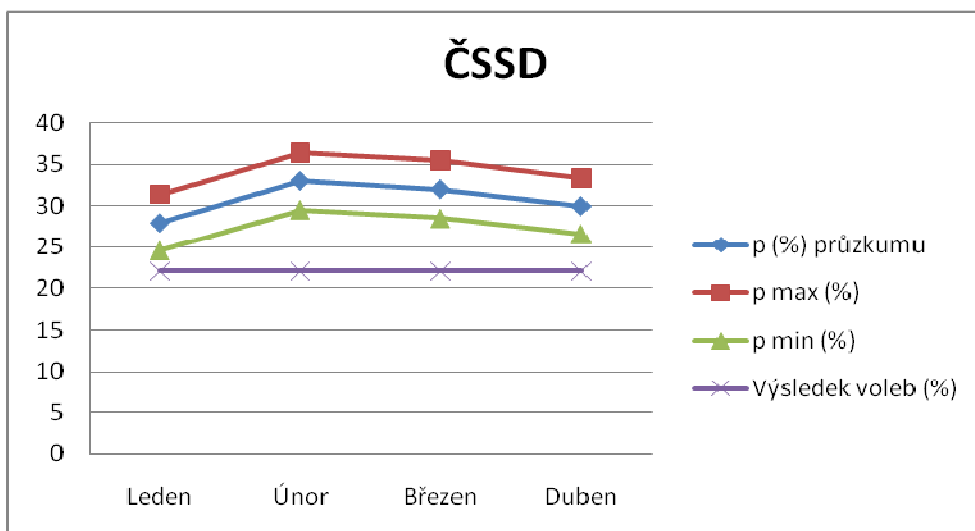
V následujících grafech je opět znázorněno, u stran, jež se proboujaly do Poslanecké sněmovny, jak se odlišovaly hodnoty průzkumu a hodnoty výsledku voleb včetně jednotlivých hranic přípustných hodnot.

Graf 28: volební preference ODS (2010, CVVM)

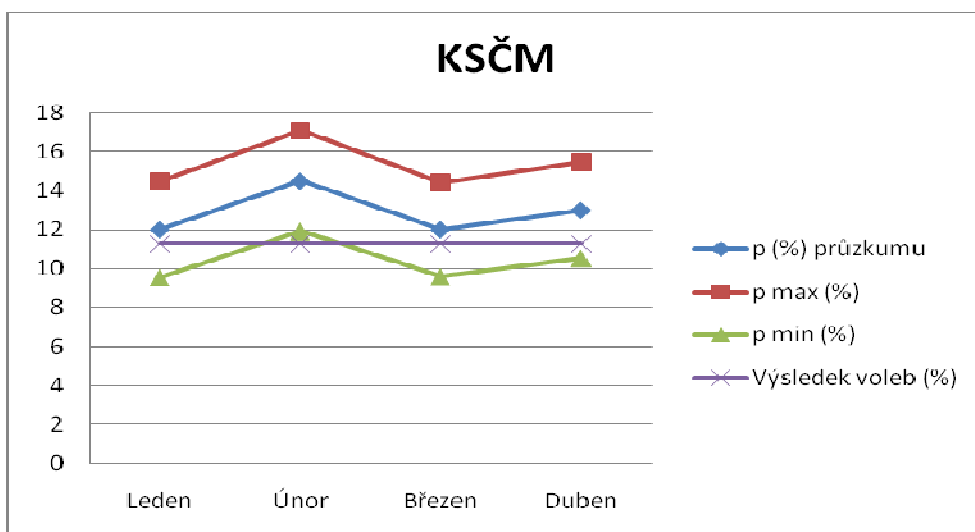
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 29: volební preference ČSSD (2010, CVVM)

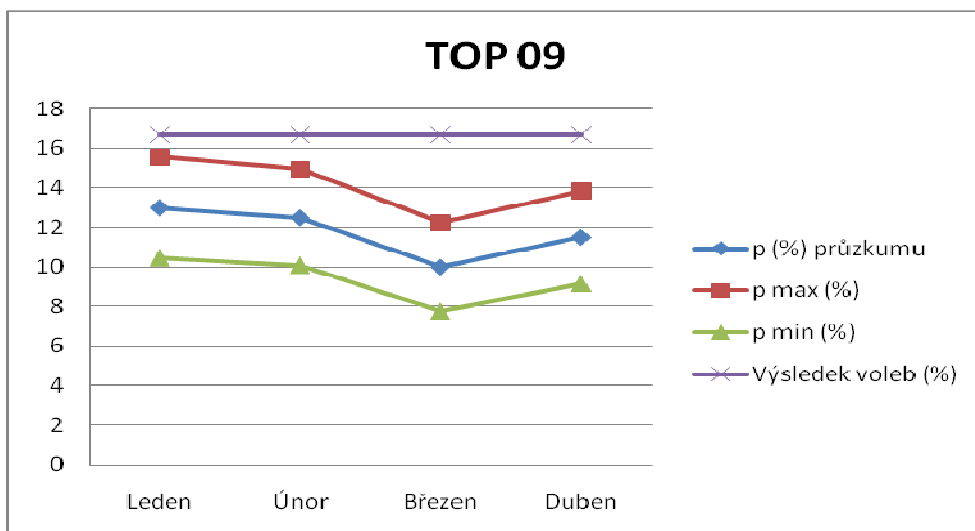
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 30: volební preference KSČM (2010, CVVM)

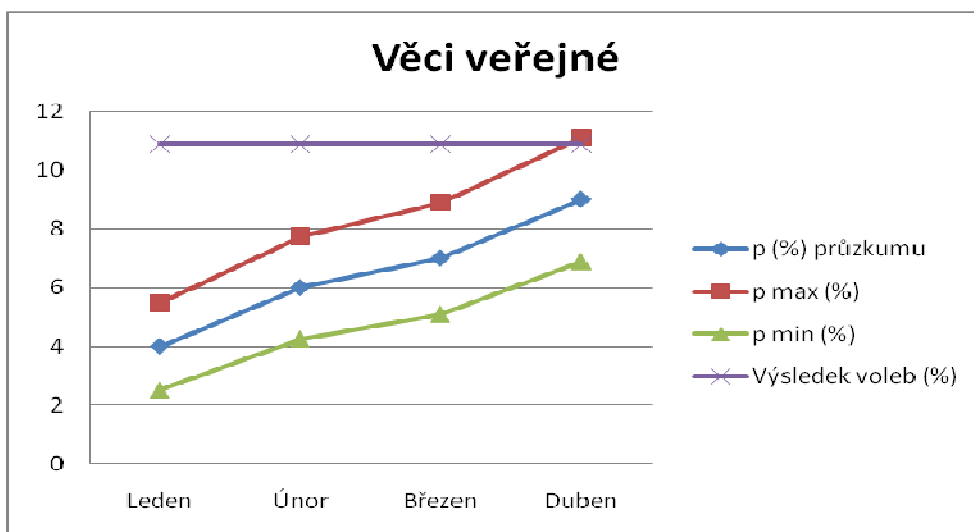
Zdroj: vlastní zpracování

Graf 31: volební preference TOP 09 (2010, CVVM)

Zdroj: vlastní zpracování

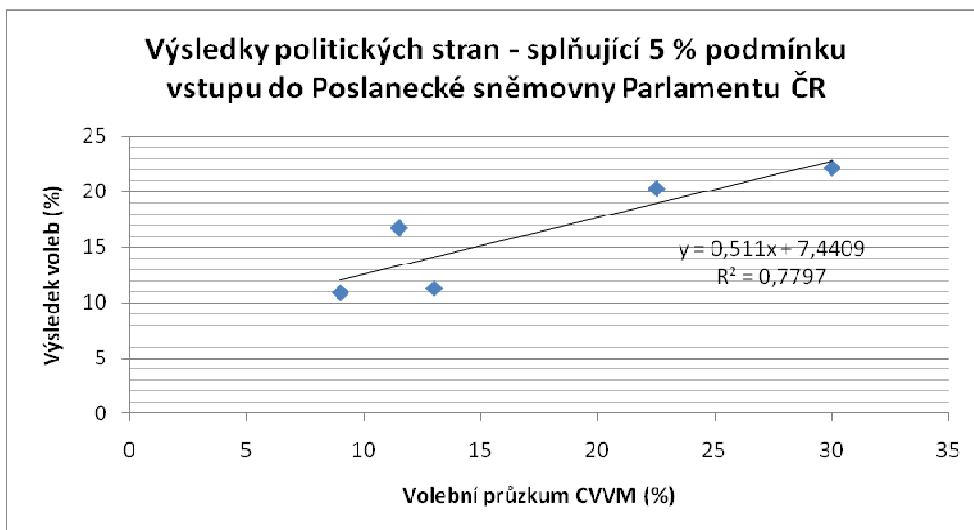
Graf 32: volební preference Věci veřejné (2010, CVVM)

Zdroj: vlastní zpracování

Graf číslo 33, který je uveden níže vyjadřuje lineární regresní závislost výsledku voleb a výsledku průzkumu v měsíci dubnu, tedy těsně před volbami. Výsledky grafu jsou uvedeny pro strany, které postoupily do Poslanecké sněmovny, jelikož splnily 5 % hranici. Koeficient determinace je poměrně uspokojivý, avšak oproti výzkumům z roku 2006 je značně nižší, tak jak u předchozí agentury. Hodnota strmosti se opět nachází spíše kolem hodnoty 0,5, což je důsledkem toho, že výsledek voleb, je poměrně odlišný od výsledku voleb.

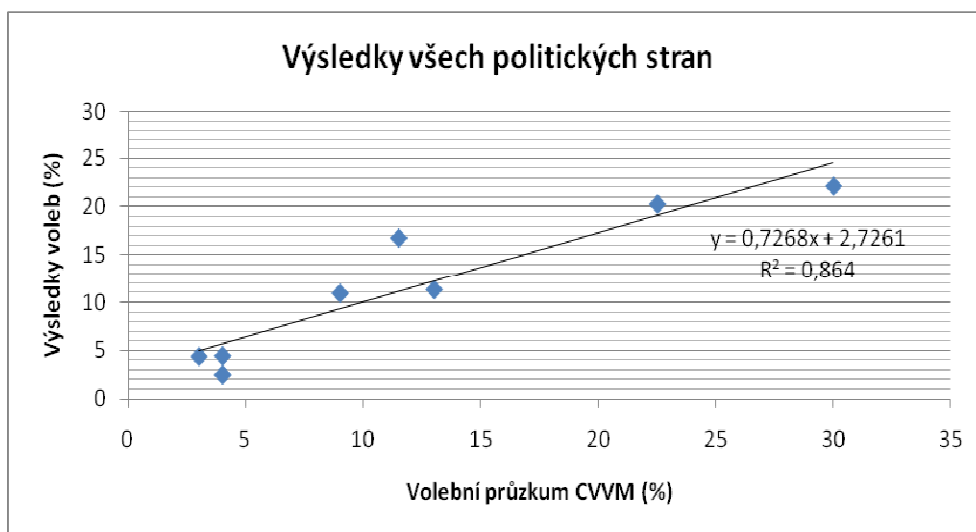
Graf 33: závislost průzkumu a výsledku voleb pro strany ve sněmovně

Zdroj: vlastní zpracování

Druhý graf také vyjadřuje lineární regresní závislost mezi výsledkem voleb a výsledkem voleb za měsíc duben, avšak pro všechny zkoumané strany.

Graf 34: závislost průzkumu a výsledku voleb pro všechny strany

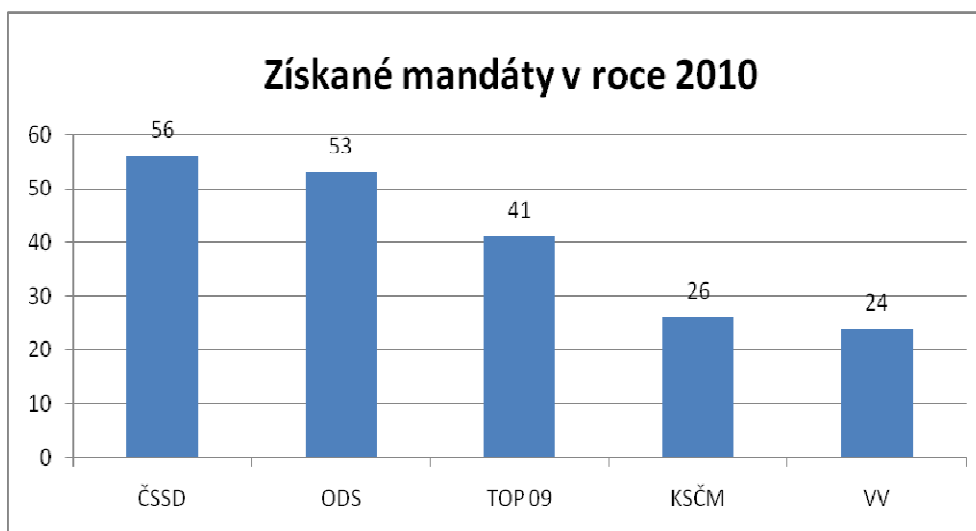

Zdroj: vlastní zpracování

4.6. Analýza mandátů ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010

Po skončení voleb dochází k přepočtu hlasů na počet získaných mandátů v Poslanecké sněmovně. Rozděluje se celkový počet 200 mandátů. Nutnou hranici 5 % pro získání mandátů v Poslanecké sněmovně splnilo celkem 5 stran ve volbách v roce 2010. Jedná se o strany ODS, ČSSD, TOP 09, KSČM a Věci veřejné. Následující graf zobrazuje počet získaných mandátů jednotlivých stran.

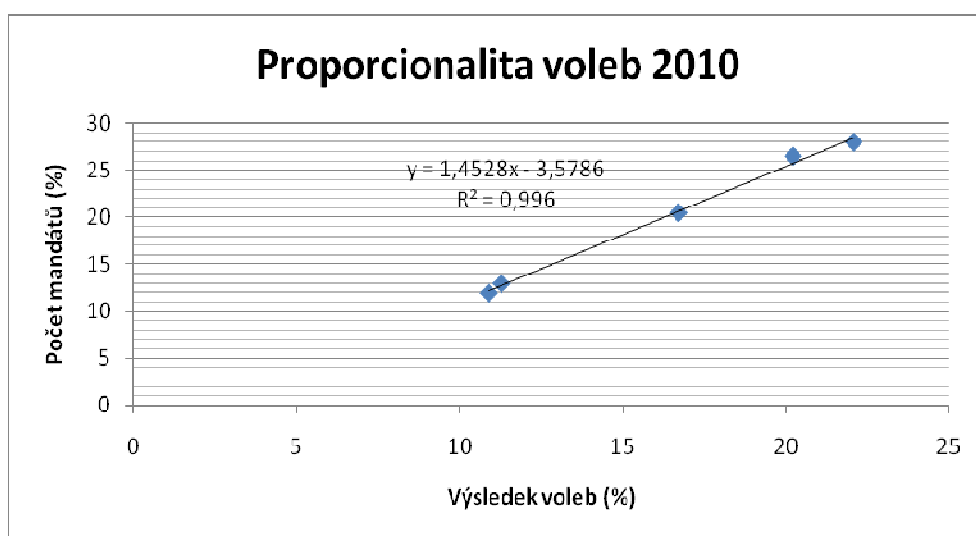
Graf 35: počet mandátů stran

Zdroj: vlastní zpracování

U proporcionality voleb za rok 2010 (tedy ve vztahu mezi získanými mandáty a výsledkem voleb – v procentech) je poměrně **vysoký koeficient determinace**, který se značně blíží k hodnotě jedna, **jedná se o vzájemnou závislost mezi výsledkem voleb a počtem mandátů**. Tato skutečnost může být zejména způsobená, že žádná z vítězných stran, nemá převyšující procento preferenci. Veškeré strany, mají poměrně podobné preference, pouze s nepatrnou odchylkou, proto i přepočtení mandátů není u žádné strany dominantní.

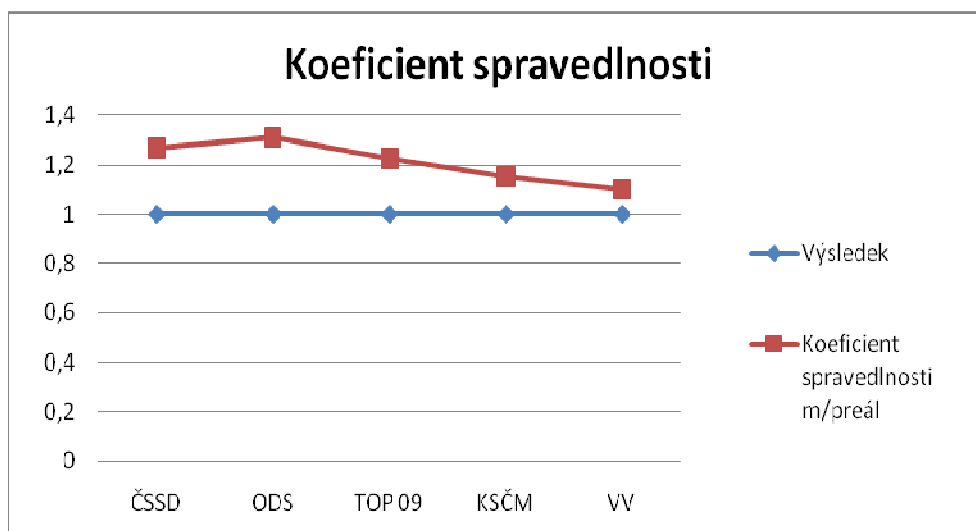
Graf 36: proporcionalita voleb

Zdroj: vlastní zpracování

S rozdělením mandátů souvisí i koeficient spravedlnosti, který vyjadřuje poměr mezi získanými hlasy a rozdělenými mandáty. **Oproti předchozím volbám v roce 2006 se tento koeficient nachází v kladných hodnotách**, tedy není zde na první pohled zřejmé znevýhodňování malých stran, i když má graf klesající tendenci.

Graf 37: koeficient spravedlnosti rozdělení mandátů

Zdroj: vlastní zpracování

5. Shrnutí a doporučení

Z výsledků porovnání jednotlivých šetření vyplývá, že výsledky předvolebních průzkumů jsou relativně srovnatelné s výsledky voleb. **Nejvíce je prokázána vzájemná závislost mezi průzkumem a výsledkem voleb měsíc těsně před volbami.**

Pro znázornění následují tabulky, které vyjadřují souhrnné informace o jednotlivých výzkumech.

Tabulka 24: shrnutí STEM s.r.o. - volby 2006

STEM s.r.o. - volby červen 2006			
<i>Zhodnocení celkově za pět měsíců</i>			
<i>Shoda s výsledky voleb (v oblasti přípustných hodnot)</i>	<i>Zahrnuje do průzkumu</i>	<i>Odhad všech postupujících stran</i>	
16%	i nerozhodnuté voliče	v únoru, březnu a květnu	
<i>Regresní analýza - zhodnocení 1 měsíc před volbami</i>			
<i>Regresní rovnice</i>		<i>Koeficient determinace R^2</i>	
Všechny strany	Strany splňující 5 %	Všechny strany	Strany splňující 5 %
$y = 0,7756x + 0,2638$	$y = 0,7063x + 2,1987$	0,9838	0,982

Zdroj: vlastní zpracování

Agentura STEM s.r.o. ve výzkumu za rok 2006 vykazuje nepřilíš shodné výsledky průzkumu s výsledky voleb především ve vzdálených měsících před volbami. Tato skutečnost může být způsobená, že jako jediná agentura zahrnuje do svých průzkumů i nerozhodnuté voliče. Proto je určité důležité sjednotit vykazování výsledků, aby nedocházelo ke zkreslování informací. Dále tato odchylená skutečnost může i dokazovat snahu politických stran, o co nejlepší preference. V jednotlivých průzkumech jsou díky marketingovým tahům zobrazené rozporuplné reakce občanů na předvolební kampaně. Co se týče odhadu postupujících stran, správně je agentura určila v měsíci únoru, březnu a květnu. Pro zhodnocení průzkumu 1 měsíc před volbami jsou již výsledky srovnatelné s výsledky voleb. Dokazuje o tom lineární regrese, kdy zejména koeficient těsnosti je v obou případech velice vysoký, tudíž vzájemná závislost mezi výsledkem voleb a výsledkem průzkumu je dokázaná.

Tabulka 25: shrnutí CVVM - volby 2006

CVVM - volby červen 2006			
<i>Zhodnocení celkově za pět měsíců</i>			
<i>Shoda s výsledky voleb (v oblasti přípustných hodnot)</i>	<i>Zahrnuje do průzkumu</i>	<i>Odhad všech postupujících stran</i>	
45,8%	jen rozhodnuté voliče	v únoru, březnu, dubnu a květnu	
Regresní analýza - zhodnocení 1 měsíc před volbami			
<i>Regresní rovnice</i>		<i>Koeficient determinace R²</i>	
Všechny strany	Strany splňující 5 %	Všechny strany	Strany splňující 5 %
$y = 1,1001x - 0,7106$	$y = 1,2072x - 3,2878$	0,9734	0,9558

Zdroj: vlastní zpracování

Další analýza předvolebního průzkumu před volbami v roce 2006 byla provedena u CVVM (Centrum pro výzkum veřejného mínění). Zde je již shoda s výsledky relativně vysoká. Oproti předchozí agentuře, CVVM vykazuje výsledky průzkumů již jen z rozhodnutých voličů. Odhad všechno postupujících stran do Poslanecké sněmovny, je ve čtyřech měsících z pěti (tedy v únoru, březnu, dubnu a květnu). U CVVM je opět dokázána silná závislost mezi výsledkem voleb a výsledkem průzkumu těsně před volbami. Můžeme tedy konstatovat, že 1 měsíc před volbami již agentury podávají věrohodný obraz a výsledku voleb.

Tabulka 26: shrnutí Median s.r.o. - volby 2010

Median s.r.o. - volby květen 2010			
<i>Zhodnocení celkově za čtyři měsíce</i>			
<i>Shoda s výsledky voleb (v oblasti přípustných hodnot)</i>	<i>Zahrnuje do průzkumu</i>	<i>Odhad všech postupujících stran</i>	
24,24%	jen rozhodnuté voliče	v únoru a dubnu	
Regresní analýza - zhodnocení 1 měsíc před volbami			
<i>Regresní rovnice</i>		<i>Koeficient determinace R²</i>	
Všechny strany	Strany splňující 5 %	Všechny strany	Strany splňující 5 %
$y = 0,8997x + 0,8998$	$y = 0,5877x + 7,2036$	0,7957	0,7232

Zdroj: vlastní zpracování

Předvolební průzkumy před volbami v roce 2010 byly analyzovány u Agentury Median s.r.o. a opět u CVVM.

Ve vzdálenějších měsících před volbami u agentury Median s.r.o. je shoda s výsledky voleb opět nižší. Tato skutečnost, jak již bylo popsáno, spočívá v různorodosti preferencí lidí, jelikož jsou do značné míry ovlivňovány průzkumy a také marketingovými tahy, jednotlivých stran. V těchto volbách byly představeny nové strany, které ze začátku nedisponovaly podle průzkumů vysokými preferencemi. Je zde tedy jasný důkaz marketingového vlivu stran. Jelikož ve skutečném výsledku voleb, obdržely vysoké preference. Různorodost preferencí je nastíněna i díky odhadu, které strany postupují do Poslanecké sněmovny. Jelikož podle výzkumu správný odhad byl uveřejněn jen v měsíci únoru a dubnu. V rámci závislosti jeden měsíc před volbami je koeficient determinace nižší než u výzkumu pro volby 2006. Avšak stále se jedná o poměrně vysokou závislost mezi výsledkem voleb a výsledkem průzkumů.

Tabulka 27: shrnutí CVVM - volby 2010

CVVV - volby květen 2010			
<i>Zhodnocení celkově za čtyři měsíce</i>			
<i>Shoda s výsledky voleb (v oblasti přípustných hodnot)</i>	<i>Zahrnuje do průzkumu</i>	<i>Odhad všech postupujících stran</i>	
24,32%	jen rozhodnuté voliče	v únoru, březnu a dubnu	
Regresní analýza - zhodnocení 1 měsíc před volbami			
<i>Regresní rovnice</i>		<i>Koeficient determinace R^2</i>	
Všechny strany	Strany splňující 5 %	Všechny strany	Strany splňující 5 %
$y = 0,7268x + 2,7261$	$y = 0,511x + 7,4409$	0,864	0,7797

Zdroj: vlastní zpracování

Poslední analyzovaný průzkum byl průzkum od CVVM. Zde je opět shoda s výsledky voleb jako u předchozí agentury relativně stejná, obě agentury již vycházejí z rozhodnutých voličů, tudíž, můžou být porovnávány. V rámci odhadnutých postupujících stran, tato agentura měla správný předpoklad ve třech měsících – v únoru, březnu a dubnu. Vzájemná závislost těsně před volbami je u CVVM opět prokázána.

Co se týče průzkumů, je věc názorů, zda jsou naprosto nutné. Řada voličů, ještě pár měsíců před volbami, si ani neuvědomuje, že nějaké volby se budou konat, natož se ani nezajímá, koho budou volit nebo dokonce zda se voleb zúčastní. Převládá názor, že stejně svým hlasem nic neovlivní. Proto i ve většině případů průzkumu počátkem roku, byly

výsledky značně odlišné. Samozřejmě existuje řada lidí, kteří se o aktuální situaci začnou zajímat a sledují politické dění.

Můžeme tedy rozlišovat voliče, kteří se o politickou situaci nezajímají a volí stranu díky podpůrné marketingové kampani (kdy strany občany lákají formou neplaceného chutného jídla nebo pomocí alkoholických nápojů aj.) nebo naopak voliče, kteří sledují politický vývoj a vytváří si vlastní názory. Otázkou však je, kterých voličů převládá.

Z toho důvodu, by se měli zejména **přehodnotit předvolební kampaně**. Je vhodné vést např. formou přednášek a různých meetingů, kde by byl prostor pro diskuze a jednotlivé názory. Politici by například mohli zvýšit svou návštěvnost před volbami na vysokých nebo středních školách. Uspořádat přednášky pro jednotlivé zájmové skupiny. V rámci těchto diskuzí vyjádřit veškeré možnosti svého jednání, ale i dopady a případná rizika, kdy následně lidé budou mít možnost si uspořádat myšlenky a vytvořit si svůj názor na jednotlivé strany. A na základě těchto informací si můžou vybrat stranu pro případnou volbu. Existuje však problém, jak již bylo zmíněno, zda nebude převládat více občanů, kteří tyto informace nebudou chtít vstřebávat a raději dají přednost pohoštění a kulturním programům, které strany v současné době hojně před volbami zajišťují.

Dalším návrhem je potřeba **zvýšení důvěry lidí**, vůči jednotlivým stranám. Zejména tedy těch stran, které chtějí být zvoleny v dalším volebním období. Jak již bylo v teoretické části popsáno, politici zejména v rámci politického cyklu, méně atraktivní reformy provádějí v průběhu své vlády, zpravidla po volbách a naopak velice příznivé reformy pro občany, provádějí těsně před volbami. Proto bych zejména doporučila důrazné promyšlení nutnosti daných reforem, a hlavně zda jsou k dispozici potřebné prostředky. Co se týče méně atraktivních opatření, je potřeba zejména zvýšit informovanost veřejnosti. Často některé reformy jsou pro laika velice složité a nepochopitelné. Lidé staví názory na velmi často špatných kolujících informacích. Bylo by velmi vhodné pravidelné zveřejňování ucelených informací, ne jen částečných, dále například více grafického, či animačního vyjádření průběhu reforem, jednotlivých dopadů a přínosů a nutnosti daných opatření, tak aby i nevzdělaný člověk pochopil, o co se jedná.

Co se týče konkrétních průzkumu, není nutné každý měsíc vykazovat výsledky průzkumu, v rámci **úspory peněžních prostředků**, jelikož výsledky se tak výrazně nemění. Agentury provádí průzkumy i mimo předvolební období každý měsíc, což podle mého názoru je značně zbytečné, stačilo by vykazování výsledků čtvrtletně. Pokud si daný průzkum zaplatí konkrétní strana, jedná se o další výdaj, který by mohl být odepřen, jelikož se strana stejně svůj výsledek dozví ve volbách. Pro strany předvolební průzkumy slouží pouze jako informace,

zda se předčasně radovat z voleb nebo změnit strategii předvolebních kampaní. Což ve většině případů vede ke slibování nemožného, jen za účelem zvýšit své preference. Informace o předvolebních průzkumech však mohou být pro stranu zkreslené, a to zejména v důsledku malého počtu dotazovaných občanů nebo provedením průzkumu pouze v určitém kraji.

Tedy pokud už chceme průzkum provádět, pro jeho větší efektivnost je třeba **zvýšit počet respondentů a rozšířit na celé území**. Dále například provádět průzkum v jednotlivých kategoriích, například podle vzdělání, věku nebo i podle jednotlivých územních celků, které mají například rozdílné ekonomické postavení. Dalším požadavkem pro průzkum by měla být především nezávislá agentura.

Dalším doporučením je **sjednocení metodiky vykazování**. Z vybraných průzkumu zahrnutých v této diplomové práci je patrné, že každá agentura vykazuje výsledky jinak. Je proto vhodné, zejména pro snazší orientaci a přehlednost v daných šetřeních, aby údaje byly vykazované jednotnou formou.

V každém případě však by předvolební průzkumy neměly být přeceňovány. Jejich smyslem není, aby se někdo na jejich základě rozhodoval koho volit. Předvolební průzkumy mají sloužit především jako určité zrcadlo, díky kterému se politické strany dozví, jaký je jejich obraz u veřejnosti. Pro politické strany je to jedna z mála cest, kterými mohou ještě zjistit, jak občané hodnotí jejich počínání. Předvolební průzkumy však mohou značně i ovlivnit voliče, díky zjištění značné popularity strany, tudíž volič podléhá názoru většiny. Volič, který na základě předvolebních průzkumů přemýšlí, jakou stranu má volit, se tak snadno může stát obětí manipulace. Může podlehnout výsledkům průzkumů s velkými odchylkami od skutečnosti či stranické kampani, která stále propaguje to nejlepší číslo, které straně v předvolebních průzkumech vyšlo.

6. Závěr

V demokraticky uspořádaných zemích, je správně nastavený volební systém prioritou fungování státu. Je tedy důležité, aby se lidem dostalo do povědomí, jak daný systém by měl fungovat. Jelikož následně výsledek voleb je i odrazem postoje lidí, který zaujímají k volbám.

Dané skutečnosti jsou rozpracovány v této diplomové práci. Práce se převážně zaměřuje na celkové zhodnocení veřejné volby. Nejprve v obecné rovině, kdy popisuje jednotlivé obecné skutečnosti. Následně po praktické stránce analyzuje předvolební průzkumy jednotlivých agentur a porovnává se skutečnými výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Diplomová práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole jsou vymezené obecné předpoklady veřejné volby, zejména historický vývoj a popis rozhodovacích pravidel. Dále jsou zde rozlišeni účastníci a jejich pravomoci kolektivního hlasování (voliči, politikové, zájmové skupiny a byrokraté).

V druhé kapitole je popsán volební systém České republiky, je zde nastíněno fungování voleb do Evropského parlamentu, do Parlamentu České republiky, do zastupitelstev kraje a obce a dále je také popsán průběh celostátního a místního referenda.

V třetí kapitole jsou provedené analýzy předvolebních průzkumů vybraných agentur, které jsou následně porovnávány s výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2006 a 2010. Pomocí časových grafů a rozsáhlých tabulek je znázorněna celá situace. Následně za každou analýzu voleb je rozpracovaná analýza rozdělování mandátů společně i s grafem regresní závislosti mezi procentem výsledku voleb a procentem získaných mandátů.

V závěrečné kapitole jsou přehledné tabulky, s výsledky jednotlivých agentur za jednotlivé roky. Dále jsou zde nastíněné doporučení na zlepšení volebního systému a průzkumů.

Celkový výsledek voleb je již odrazem preferencí občanů. Avšak aby jednotlivé strany, zjistily své preference ještě před volbami, vyhledávají výsledky průzkumů předvolebních agentur. Výsledky předvolebních agentur slouží zpravidla dané straně k zamyšlení se nad jejich vlastní předvolební kampaní, zda má výsledný efekt, který strana předpokládá. Dále průzkum může do značné míry i ovlivnit voliče. Jelikož volič podle průzkumu vidí, že určitá strana vede, tak se může rozhodnout, že jí svým hlasem ještě podpoří nebo naopak svůj hlas přidělí straně s nižším procentem preferencí. V těchto ohledech do značné míry **průzkumy ovlivňují konečný výsledek voleb.**

Avšak u průzkumů může docházet k značným zkreslením. V první řadě **každý průzkum oslovuje jiný počet respondentů**. Zejména malý počet dotazovaných zkresluje průzkum. **U většiny průzkumu není přesně určeno, jaký vzorek lidí byl dotazován a zda data byla sbírána celorepublikově, nebo naopak jen v určitém území**. Dále **průzkumy využívají odlišné metodiky pro zveřejňování informací**. Což může vést k špatnému pochopení výsledku průzkumu a následně k mystifikování veřejnosti. Je proto vcelku nutné, aby se sjednotilo u agentur vykazování předvolebních průzkumu.

Základním cílem diplomové práce bylo zhodnotit, jak moc se liší výsledky předvolebních průzkumů od výsledku skutečných voleb. Na základně již výše popsanych skutečností, které výsledky mohou zkreslovat je **procento shody v měsících vzdálenějších od voleb, nepřiliš vysoké**. Průzkumy zpravidla vykazují různorodé výsledky, které nemají růstovou tendenci, ale hodně proměnlivou díky manipulování s voliči, proto z daných výsledku nelze vymezovat konkrétní závěry. Naopak **v měsících těsně před volbami je výsledek již velmi uspokojivý a vykazuje dle koeficientu determinace poměrně vysokou závislost mezi výsledky předvolebního průzkumu a výsledkem voleb**. Agentury nelze přímo porovnávat zejména v důsledku rozdílných metodik vykazování. Je tedy otázkou, zda jsou předvolební průzkumy nutné. Jelikož srovnatelné výsledky s výsledky voleb jsou určeny jen těsně před volbami. Řada občanů i stran je průzkumem ovlivněna, tudíž kdyby neexistovaly, mohl by být případně výsledek voleb odlišný.

Z výše uvedeného vyplývá, že cíle, které jsou vymezené v úvodu diplomové práce, jsou splněny.

Diplomové práce měla následující cíle:

- *popsat obecné předpoklady fungování veřejné volby – tyto předpoklady jsou vymezeny v 1. kapitole*
- *popsat veřejnou volbu v České republice – tato problematika je obsažena v 2. kapitole*
- *analyzovat předvolební průzkumy vybraných agentur pro veřejné mínění – analýza byla provedená v 3. kapitole*
- *porovnat předvolební výsledky agentur s výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky – porovnání je uvedeno v 3. kapitole*
- *navíc bylo analyzováno rozdělování mandátů – analýza je součástí třetí kapitoly*

Použitá literatura

Knihy

1. CABADA, Ladislav ; ŽENÍŠEK, Marek. *Smíšené volební systémy*. 1. vydání. Dobrá Voda u Pelhřimova : Aleš Čeněk, Dobrá Voda, 2003. 156 s. ISBN 80-86473-44-9.
2. DVORSKÁ-KRUPKOVÁ, Ladislava. *Teorie veřejné volby*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1994. 55 s. ISBN 80-7079-700-2.
3. FIALA, Petr. *Skupinové rozhodování*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1997. 193 s. ISBN 80-7079-044-X.
4. HAMERNÍKOVÁ, Bojka; KUBÁTOVÁ, Květa. *Veřejné finance : učebnice*. Praha : Eurolex Bohemia, 1999. 402 s. ISBN 80-902752-1-4.
5. HOLMAN, Robert. *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha : C.H. Beck, 2005. 539 s. ISBN 80-7179-380-9.
6. KLOKOČKA, Vladimír. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. 1. vydání. Praha : Aleko, 1991. 220 s. ISBN 80-85341-11-5.
7. KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha : Linde Praha, a.s., 2007. 399 s. ISBN 978-80-7201-665-5.
8. KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*. 1. vydání. Praha : Professional Publishing, 2006. 481 s. ISBN 80-86946-01-0.
9. KUBANOVÁ, Jana. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. 2.vyd. Bratislava: Statis, 2004. 249 s. ISBN 80-85659-37-9.
10. MUELLER, Dennis C. . *Public choice III*. 3. vydání. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 768 s. ISBN 0521894751
11. OCHRANA, František. *Veřejný sektor a efektivní rozhodování*. Vyd. 1. Praha : Management Press, 2001. 246 s. ISBN 80-7261-018-X.
12. OCHRANA, František. *Veřejné rozpočty jako nástroj veřejné politiky a strategického vládnutí : Veřejná politika, veřejná volba, veřejný zájem*. Praha : CESES FSV UK, 2005. 43 s.
13. PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : úvod do problematiky*. 3., přeprac. vyd. Praha : ASPI, 2005. 527 s. ISBN 80-7357-049-1(váz.).
14. ROUDNÝ, Radim , et al. *Korupce : Boj proti korupci ve veřejné správě*. Praha : Ministerstvo vnitra, 2001. 143 s. ISBN 80-7194-314-2.
15. STIGLITZ, Joseph E. *Ekonomie veřejného sektoru*. 1. vyd. Praha : Grada, 1997. 661 s. ISBN 80-7169-454-1.

16. TETŘEVOVÁ, Liběna. *Veřejná ekonomie*. Praha : Professional Publishing, 2008. 185 s. ISBN 978-80-86946-79-5.
17. TURNOVEC, František. *Public choice: models, methods and applications*. 1.vyd. Praha : Karolinum Press, 2003. 185 s. ISBN 80-246-0450-7.
18. VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Moderní kompendium ekonomických teorií : Od antických zdrojů až po 3. tisíciletí*. Praha : Profess Consulting s.r.o., 2005. 378 s. ISBN 80-7259-020-0.

Právní předpisy

19. Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů
20. Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
21. Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky
22. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
23. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí
24. Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

Internetové stránky

25. <http://www.cvvm.cas.cz/>
26. <http://www.czso.cz/>
27. <http://www.median.cz/>
28. <http://www.stem.cz/>
29. <http://www.volby.cz/>
30. Český statistický úřad [online]. c2011, 11. 1. 2010 [cit. 2011-02-21]. Metody pro přepočítání hlasů na mandáty. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metody_pro_prepecet_hlasu_na_mandaty>.
31. Český statistický úřad [online]. c2011, 2007 [cit. 2011-02-21]. Působnost ČSÚ ve volbách a v referendu . Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pusobnost_csu_ve_volbach_a_v_referendu>.
32. Euroskop.cz [online]. 2004 [cit. 2011-02-02]. Evropský parlament. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/95/sekce/cesti-zastupci-v-evropskem-parlamentu/>>.
33. EUROPA : Oficiální internetové stránky EU [online]. 2004 [cit. 2011-02-02]. Orgány o ostatní instituce EU. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/institutions/institution/parliament/index_cs.htm>.

34. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. c2010 [cit. 2011-04-10]. Podávání kandidátních listin. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/podavani-kandidatnich-listin-pro-volby-do-poslanecke-snemovny-parlamentu-ceske-republiky-v-roce-2010.aspx>>.
35. *Parlament České republiky : Poslanecká sněmovna* [online]. 2000 [cit. 2011-02-03]. Volby do Parlamentu České republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/texts/elections.html>>.
36. *Senát Parlamentu České republiky* [online]. 2002 [cit. 2011-02-08]. Informace o Senátu. Dostupné z WWW: <http://www.senat.cz/informace/infocentrum_informace_o_senatu.php?ke_dni=08.02.2011&O=8>.
37. *Senát Parlamentu České republiky* [online]. 2002 [cit. 2011-02-08]. Jak se volí do Senátu. Dostupné z WWW: <http://www.senat.cz/volby/jsv.php?ke_dni=08.02.2011&O=8>.

Seznam příloh

Příloha 1: vzor kandidátní listiny pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

Příloha 2: vzor prohlášení ke kandidátní listině pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

**Kandidátní listina pro volby do Poslanecké sněmovny
Parlamentu České republiky**

konané ve dnech

Volební kraj

.....
Název politické strany, politického hnutí nebo koalice x)

Složení koalice xx)

.....

.....

Kandidáti:

1.
Jméno, příjmení, věk povolání

.....
obec, kde je kandidát
přihlášen k trvalému
pobytu

.....
název politické strany či
politického hnutí, jehož
je kandidát členem,
popřípadě údaj "bez
politické příslušnosti"

.....
název politické strany či
politického hnutí, které
kandidáta navrhlo xx)

2.
Jméno, příjmení, věk povolání

.....
obec, kde je kandidát
přihlášen k trvalému
pobytu

.....

název politické strany či
politického hnutí, jehož
je kandidát členem,
popřípadě údaj "bez
politické příslušnosti"

.....
název politické strany či
politického hnutí, které
kandidáta navrhlo xx)

Zmocněnec politické strany, politického hnutí nebo koalice x):

.....
Jméno, příjmení

.....
místo, kde je přihlášen
k trvalému pobytu

Náhradník zmocněnce:

.....
Jméno, příjmení

.....
místo, kde je přihlášen
k trvalému pobytu

.....
podpis zmocněnce
politické strany,
politického hnutí nebo
koalice x)

.....
Osoba oprávněná jednat jménem
politické strany nebo politického
hnutí, jméno, příjmení, označení
funkce

.....
podpis oprávněné osoby

.....
Osoby oprávněné jednat jménem
politických stran a politických
hnutí tvořících koalici xx), jména,
příjmení, označení funkce

.....
podpisy oprávněných osob

V dne

Přílohy: Prohlášení kandidáta

Potvrzení o složení příspěvku na volební náklady

x) Uvede se odpovídající

xx) Uvede se v případě, že se jedná o koalici

Příloha ke kandidátní listině

Příloha ke kandidátní listině x) pro volby
do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané
ve dnech

Prohlášení kandidáta

"Já níže podepsaný(á),
jméno, příjmení

uvedený(á) na kandidátní listině pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, prohlašuji, že souhlasím se svou kandidaturou; nejsou mi známy překážky mé volitelnosti, popřípadě tyto překážky pominou ke dni voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky; nedal(a) jsem souhlas k tomu, abych byl(a) uveden(a) na jiné kandidátní listině pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky."

.....
rodné číslo místo, kde je kandidát přihlášen
k trvalému pobytu

V dne
podpis kandidáta

x) Uvede se název politické strany, politického hnutí nebo koalice